

Ο ΑΙ ΝΙΚΟΛΑΣ	2
Η Επανασύνδεση	3
Τα πρώτα ερωτήματα	7
Το προπατορικό αμάρτημα	21
Η ψυχή της... ψυχολογίας	34
Η Συνέντευξη	35
Στην ταβέρνα του Νώντα	43
Ψυχή και Θεός	53
Οι φλογίτσες	59
Το Πεπρωμένο	63
Ο φόβος του θανάτου	77
Την άλλη μέρα	93
Στην Αθήνα	96
Ο Άι Νικόλας	104

Ο ΑΙ ΝΙΚΟΛΑΣ

Η Επανασύνδεση

Είναι δυο συνταξιούχοι 72 ετών. Γεννήθηκαν τον ίδιο μήνα, τον ίδιο χρόνο, στο ίδιο νησί του Αιγαίου. Τελείωσαν μαζί το σχολείο, πήγανε μαζί στο στρατό και από τα 21 και πέρα οι δρόμοι τους χωρίσανε.

Ο Γιάννης γύρισε στο νησί και έγινε ψαράς, όπως κι ο πατέρας του. Από τότε που ήταν 6 χρονών, αν είχε μπουνάτσα, ο πατέρας του τον έπαιρνε μαζί του στο ψάρεμα. Όταν ο πατέρας πέθανε, του έμεινε το τρεχαντήρι εξοπλισμένο με όλα τα είδη ψαρέματος. Στα 24 του παντρεύτηκε τη Φωτεινή, την κόρη του μανάβη. Εκείνη ήταν 19. Κάνανε μαζί δυο κόρες κι ένα γιο. Από τότε που η μεγάλη κόρη έγινε 6 χρονώ, όποτε είχε μπουνάτσα ο Γιάννης την έπαιρνε μαζί του στο ψάρεμα. Ο μανάβης, έβαζε κοντά στα λαχανικά κι ένα τελάρο με τα ψάρια του γαμπρού του, τα είχανε βρει και στα ποσοστά, όλα πηγαίνανε πρίμα. Μόνο καμιά φορά η Φωτεινή του γκρίνιαζε που έβγαινε για ψάρεμα με κακό καιρό:

- Βγαίνεις για ψάρεμα με τέτοιο καιρό; Θέλεις να μ' αφήσεις χήρα με τρία ορφανά;
- Φωτεινή μου, σου το 'χω πει τόσες φορές: Έχω τον Αι Νικόλα, ξάδελφο!
- Μωρέ το «κάου - κάου» έχεις ξάδελφο. (Ήταν ο τρελός του νηιού. Επειδή ντυνότανε καουμπόης του έχανε βγάλει το παρατσούκλι «το κάου - κάου». Ουδετέρου γένους παρακαλώ).

Πράγματι, ο Γιάννης είχε δει μερικές φορές το χάρο με τα μάτια του. Μια φορά, Δεκέμβρη, ανήμερα της Αγίας Άννας, είχε μαζευτεί όλο το νησί στην παραλία και παρακολουθούσε εναγωνίως το Γιάννη να προσπαθεί να φέρει το τρεχαντήρι μέσα στο λιμάνι. Είχανε μαζευτεί όλοι ο αέρηδες μαζί εκείνη τη φορά. Λες και γινότανε το Παγκόσμιο Συνέδριο Αέρηδων. Η Φωτεινή έμπηγε τα νύχια στις παλάμες της και έλεγε με σφιγμένα δόντια: «Μωρέ αν δεν τον πάρει η θάλασσα, θα τονε πνίξω εγώ». Τα χέρια της είχανε ματώσει. Μόλις ο Γιάννης πάτησε το πόδι στη στεριά, χύθηκε μέσα στην αγκαλιά του κι έκλεγε με λυγμούς για πέντε ολόκληρα λεπτά. Όλοι οι συγχωριανοί στεκόντουσαν γύρω – γύρω χωρίς να μιλάει κανένας. Τα μόνα που ακουγόntonταν ήταν οι λυγμοί της Φωτεινής και ο παφλασμός της θάλασσας. Ο Γιάννης την κρατούσε το ίδιο σφιχτά όσο κι εκείνη. Μόλις σταμάτησε να κλαίει, έβαλε τα δάχτυλά της στα μαλλιά του,

τον κάρφωσε στα μάτια και του είπε: «Μη μου το ξανακάνεις αυτό». «Στο υπόσχομαι» απάντησε εκείνος. Από τότε, ο Γιάννης δεν ξαναβγήκε με άγριο καιρό.

Τα καλοκαίρια, για ν' αυξηθεί το οικογενειακό εισόδημα, ο Γιάννης έπαιρνε τους τουρίστες με το τρεχαντήρι και τους πήγαινε για μπάνιο. Κάποιες μέρες έκανε και το γύρο του νησιού. Έπαιρνε και ποσοστά από την ταβέρνα στην οποία έκανε στάση το μεσημέρι όταν πήγαινε τους τουρίστες στο γύρο του νησιού

Ο Γιάννης ήταν φιλομαθής και είχε και ταλέντο στις ξένες γλώσσες. Μέσα από τη δουλειά με τους τουρίστες έμαθε αρκετά καλά Αγγλικά αλλά και κάποια Ιταλικά. Είχε μια μέθοδο: Διάλεγε έναν τουρίστα που του φαινόταν καλοβαλμένος και τον έβαζε να του κάνει μια ώρα την ημέρα μάθημα Αγγλικών ή Ιταλικών. Για αντάλλαγμα, τον πήγαινε και τον έφερνε με το τρεχαντήρι, δωρεάν.

Τα βράδια του άρεσε να διαβάζει ιστορία. Πήγαινε και κάπου – κάπου από το καφενείο, αλλά γενικά το απέφευγε γιατί γύριζε μεθυσμένος και το επόμενο πρωί του έβγαινε η πίστη για να σηκωθεί. Η Φωτεινή, στο θέμα του ποτού δεν του έλεγε τίποτα. Κάποια φορά τη ρώτησε: «Καλά, δεν σε πειράζει όταν γυρίζω μεθυσμένος;». Εκείνη του είπε με μια ειρωνική στωικότητα: « Δε σε φτάνει βρε φουκαρά ο πονοκέφαλος που θα 'χεις όλη τη μέρα αύριο; Να είχες προκαταβολικά και τον δικό μου πονοκέφαλο;».

Ο Γιάννης βγήκε στη σύνταξη στα 65. Η Φωτεινή εδώ και χρόνια ανοίξανε με μια κόρη της ένα κατάστημα τουριστικών ειδών και βγάζουν καλά λεφτά. Τώρα στα 72 του, ο Γιάννης έχει 6 εγγόνια. Η αγαπημένη του είναι η Φωτεινούλα. Όχι επειδή έχει το όνομα της γυναίκας του, αλλά γιατί συνέχεια τον μαθαίνει πράγματα. Η Φωτεινούλα είναι η μικρότερη εγγονή που έχει. Είναι στα 15. Παίζουν μαζί σκάκι, παιχνίδια στον κομπιούτερ, του παίζει κιθάρα, του διαβάζει βιβλία και γενικά είναι η μεγαλύτερη χαρά της ζωής του. Τώρα τελευταία όμως έχει αρχίσει να της κάνει «απιστίες» γιατί εδώ και 3 μήνες περίπου επέστρεψε στο νησί ο καλύτερός του φίλος. Ο Γιώργος! Είχε να τον δει από τότε που και οι δύο ήτανε 21 χρονών.

Ο Γιώργος έφυγε στην Αμερική. Είχε το θείο Ανέστη στη Νέα Υόρκη ο οποίος διατηρούσε εστιατόριο στην Αστόρια. Αρχικά δούλεψε στο μαγαζί του θείου. Μετά, με τη βοήθεια του θείου άρχισε να πηγαίνει στο πανεπιστήμιο. Αρχικά ξεκίνησε να

σπουδάζει ναυπηγός (από νησί ήτανε το παιδί, τι να διάλεγε;). Στο δεύτερο έτος τα παράτησε και το έριξε στο Μπέιζμπολ. Ήταν τόσο καλός, που διάφορα πανεπιστήμια άρχισαν να του προσφέρουν υποτροφίες. Δέχθηκε μια και άρχισε να σπουδάζει πολιτικές επιστήμες. Στο τέλος του πρώτου έτους μεταπήδησε στην ψυχολογία. Παράλληλα, άρχισε να κάνει και μαθήματα πιάνου. Βοηθούσε και το θείο Ανέστη στο εστιατόριο τις Κυριακές.

Ο μπάρμπαρς του τα είχε χαμένα: «Βρε παιδάκι μου, εγώ ξέρω πως δε χωράνε δύο καρπούζια στην ίδια μασχάλη. Εσύ πώς χωράς τέσσερα; Πανεπιστήμιο, μπέιζμπολ, πιάνο και το μαγαζί! Πώς διάολο το κάνεις αυτό;». Ο Γιώργος του απαντούσε με χιούμορ: «Πέντε. Πέντε καρπούζια. Τη Μαριάννα πού την πας; Έχω όμως το Θεό μπάρμπα». Η Μαριάννα ήταν η κοπέλα του. Δύο χρόνια μεγαλύτερή του, ήδη χωρισμένη, φοβερά ζηλιάρα (δηλαδή παρανοϊκή), κτητική και αυταρχική. Παρόλο που ήταν πολύ όμορφη, ο Γιώργος την άντεξε 1,5 χρόνο.

Στα 26 του παντρεύτηκε τη Θάλεια. Ήταν ένα χρόνο μικρότερή του. Εξαιρετική γυναίκα. Σε ωριμότητα δέκα χρόνια μπροστά από την εποχή της και είκοσι μπροστά από το Γιώργο. Όμως η ανωριμότητα του Γιώργου, σύντομα έφερε τους... καρπούς της: Μετά από δύο χρόνια έγγαμου βίου, ο Γιωργάκης ανακοίνωσε στη Θάλεια ότι ερωτεύτηκε κάποια άλλη και ο γάμος τελείωσε εκεί.

Ο Γιώργος τελικά κατέληξε οριστικά στην Ψυχολογία. Στα 33 του ξεκίνησε Ακαδημαϊκή καριέρα σ' ένα πανεπιστήμιο της Νέας Ορλεάνης. Ερωτεύτηκε την πόλη και έμεινε σ' αυτό το Πανεπιστήμιο μέχρι που πήρε σύνταξη. Όμως παράλληλα, ποτέ δεν έπαψε ν' ασχολείται με το μπέιζμπολ και το πιάνο. Καταπιάστηκε και με άλλα. Άρχισε να γράφει βιβλία ψυχολογίας για τον καθημερινό άνθρωπο. Το βιβλίο του ήταν πολύ δημοφιλές. Ασχολήθηκε επίσης πολύ με τη φωτογραφία και έκανε και εκθέσεις. Οι σχέσεις του με το άλλο φύλο συνήθως είχαν μικρή διάρκεια. Το πολύ 3-4 χρόνια. Είχε την τύχη να καταλάβει από νωρίς πως δεν είχε τις προδιαγραφές για να κάνει οικογένεια. Έτσι, ούτε ξαναπαντρεύτηκε ούτε έκανε παιδιά.

Ο Γιώργος βγήκε στη σύνταξη στα 63. Ήταν ήδη πετυχημένος συγγραφέας. Έτσι, τα ποσοστά που έπαιρνε από τα βιβλία, μαζί με τη σύνταξη, τα έκτακτα έσοδα από κάποια

σεμινάρια καθώς και από συνεργασίες με διάφορα περιοδικά του επέτρεπαν να ζει άνετα.

Λίγο πριν βγει στη σύνταξη ερωτεύτηκε μια Βραζιλιάνη συνάδελφο, 37 ετών την οποία γνώρισε σ' ένα συνέδριο. Έζησε μαζί της δύο χρόνια στο Σαο Πάολο της Βραζιλίας και όταν στα 65 του την άκουσε να μιλάει για παιδί, πήρε τη βαλίτσα του και πήγε στη Γλασκώβη. Είχε εκεί έναν παλιό φίλο τον Joe Wilson που ανακατευόταν με κάποια επιμορφωτικά προγράμματα και μέσω του Joe για δύο χρόνια δίδαξε κάποια σεμινάρια ψυχολογίας. Στη συνέχεια έζησε για 4 χρόνια στο Λονδίνο και όταν πλησίαζε τα 72 αποφάσισε να γυρίσει στο νησί του.

Η χαρά που ένιωσε όταν ξανάσμιξε με το Γιάννη ήταν από τις μεγαλύτερες που είχε ζήσει στη ζωή του. Όλα αυτά τα χρόνια δεν είχαν καμία επικοινωνία. Απλά μάθαιναν ο ένας για τον άλλο μέσω τρίτων. Μετά την πρώτη ώρα, ήταν σαν να μην είχε περάσει ούτε λεπτό από τότε που χωρίσανε. Αφού όλο το νησί σε λίγες μέρες έλεγε πως και οι δυο από τότε που ξανασμίξανε φαινόταν σαν δέκα χρόνια νεότεροι.

Ο Γιάννης έπαιρνε καμιά φορά το Γιώργο και πηγαίνανε για ψάρεμα στο μόλο. Ο Γιώργος έκανε σαν παιδάκι βλέποντας να βγάζουν ψάρια. Παράλληλα ο Γιάννης έμενε έκθαμβος όταν ο Γιώργος τον έβαζε μπροστά στον κομπιούτερ και του έδειχνε ένα σωρό από τα θαύματα της τεχνολογίας.

Τα πρώτα ερωτήματα

Είναι Οκτώβριος. Το νησί έχει σχεδόν αδειάσει από ξένους. Ο Γιάννης και ο Γιώργος είναι καθισμένοι σ' ένα ουζερί που έχει τραπεζάκια στο μόλο. Είναι 6.30 το απόγευμα. Ο ήλιος μόλις έχει δύσει αλλά τα ωραία χρώματα τώρα αρχίζουν. (Τα ωραιότερα χρώματα είναι στα πρώτα είκοσι λεπτά αφού δύσει ο ήλιος). Ο Γιώργος απολάμβανε την παρέα του φίλου του, τη δύση, τον καφέ και την πίπα του όταν ο Γιάννης ανάβοντας ένα τσιγάρο του είπε:

- Πρέπει να το κόψω αυτό εδώ. Θα με στείλει μια ώρα αρχύτερα.
- Σιγά ρε Γιαννάκη. Άμα είναι να πάμε, από αυτό θα πάμε;
- Καλά, εσύ δεν έχεις φόβο. Καπνίζεις πίπα.
- Τι λες βρε Γιάννη; Έχει καμία διαφορά; Καπνός και ο ένας καπνός και ο άλλος.
- Ναι, αλλά η πίπα είναι πιο υγιεινή.
- Λιγότερο βλαβερή. Λιγότερο βλαβερή Γιάννη.
- Σωστά. Δεν είναι δυνατόν να είναι υγιεινή.
- Ξέρεις όμως γιατί είναι λιγότερο βλαβερή;
- Δεν καπνίζεις χαρτί.
- Όχι Γιάννη μου. Αυτό είναι το λιγότερο. Έχεις προσέξει που την ανάβω ξανά και ξανά;
- Ναι. Και λέω από μέσα μου, «χαράς την υπομονή του».
- Ο καπνός από τη φύση του δεν καίγεται. Αν πάρεις ένα ξεραμένο φύλλο καπνού και το κάψεις στην άκρη, ανάβει για λίγο και μετά σβήνει.
- Όταν έχει αέρα δεν σβήνει. Έχω κουμπάρο από το Αγρίνιο.
- Πράγματι. Όταν έχει αέρα δεν σβήνει. Αλλά είναι ο αέρας που το κρατάει αναμμένο. Θα έχεις προσέξει πως όταν φυσάει, κι εγώ δεν ανάβω την πίπα κάθε λίγο και λιγάκι.
- Δεν το πρόσεξα. Θα το προσέξω.
- Επειδή οι καπνοβιομηχανίες θέλουν να υπάρχει κατανάλωση, στον καπνό του τσιγάρου προσθέτουν κάποια χημικά που τον κάνουν να καίγεται από μόνος του φυσάει δε φυσάει.
- Έχεις δίκιο. Όποτε αφήσω τσιγάρο στο τασάκι καίγεται μέχρι το φίλτρο.

- Ε, αυτά τα χημικά είναι που κάνουν όλη τη ζημιά. Επηρεάζουν τη μνήμη, τις διανοητικές λειτουργίες, το κυκλοφορικό σύστημα, άσε που προσωπικά πιστεύω πως διευκολύνουν και τη δημιουργία καρκίνου. Κακώς τα έχουμε βάλει με τη νικοτίνη. Αυτό είναι αντιπερισπασμός. Δεν συμφέρει στις τσιγαροβιομηχανίες να μιλήσουμε γι' αυτά τα χημικά πρόσθετα.
- Και τα πούρα;
- Τα πούρα είναι σαν την πίπα. Άμα τ' αφήσεις στο τασάκι σβήνουν.
- Αρκεί να μη φυσάει.
- Αρκεί να μη φυσάει Γιάννη μου.
- Ν' αρχίσω να καπνίζω κι εγώ πίπα;
- Πάρε πούρα καλύτερα. Είναι αργά για να μπεις στο κάπνισμα της πίπας. Έχει πολλά μυστικά, είναι πολυέξοδο και πολύ μπελαλίδικο.
- Σάματι έχω ν' ασχοληθώ με τίποτε άλλο; Θα με μάθεις;
- Πρέπει πρώτα να πάμε στην Αθήνα ν' αγοράσεις πίπες.
- Πίπες; Μία δε φτάνει;
- Μια δε φτάνει ούτε για «ζήτω». Τουλάχιστον τρεις.
- Δε μπορείς να μου δανείσεις 3 να μην τρέχουμε στην Αθήνα; Εσύ πόσες πίπες έχεις;
- Καμιά σαρανταριά.
- Τι τρεις. Πέντε θα μου δανείσεις!
- Χαλάλι σου Γιάννη μου. Μόνο κάθε μήνα θα σου τις αλλάζω με άλλες.
- Για να δεις αν τις κατέστρεψα;
- Όχι ρε. Αφού θα σε έχω υπό επιτήρηση.

Ο Γιάννης πήρε μια γουλιά καφέ, έμεινε για λίγο σιωπηλός και μετά γύρισε προς το Γιώργο.

- Δε μου λες ρε Γιώργη; σκέφτεσαι καθόλου το θάνατο;
- Όταν ξυπνάω το πρωί, λέω «Γιώργο, ξύπνησες και σήμερα». Όταν πηγαίνω για ύπνο λέω «έζησες και σήμερα υγιής».
- Μα τότε τον σκέφτεσαι το θάνατο.

- Όχι κατά τη διάρκεια της μέρας. Κατά τη διάρκεια της μέρας έχω ένα σωρό πράγματα που μ' ενδιαφέρουν.
- Εγώ τον σκέφτομαι και κατά τη διάρκεια της μέρας.
- Δηλαδή, τι σκέφτεσαι;
- Μην πεθάνω.
- Το φοβάσαι το θάνατο Γιάννη, ε;
- Αν τον φοβάμαι λέει. Τον τρέμω.
- Τι ακριβώς φοβάσαι;
- Να, που δε θα μπορώ να πάρω ανάσα.
- Ε, αυτό πόσο κρατάει; Πόσο μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος χωρίς ανάσα;
- Ο γιος της Γιαννούλας, που είναι επαγγελματίας ψαροντουφεκάς βαστάει μέχρι και 3 λεπτά. Εγώ είναι ζήτημα αν αντέχω μισό λεπτό χωρίς ανάσα.
- Οπότε, ότι και να 'ναι βαστάει λίγο. Τι φοβάσαι; Μην στριμωχτείς για λίγα δευτερόλεπτα;
- Δεν είναι μόνο αυτό. Είναι που θα κλαίει η Φωτεινή.
- Μα αν είσαι νεκρός δεν θα την ακούς.
- Πώς το ξέρεις;
- Το υποθέτω.
- Ύστερα, είναι και **πού** θα πάω; **Πού** θα καταλήξω; Λες να υπάρχει Παράδεισος και Κόλαση;
- Δηλαδή σε φοβίζει που δεν ξέρεις τι γίνεται μετά.
- Όλα με φοβίζουν...Θα χάσω και την εγγονή μου τη Φωτεινούλα, τα παιδιά μου, το νησί, όλα.
- Ρε Γιάννη, μακάρι να είχα τους φόβους σου. Θα τους άντεχα.
- Κι εσύ φοβάσαι το θάνατο λοιπόν!
- Δεν είπα κάτι τέτοιο. Είπα ότι τον σκέφτομαι. Άλλο τον σκέφτομαι, άλλο τον φοβάμαι.
- Μα τότε τι φοβάσαι και λες πως τους δικούς μου φόβους θα τους άντεχες;
- Την αναπηρία. Την παρατεταμένη αναπηρία.

- Αυτή λίγο τη σκέφτομαι. Απλά να μη γίνω βάρος.
- Εγώ όμως τη σκέφτομαι πολύ. Γι' αυτό γυμνάζομαι συνέχεια.
- Μια χαρά είσαι. Περπατάς σαν παιδαρέλι.
- Ναι, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως δε φοβάμαι την αναπηρία. Εσύ έχεις ασφάλεια. Έχεις ανθρώπους που θα σε φροντίσουνε. Δεν σε νοιάζει η αναπηρία. Μόνο το θάνατο φοβάσαι. Όμως εγώ που δεν έχω τους δικούς μου ανθρώπους γύρω μου, την αναπηρία την τρέμω και τη σκέφτομαι πολύ πιο συχνά από το θάνατο.
- Το επάγγελμα που έκανες, σου έδωσε μια δόση Γιώργο μου.
- Μπα. Εγώ τη γλίτωσα. Ήμουν καθηγητής. Οι άλλοι που βγαίνουν στο επάγγελμα του ψυχολόγου είναι που την ψωνίζουν.
- Εμένα πάντως, με το συμπάθιο, ψωνισμένος μου φαίνεσαι.
- Γιατί το λες αυτό;
- Γιατί όλο το νησί έχει βουίξει ότι ζεις με μια κουκλάρα που σε κοιτάζει μέσα στα μάτια. Τι μόνος και πράσιν' άλογα; Άμα πάθεις τίποτα θα σε φροντίσει.
- Η Ντέπυ; Αυτή είναι μια παράξενη σχέση. Τυπικά είναι η προσωπική μου γραμματέας.
- Μ' αφού ζεις μαζί της.
- Λάθος. Το σπίτι είναι διώροφο. Εγώ επειδή θέλω ν' ανεβαίνω σκαλιά για να γυμνάζομαι μένω στο πάνω όροφο κι εκείνη στον κάτω. Βέβαια η θέα από τον κάτω όροφο είναι καλύτερη, γιατί το πάνω μπαλκόνι το κρύβει ένα πεύκο. Όταν όμως θέλω ν' απολαύσω τη θέα κατεβαίνω στον κάτω όροφο.
- Να απολαύσεις τη θέα έξω ή μέσα από το παράθυρο Γιώργο μου;
- Το κατά δύναμη Γιάννη μου. Το κατά δύναμη. Ευτυχώς ακόμα παραμένω...μάχιμος.
- Κι η Φωτεινή κι εγώ! Μάχιμοι είμαστε! Μάλιστα καμιά φορά την ώρα εκείνη μας πιάνουν και τους δυο τα γέλια. Μας φαίνεται αστείο που εξακολουθούμε να θέλουμε ο ένας τον άλλον μετά από τόσα χρόνια και να μπορούμε κιόλας. Εμείς άλλα είχαμε ακούσει γι αυτές τις ηλικίες
- Αλήθεια η δικιά σου πόσο είναι;

- 45.
- Τι λες ρε αθεόφοβε; 30 χρόνια διαφορά;
- 27.
- Έλα βρε Γιώργη. Τι 27 τι 30; Και δεν φοβάσαι μη σ' αφήσει;
- Όσο είμαι υγιής όχι. Αν πάθω καμιά μόνιμη αναπηρία, πιστεύω πως σε ένα – δυο μήνες το πολύ θα έχει φύγει.
- Α, γι' αυτό φοβάσαι την αναπηρία; Μη φοβάσαι ρε! Έχεις το φίλο σου! Θ' αφήσει ο Γιάννης το Γιώργο;
- Σ' ευχαριστώ. Αυτό όμως Γιάννη μου προϋποθέτει πως κι ο Γιάννης θα είναι καλά για να μπορεί να φροντίσει το φίλο του.
- Και καλά να μην είμαι, θα σε αναλάβει το σόι μου. Είμαστε ένα σωρό άνθρωποι.
- Ο Γιώργος άπλωσε το χέρι κι έπιασε το μπράτσο του Γιάννη. Τα μάτια του ήταν υγρά.
- Α ρε Γιάννη. Είχες δεν είχες με συγκινήσεις.

Πέρασε λίγη ώρα χωρίς να πούνε τίποτα. Κοίταζαν και οι δύο τον ορίζοντα. Είχε πια σκοτεινιάσει. Μόνο ένα βαθύ μαβί χρώμα επιβίωνε, αλλά κι αυτό ήτανε ζήτημα λίγων λεπτών για να γίνει μαύρο. Φωνάξανε να τους φέρουν το λογαριασμό. Στο δρόμο της επιστροφής, ο Γιάννης αποφάσισε να σπάσει τη σιωπή.

- Και δε μου λες βρε Γιώργο. Τι την χρειάζεσαι τη γραμματέα στο νησί;
- Κι όμως Γιάννη μου. Είναι απαραίτητη. Ξέρεις πόση δουλειά έχει; Μην κοιτάς τώρα, που είναι ακόμα καλοκαίρι. Το χειμώνα θα κάνω πολλά ταξίδια. Βλέπεις και στον τομέα της δουλειάς παραμένω μάχιμος.
- Και αν δεν την είχες γραμματέα θα έμενε;
- Δε νομίζω. Θα ήταν πολύ δύσκολο να τα βγάλει πέρα οικονομικά.
- Μα έχει εσένα.
- Άστο Γιάννη. Είναι πολύπλοκο.
- Έχεις δίκιο. Τώρα που φυσάει, η πίπα σου δε σβήνει.
- Μόνο που φυσάει πολύ κι έχει αρχίσει να καίει. Θα τη βάλω στην τσέπη. Δεν κάνει να αφήνουμε μια πίπα να υπερθερμαίνεται.

Περπάτησαν για λίγο σιωπηλά.

- Και δε μου λες βρε Γιώργη: Αλήθεια δε φοβάσαι το θάνατο;
- Αλήθεια. Είμαι έτοιμος να πεθάνω ανά πάσα στιγμή. Ξέρω καλά πως η τελευταία σκέψη που θα κάνω είναι «έζησα!».
- Εννοείς «έζησα καλά». Γιατί όταν πεθαίνουμε, όλοι έχουμε προηγουμένως ζήσει.
- Ναι. Έζησα καλά. Αλήθεια: Ξέρεις τι σκέφτονται οι περισσότεροι την ώρα που πεθαίνουν;
- Κι εσύ που ξέρεις τι σκέφτονται;
- Κάποτε έκανα μια έρευνα. Μάζεψα 36 ανθρώπους σ' ένα σπίτι που ήταν στην κορυφή ενός βουνού. Κάθε εβδομάδα φιλοξενούσα 6 άτομα. Η έρευνα κράτησε 6 εβδομάδες. Ανάμεσα σε άλλα που κάναμε τους έβαζα να φανταστούν πως πεθαίνουν και ζητούσα να μου πουν ποια φαντάζονται να είναι η τελευταία σκέψη που θα κάνουν.
- Και τι είπαν;
- Όσοι είχαν μικρά παιδιά, σκέφτηκαν «τι θ' απογίνουν τα παιδιά μου;». Όλοι οι υπόλοιποι, με εξαίρεση 1 ή 2 σκέφτηκαν «δεν πρόλαβα» ή «δεν έζησα».
- Δηλαδή «ήμουν μαλάκας».
- Πες το κι έτσι.
- Λες να φοβόμαστε το θάνατο αν δεν έχουμε ζήσει όπως θέλουμε;
- Πολύ πιθανό. Άμα έχεις ζήσει το «γήινο μερτικό σου»¹ γιατί να φοβάσαι το θάνατο; Υπάρχουν όμως άνθρωποι που δεν ζουν. Μια ζωή **προετοιμάζονται να ζήσουν**. Για έναν τέτοιο άνθρωπο ο θάνατος είναι μια απειλή. Διαψεύδει όλα του τα σχέδια, τα οποία προϋπέθεταν αθανασία και αιώνια υγεία.
- Όμως Γιώργο, εγώ, παρόλο που πιστεύω πως την ώρα που πεθαίνω δεν θα σκεφτώ πως δεν έζησα, πάλι τον φοβάμαι το θάνατο. Πώς γίνεται αυτό;
- Ίσως γιατί φοβάσαι το άγνωστο.

¹ Η έκφραση ανήκει στον Γιάννη Ρίτσο. Τη χρησιμοποιεί στη μετάφραση ενός ποιήματος του Βλαντίμιρ Μαγιακόβσκι.

- Εμ, είναι να μην το φοβάμαι; Μια ζωή στο γνώριμο ζω. Δηλαδή εσύ που δεν τον φοβάσαι θα πει ότι ο θάνατος σου είναι γνώριμος; Έχεις πεθάνει ξανά και ξέρεις πώς είναι;

Ο Γιώργος έσκασε στα γέλια.

- Όχι βρε Γιάννη. Απλά, αυτά τα θέματα τα έχω ξεκαθαρισμένα μέσα μου εδώ και πολλά χρόνια.
- Θέλω να τα ξεκαθαρίσω κι εγώ. Δε γίνεται να ζω με το άγχος του θανάτου.
- Ωραία. Αύριο το βράδυ έλα από το σπίτι μου να φάμε. Θα είμαστε, η Φωτεινή, εσύ, η Ντέπυ κι εγώ. Θα τα κουβεντιάσουμε όλα.
- Μπορώ να φέρω και την εγγονή μου τη Φωτεινούλα μαζί;
- Ανησυχώ μη βαρεθεί. Τι την ενδιαφέρουν τέτοιες συζητήσεις στα 15 της;
- Μπα! Μην ανησυχείς. Αυτή ψοφάει για τέτοια.

Επιστρέφοντας εκείνο το βράδυ, καθώς ο Γιώργος περνούσε από τον κάτω όροφο του σπιτιού, άκουσε να βγαίνει από το διαμέρισμα της Ντέπυς μια εξάισια μουσική. Ήταν κάποιο από τα νυχτερινά του Σοπέν, «του καχεκτικού» όπως τον αποκαλούσε ο Γιώργος. Το σπίτι ήταν φωτισμένο με κεριά. Η Ντέπυ ήταν ανέκαθεν ρομαντική. Ο Γιώργος

χτύπησε διακριτικά την πόρτα. Του άνοιξε κρατώντας στο χέρι ένα ποτήρι κονιάκ και ένα αναμμένο πουράκι.

- Και μόλις σκεφτόμουν «πού να είναι ο Γιώργος;».
- Άκουσα τη σκέψη σου.
- Καλά. Αυτά να τα πεις αλλού. Εγώ σε ξέρω 6 χρόνια.
- Ήδη 6 χρόνια;
- Και ένα μήνα. Γνωριστήκαμε στα γενέθλια σου των 66. Πριν ένα μήνα γιορτάσαμε τα γενέθλιά σου των 72.
- Σε παρακαλώ, μη μου το θυμίζεις.

Ο Γιώργος κάθισε σε μια πολυθρόνα και άρχισε να γεμίζει την πίπα του. Η Ντέπυ, που της άρεσε να κυκλοφορεί ξυπόλυτη, ξάπλωσε στον καναπέ. Φορούσε ένα μαύρο βαμβακερό παντελόνι με κίτρινα ελεφαντάκια που είχε αγοράσει σ' ένα ταξίδι τους στην Ταϊλάνδη. Από πάνω φορούσε ένα εφαρμοστό άσπρο μεταξωτό πουκάμισο που της είχε φέρει από την Αθήνα πριν ένα μήνα ο Γιώργος. Ο Γιώργος από τη μία άναβε την πίπα του και από την άλλη κοιτάζε το ελαφρά ξεκούμπωτο πουκάμισο της Ντέπυς. Άρχισε να τον κουρδίζει:

- Τι κοιτάζετε κύριε καθηγητά;
- Την ομορφιά της φύσης.
- Μα έξω έχει σκοτεινιάσει και δεν φαίνεται τίποτα.
- Της εσωτερικής φύσης.
- Και η εσωτερική φύση είναι εκεί που κοιτάζετε;
- Και βέβαια.
- Ίσως αν κοιτάζατε λίγο πιο πάνω να ανακαλύπτατε περισσότερα για την εσωτερική μου φύση.

Ο Γιώργος σηκώθηκε νωχελικά και πήγε προς το ντουλάπι με τα ποτά. Έβαλε μια ρακή που του προμήθευσε ο Γιάννης και επέστρεψε στην πολυθρόνα του. Είχε ένα εντελώς παιχνιδιάρικο βλέμμα.

Αισθάνομαι αδικημένος. Ανάμεσα στα στήθη και λίγο πιο κάτω, είναι το σημείο στο οποίο αισθανόμαστε τα πιο πολλά συναισθήματά μας. Κοίταζα εκεί για να καταλάβω πως νιώθεις.

Η Ντέπυ, δεν άντεξε να κρατήσει άλλο το σοβαροφανές της ύφος. Έβαλε τα γέλια. Έσβησε τη γόπα από το πούρο και κρατώντας το κονιάκ της πήγε και κάθισε στα πόδια του.

- Πόσο με συγκινείς που σ' ενδιαφέρει ο εσωτερικός μου κόσμος.

Ο Γιώργος της χάιδεψε την πλάτη.

- Η διερεύνηση του εσωτερικού κόσμου ήταν πάντοτε η κυριότερη ασχολία μου.

- Το γνωρίζουμε αυτό.

Σε λίγο, η Ντέπυ σηκώθηκε και πήγε πίσω στον καναπέ. Ήξερε ότι ο Γιώργος δεν ήταν της παρατεταμένης αγκαλιάς. Κάτι τον έπιανε και γινότανε υπερκινητικός. Ο Ντέπυ το ήξερε αυτό και είχε μάθει να φεύγει λίγο πριν τον πιάσει «η τρέλα του», όπως έλεγε εκείνη. Η Ντέπυ ήταν η μόνη γυναίκα που το είχε καταλάβει αυτό. Ίσως αυτός να ήταν ένας από τους λόγους που ήταν ο Γιώργος μαζί της 6 χρόνια. Με καμία άλλη δεν είχε μείνει τόσο διάστημα. Το «ρεκόρ» του σε συντροφική σχέση δεν ξεπερνούσε τα 4 χρόνια. Η φιλοσοφία του ήταν πως μια σχέση καλό είναι να διαρκεί όσο δίνει χαρά και στους δύο. Γι' αυτό δεν έκανε ποτέ του οικογένεια. Κι όταν τον ρώταγε ποτέ κανείς γιατί δεν έκανε οικογένεια και παιδιά εκείνος πάντα έλεγε: «Διότι, ενώ γνωρίζω πώς να κάνω μια υγιή οικογένεια, δεν έχω τις προδιαγραφές!».

Σηκώθηκε να βάλει άλλη μια ρακή.

- Ντεπούλα, δεν βγάζεις τον «καχεκτικό» να βάλουμε κάτι άλλο; Έχω αρχίσει να μελαγχολώ.

- Μου μιλάς σαν να με ρωτάς, αλλά μου λες τι να κάνω.

- Άσε κορίτσι μου και κάτι να περάσει απαρατήρητο. Λίγο Λιστ σε παρακαλώ;

Η Ντέπυ σηκώθηκε απ' τον καναπέ και πήγε να βρει κάποιο δίσκο του Λιστ. Ο Γιώργος, επιστρέφοντας με τη ρακή κάθισε στον καναπέ. Η Ντέπυ ξάπλωσε βάζοντας τα πόδια της στους μηρούς του. Του είχε βάλει ένα από τα αγαπημένα του κομμάτια. Την Ουγγρική Ραψωδία υπ' αριθμόν 14. Ο Γιώργος, παρόλο που το λάτρευε αυτό το κομμάτι, το έλεγε

«ο ψυχοβγάλτης». Πράγματι: Αν ποτέ το ακούσεις, τα πρώτα πέντε λεπτά σχεδόν δεν αντέχονται. Μετά όμως, ακούγεται μια μελωδία, που είναι αδύνατο μα μην αγγίξει αυτόν που την ακούει. Μάλιστα, κάποια φορά, ο Γιώργος αποπειράθηκε ν' ακούσει το κομμάτι από το πέμπτο λεπτό και πέρα. Όμως, δεν ακουγότανε το ίδιο. Ήταν σα να κάνεις έρωτα χωρίς τα προκαταρκτικά. Στη 14η του Λιστ, τα πέντε πρώτα λεπτά της «ταλαιπωρίας» είναι απαραίτητα για ν' απολαύσεις το υπόλοιπο.

Μόλις τελείωσε το κομμάτι, ο Γιώργος παραμέρισε απαλά τα πόδια της Ντέπυς και σηκώθηκε.

- Φεύγεις από τώρα;
- Όχι. Με στενεύει το παντελόνι. Θ' ανέβω για δέκα λεπτά πάνω και θα επιστρέψω.
- Να μαγειρέψω κάτι;
- Βράσε μακαρόνια.
- Εντάξει. Αν έρθεις σε 20 λεπτά η μακαρονάδα θα είναι έτοιμη.
- Όχι. Θα κατέβω σε 10 και τη σάλτσα θα την κάνω εγώ!

Η Ντέπυ του έβγαλε τη γλώσσα. Στη μαγειρική τον παραδεχότανε αλλά την εκνεύριζε που ήθελε συνέχεια να της θυμίζει την ανωτερότητά του σ' αυτό τον τομέα.

Η Ντέπυ κι ο Γιώργος γνωρίστηκαν πριν 7 χρόνια στη Γλασκώβη. Εκείνος μόλις είχε επιστρέψει από τη Βραζιλία κι εκείνη την ίδια εποχή είχε προσληφθεί σα γραμματέας στο επιμορφωτικό πρόγραμμα στο οποίο είχε βάλει το Γιώργο ο Σκοτσέζος φίλος του ο Joe. Τον πρώτο χρόνο η σχέση τους ήταν καθαρά επαγγελματική. Στις αρχές του δεύτερου χρόνου τους δόθηκε η ευκαιρία να δειπνίσουν μαζί. Από τότε κάτι έγινε ανάμεσά τους το οποίο εκδηλώθηκε φανερά δύο μήνες αργότερα.

Η Ντέπυ ήταν Ελληνίδα. Πήγε στα 18 της στη Γλασκώβη να σπουδάσει ψυχολογία. Μόλις πήρε το πτυχίο, παντρεύτηκε έναν Σκοτσέζο καθηγητή της που δίδασκε βιολογία. Εκείνη ήταν 24. Εκείνος 31. Κάνανε αμέσως μια κόρη και μετά από 6 χρόνια χωρίσανε.

Ο Σκοτσέζος έπινε πολύ και η Ντέπυ αυτό δεν το άντεχε. Όμως την αγαπούσε. Γι' αυτό, όταν χωρίσανε τη βοήθησε να βρει δουλειά σα γραμματέας στο τμήμα της Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου. Βέβαια, σ' αυτό βοήθησε και το πτυχίο ψυχολογίας που κατείχε η ίδια. Ήταν όμως και χαρισματική. Γρήγορη, πολύ λίγα λάθη, αυθεντικά εύθυμη, και

κοινωνική. Μέσα σ' ένα χρόνο είχε γίνει το στολίδι του τμήματος της Ψυχολογίας. Την λάτρευαν οι πάντες. Από τους φοιτητές μέχρι τον Πρύτανη.

Παράλληλα ο Σκοτσέζος απεδείχθη πραγματικά υπεύθυνος πατέρας. Έτσι ο συνδυασμός εργασίας και μεγάλωμα παιδιού δεν της έπεσε βαρύς. Όμως από τα 30 της, που ήταν όταν χώρισε, μέχρι τα 36 της, δεν είχε δημιουργήσει καμία ερωτική σχέση.

Στα 36 της ερωτεύτηκε τρελά έναν φοιτητή που έκανε το μεταπτυχιακό του. Τον περνούσε 11 χρόνια. Έμεινε μαζί του 2 χρόνια. Τα πιο βασανισμένα χρόνια της ζωής της. Ο άνθρωπος ήταν ανασφαλής και παρανοϊκός. Ζήλευε μέχρι και την κόρη της. Κι όταν κάποιο βράδυ τον είδε να χτυπάει την κόρη της, του έδειξε την πόρτα. Από τότε δεν ασχολήθηκε μαζί του ούτε με τα στερητικά του. Το έκοψε μαχαίρι.

Λίγο καιρό αργότερα, ο τέως την πληροφόρησε πως έγινε καθηγητής σ' ένα Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και της είπε πως θα ήθελε να πάρει την κόρη μαζί του. Η κόρη της μόλις είχε γίνει 14 χρονών. Του απάντησε πως δεν έχει αντίρρηση, αρκεί να συμφωνεί και η κόρη. Εκείνο το βράδυ, πέρασε μια ψυχική δοκιμασία. Η κόρη της είπε «ξέρω πόσο μ' αγαπάς και σ' αγαπώ κι εγώ, αλλά με τον μπαμπά περνάω καλύτερα».

Το Γιώργο τον γνώρισε εκείνη τη χρονιά. Μόλις είχε ξεκινήσει το πρόγραμμα επιμόρφωσης και ο Joe την έστειλε με απόσπαση δοκιμαστικά για 3 μήνες. Οι 3 μήνες έγιναν 6, οι 6 έγιναν 12 και, όπως γινότανε συνήθως, η Ντέπυ είχε και πάλι εδραιωθεί σαν το στολίδι του επιμορφωτικού προγράμματος. Ο Γιώργος τη συμπάθησε από την πρώτη στιγμή. Το ίδιο κι εκείνη. Υπήρχε όμως ανάμεσά τους τόση μεγάλη διαφορά ηλικίας που, κανείς από τους δύο δεν είδε αρχικά τον άλλον σαν πιθανό σύντροφο.

Ο Γιώργος είχε πολλές υποχρεώσεις. Εκτός από το πρόγραμμα επιμόρφωσης, είχε συνεργασία με πολλά επιστημονικά περιοδικά, πήγαινε σε συνέδρια και είχε και ένα τεράστιο συγγραφικό έργο. Έτσι, παρόλο που επισήμως είχε βγει στη σύνταξη, πάντα απασχολούσε μια προσωπική γραμματέα. Όταν το πρόγραμμα επιμόρφωσης πλησίαζε στο τέλος του, η τότε Ελληνοαμερικανίδα γραμματέας που είχε του ανακοίνωσε πως σ' ένα μήνα θα επέστρεφε στην Αμερική.

Ο Γιώργος, δεν είχε αποφασίσει τι θα έκανε από εκεί και πέρα. Η Ντέπυ θα επέστρεφε στο Πανεπιστήμιο. Έτσι, πρότεινε στη Ντέπυ να γίνει γραμματέας του. Εκείνη αρχικά δεν

δέχθηκε. Πίστευε πως θα χαλούσε η σχέση τους. Μετά όμως από πολλές συζητήσεις, της έριξε ο Γιώργος μια ιδέα που την έκανε και δέχθηκε αμέσως: Να ζούνε στο Λονδίνο ώστε να βλέπει την κόρη της.

Ζήσανε στο Λονδίνο 4 χρόνια, ώσπου κάποιο πρωί, ο Γιώργος της είπε:

- Νιώθω την επιθυμία να επιστρέψω στον τόπο που γεννήθηκα και να ζήσω εκεί.
- Κι εμένα; Δε με σκέφτεσαι;
- Σε σκέφτομαι συνέχεια. Όμως η δουλειά που κάνεις μπορεί να γίνει από οποιοδήποτε σημείο της γης. Μπορεί να γίνει και από τον τόπο μου.
- Εγώ θέλω να είμαι με την κόρη μου.
- Κανένα πρόβλημα. Εγώ θα είμαι στο νησί, εσύ στο Λονδίνο και για τα επαγγελματικά, θα έχουμε καθημερινή επικοινωνία.
- Και με την «μη επαγγελματική» μας επικοινωνία, τι θα γίνει;
- Για αυτή την «μη επαγγελματική» επικοινωνία, μέσα στα 5 χρόνια που είμαστε μαζί, εγώ κατέθεσα 4 χρόνια στο Λονδίνο. Έφτασα να θεωρώ τη λιακάδα πανηγύρι. Νιώθω την ανάγκη να πάω στην πατρίδα μου και να ζήσω στον ήλιο. Δεν ξέρω πόσα χρόνια ή πόσους μήνες θα ζήσω ακόμα, αλλά θέλω οι μέρες αυτές να είναι στον ήλιο. Άλλωστε θα βλέπóμαστε συχνά. Τουλάχιστον μια φορά το μήνα θα έρχομαι στο Λονδίνο ή θα συναντιόμαστε κάπου αλλού.
- Καλά, αν μετά από σχεδόν 5 χρόνια συμβίωση αυτό σε καλύπτει, σου εύχομαι καλό ταξίδι!

Ο Γιώργος κατέβηκε στο νησί Ιούνιο. Προκειμένου να ψάξει για σπίτι με την ησυχία του νοίκιασε ένα δωμάτιο σε κάποιο ξενοδοχείο. Τα πράγματά του (που ήταν μπόλικά) τα έβαλε σε μια αποθήκη που του παραχώρησε ο φίλος του ο Γιάννης. Τον Αύγουστο βρήκε το διώροφο στο οποίο ζούνε τώρα με την Ντέπυ. Είχε μια έντονη διαίσθηση ότι η Ντέπυ θα τον ακολουθήσει και όταν το νοίκιασε για 3 χρόνια, υπολόγιζε και στη δική της παρουσία. Πράγματι: Στα τέλη του Σεπτέμβρη η Ντέπυ είχε εγκατασταθεί στον κάτω όροφο. Ο Γιώργος ήταν μέσα στην ευτυχία. Του είχε λείψει πολύ. Είχε πάει ήδη 4 φορές να τη συναντήσει στο Λονδίνο. Αρχές του Σεπτέμβρη η κόρη της έφυγε για σπουδές στην

Αμερική. Δεν είχε πια κανένα λόγο να ζει στο Λονδίνο. Το Λονδίνο ήταν η κόρη της και ο Γιώργος. Όταν έφυγαν και οι δύο, πήγε εκεί που ένωθε επιθυμητή.

Ο Γιώργος κατέβηκε φορώντας ένα γιαπωνέζικο κιμονό. Κρατούσε μια διαφορετική πίπα. Πήγε στην κουζίνα για να φτιάξει τη σάλτσα. Η Ντέπυ του είχε όλα τα υλικά έτοιμα. Η μουσική είχε αλλάξει.

- Τι ακούμε;
- Μια Ρώσικη χορωδία.
- Πού την ξετρύπωσες;
- Από τους δίσκους σου.
- Αποκλείεται. Θα τη θυμόμουν.
- Με είχες βάλει να την ακούσω την πρώτη φορά που ήρθα στο σπίτι σου.
- Πού είναι ο μαϊντανός;
- Δεν έχουμε.

Και πώς θα γίνει μακαρονάδα χωρίς μαϊντανό;

Ο Γιώργος, όποτε έφτιαχνε μακαρονάδα, ακολουθούσε πάντα την ίδια διαδικασία. Αφού ξέβγαζε τα μακαρόνια, τα έβαζε ξανά στην κατσαρόλα και τους έριχνε, πιπέρι με τον πιπερόμυλο, τριμμένο τυρί Παρμεζάνα και φρεσκοκομμένο μαϊντανό. Από κει και πέρα προσέθετε και όποια σάλτσα έφτιαχνε.

Αφού φάγανε και ήπιανε λίγο κρασί, μετακομίσανε στον καναπέ. Ο Γιώργος άναψε την πίπα του.

- Αύριο είπα στο Γιάννη με τη Φωτεινή να έρθουν το βράδυ να φάμε.
- Μόλις σκεφτόμουν να σε ρωτήσω τι κάνουν.
- Θα φέρουν και την εγγονή τους τη Φωτεινούλα μαζί.
- Δεν θα δημιουργηθεί πρόβλημα;
- Τι πρόβλημα;
- Δεν θα βαρεθεί μαζί μας;
- Τι ίδιο ακριβώς του είπα κι εγώ. Τον ρώτησα «δε θα βαρεθεί με αυτές τις συζητήσεις;».

- Ποιες συζητήσεις;
- Ο Γιάννης φοβάται το θάνατο.
- Και ποιος δεν φοβάται το θάνατο;
- Εγώ.
- Πάντα μου το λες αυτό και ποτέ δεν μου το εξηγείς.
- Κάποτε θα σου το εξηγήσω.
- Τι να ετοιμάσω;
- Δεν έχω ιδέα. Πάντως μη φτιάξεις πολλά γιατί αποκλείεται η Φωτεινή να μη φέρει μια πίτα μαζί της.
- Με αυτά που φέρνει κάθε φορά η Φωτεινή, κανονικά δεν θα έπρεπε να φτιάξω τίποτα, αλλά τέλος πάντων. Να μη με πούνε και ανεπρόκοπη.

Το προπατορικό αμάρτημα

Πράγματι, το επόμενο βράδυ η Φωτεινή κουβάλησε τόσα πολλά φαγητά που, μαζί με όσα είχε ετοιμάσει η Ντέπυ, έμεινε φαγητό για 3 μέρες. Ο Γιάννης κρατούσε μια μπουκάλα ρακή για το φίλο του και η Φωτεινούλα έφερε στη Ντέπυ τρία τριαντάφυλλα από τον κήπο του σπιτιού της.

Η ώρα του φαγητού πέρασε ευχάριστα με διηγήσεις του Γιάννη και του Γιώργου από την εποχή που ήσαν συμμαθητές στην ηλικία της Φωτεινούλας. Έτσι εκείνη δεν βαρέθηκε λεπτό. Από τις πρώτες κιόλας κουβέντες φάνηκε πως ήταν χαρισματική. Κάποια στιγμή, αφού φάγανε, ρώτησε το Γιώργο:

- Το προπατορικό αμάρτημα κύριε Γιώργο, ποιο ήταν;
- Εννοείς για τον Αδάμ και την Εύα;
- Ναι.
- Ε, δεν το ξέρεις;
- Την ιστορία την ξέρω. Όμως το **αμάρτημα** ποιο ήτανε;
- Η ανυπακοή.
- Μα τότε γιατί λένε πως ο Θεός θέλει τον άνθρωπο ελεύθερο; Πώς γίνεται από τη μια να τον θέλει ελεύθερο και από την άλλη να τον θέλει να υπακούει κιόλας;

Ο Γιώργος αιφνιδιάστηκε. Δεν περίμενε τέτοια ερώτηση. Αντί να της απαντήσει άρχισε να σκέφτεται δυνατά.

- Ο Θεός τους είπε να μη φάνε από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού.

Πράγματι, από την ώρα που το είπε αυτό, σίγουρα ο Αδάμ και η Εύα δεν ήταν πια ελεύθεροι.

- Μα την ελευθερία δεν μπορεί να μας την δώσει κανένας. Την παίρνουμε από μόνοι μας. Όταν οι γονείς μου, μου λένε πως μ' αφήνουν ελεύθερη, στην πραγματικότητα απλά μου δίνουν την άδεια. Πόσο ελεύθερος είσαι αν υπάρχει κάποιος που χρειάζεται να πάρεις την άδειά του; Την ελευθερία δεν μπορούν να μου τη δώσουν οι γονείς μου. Έχω ευθύνη να την πάρω μόνη μου.

- Είναι νωρίς ακόμα για να έχεις ελευθερία, πετάχτηκε η γιαγιά Φωτεινή.
- Γιαγιά, σε παρακαλώ. Θα χαλάσει η συζήτηση που έχουμε με τον κύριο Γιώργο.

- Δηλαδή Φωτεινούλα θέλεις να πεις πως το προπατορικό αμάρτημα δεν είναι πράξη ανυπακοής, αλλά διεκδίκησης της ελευθερίας, είπε ο Γιώργος. Η Φωτεινή που ποτέ της δεν το είχε διατυπώσει έτσι, κολακεύτηκε και καμάρωνε. Έτσι πήρε φόρα.
- Δεν είναι καν αμάρτημα κύριε Γιώργο!
- Σωστά. Γιατί η διεκδίκηση της ελευθερίας να είναι αμάρτημα; Βέβαια η ανυπακοή, για όποιον απαιτεί υπακοή, είναι παραβίαση κανόνων, δηλαδή «αμάρτημα». Αλλά πώς μπορεί να διεκδικήσει κανείς την ελευθερία χωρίς ανυπακοή;
- Όμως δεν είναι αυτός ο λόγος που λέω πως δεν ήταν αμάρτημα.

Ο Γιώργος γέμισε περιέργεια.

- Μπα; Υπάρχει κι άλλος;
- Ποιος έφτιαξε τον Αδάμ και την Εύα;
- Ο Θεός.
- Και τι εντολή τους έδωσε;
- Να μη φάνε από το συγκεκριμένο δέντρο.
- Και ποιος φταίει αν αυτοί ανυπάκουσαν;
- Έλα ντε; Ποιος φταίει; Αυτοί που ανυπάκουσαν ή εκείνος που τους έφτιαξε;
- Ο Θεός, όταν τους έπλασε ή έκανε κάποιο λάθος στην κατασκευή, ή δεν έκανε. Σωστά; Ρώτησε το Γιώργο η Φωτεινούλα.
- Σωστά, απάντησε έκθαμβος ο Γιώργος. (Πιο πέρα, ο παππούς ο Γιάννης καμάρωνε σα γύφτικο σκεπάρνι για την εγγονή).
- Ωραία, αν έκανε κάποιο λάθος γιατί αυτό το λάθος να το χρεωθούμε εμείς σαν «αμάρτημα»; Αν πάλι δεν έκανε λάθος, τότε πώς γίνεται και αυτοί οι δυο κάνανε του κεφαλιού τους;
- Θέλεις να πεις πως ο Θεός έκανε λάθος.
- Όχι. Μπορεί να μην έκανε λάθος. Μπορεί να έφτιαξε έναν άνθρωπο που να έχει ελεύθερη θέληση. Όμως η ελεύθερη θέληση του ανθρώπου, δεν ήταν όπως την ήθελε ο Θεός.

- Μα σε αυτή την περίπτωση Φωτεινή μου, το προπατορικό αμάρτημα είναι η ελεύθερη θέληση!
- Αυτό ακριβώς σας λέω κύριε Γιώργο! Έχουμε έναν Θεό που έφτιαξε έναν πλάσμα με ελεύθερη θέληση και όταν αυτό το πλάσμα χρησιμοποίησε την ελεύθερη θέλησή του μ' έναν τρόπο που δεν άρεσε στο Θεό, ο Θεός τον τιμώρησε. Και από τότε η ελευθερία του ανθρώπου ονομάζεται «προπατορικό αμάρτημα».
- Φωτεινή, έχω εντυπωσιαστεί από τις σκέψεις σου. Επειδή όμως μπορείς να κάνεις τέτοιες σκέψεις θέλω να το πάμε ένα βήμα παραπέρα. Δεν είναι σίγουρο πως ο **Θεός** τιμώρησε τον Αδάμ και την Εύα.
- Μα όταν τους λέει «από δω και πέρα θα βγάζεις με κόπο το ψωμί σου και με πόνο θα γεννάς τα παιδιά σου» αυτό τι είναι; Δεν είναι τιμωρία;
- Θα μπορούσε να είναι και τιμωρία. Θα μπορούσε όμως να είναι και κάτι άλλο.
- Σαν τι άλλο κύριε Γιώργο;
- Μην ξεχνάς πως το δέντρο ονομαζόταν «της γνώσης του καλού και του κακού». Αυτό σημαίνει πως μέχρι να φάνε το μήλο, δεν ξέρανε τι θα πει καλό και κακό. Τρώγοντας το μήλο, μάθανε τι θα πει «κακό».
- Δηλαδή αν δεν ξέρανε τι είναι καλό και κακό δε θα μαθαίνανε ποτέ την ελευθερία;
- Ναι. Αλλά και το ανάποδο ισχύει. Αν δεν είχανε μάθει την ελευθερία δε θα μαθαίνανε ποτέ τι θα πει καλό και κακό. Μ' άλλα λόγια, αν δεν έχεις την αίσθηση «καλό – κακό» δεν μπορείς να είσαι ελεύθερος.
- Δεν κατάλαβα κύριε Γιώργο, είπε η Φωτεινούλα.

Ο Γιώργος έμεινε για λίγο σκεπτικός.

- Πιο πριν μας είπες πως την ελευθερία δε μας τη δίνουν αλλά την παίρνουμε μόνοι μας. Σωστά;
- Σωστά.
- Ωραία. Και άμα την πάρουμε πώς θα ξέρουμε ότι την έχουμε πάρει;
- Θα κάνουμε ό,τι θέλουμε χωρίς να ζητάμε την άδεια κανενός.

- Εννοείς χωρίς να ζητάμε την άδεια για να κάνουμε κάτι που η εξουσία το θεωρεί «κακό». Για ποιο λόγο να ζητήσει κανείς την άδεια για κάτι που θεωρείται καλό; Για ποιο λόγο να ζητούσε ο Αδάμ απ' το Θεό την άδεια για να πιει νερό;
- Θέλετε να πείτε πως ελευθερία είναι να κάνουμε αυτό που η εξουσία θεωρεί κακό;
- «Κακό» για την εξουσία. Μπορεί όμως αυτό που η εξουσία θεωρεί κακό, εμείς να το θεωρούμε καλό.
- Μα αυτό ακριβώς έγινε στο προπατορικό αμάρτημα κύριε Γιώργο. Οι άνθρωποι κάνανε αυτό που θέλανε και αυτό που θεωρούσαν καλό. Όμως ο Θεός το θεώρησε κακό.
- Μετά, με αυτά που ακολούθησαν, το θεώρησαν κι εκείνοι κακό, είπε ο Γιώργος προσπαθώντας να κάνει λίγο χιούμορ. Οι διπλανοί είχαν αρχίσει να δυσανασχετούν.
- Αν ξέρανε τι θ' ακολουθήσει θα το κάνανε; ρώτησε επίμονα η Φωτεινούλα.
- Εσύ τι λες; τη ρώτησε ο Γιώργος.
- Δεν ξέρω.
- Να σου πω την αλήθεια ούτε εγώ ξέρω.
- Εγώ όμως ξέρω πως είμαι έτοιμη να σερβίρω το γλυκό που έφτιαξε η Φωτεινή, επενέβη η Ντέπυ η οποία εδώ και λίγη ώρα κρατούσε τα πιάτα στα χέρια.

Η Φωτεινούλα σηκώθηκε αμέσως να βοηθήσει στο σερβίρισμα. Ο Γιώργος άναψε την πίπα του. Η Φωτεινή (η μεγάλη) ήταν κάπου στην κουζίνα. Ο Γιάννης σηκώθηκε και πήγε προς την εξώπορτα.

- Εμένα με συγχωρείτε. Θα βγω να πω μια καλησπέρα στον κήπο.

Αυτή ήταν η αγαπημένη έκφραση του Γιάννη όποτε ήθελε να πάει για κατούρημα. Μετά από ένα δεκάλεπτο η παρέα είχε μαζευτεί στο σαλόνι. Βρισκόντουσαν στο χώρο της Ντέπυς. Το διαμέρισμα του Γιώργου δεν είχε καθίσματα για πέντε νοματαίους. Η Φωτεινούλα είχε λουφάξει σε μια γωνία. Φαίνεται πως η γιαγιά της είπε πως μίλησε πολύ. Αυτή τη φορά τη συζήτηση την ξεκίνησε ο Γιάννης.

- Δηλαδή **υπάρχει** Θεός.

- Δεν είναι σίγουρο, είτε ο Γιώργος.
- Μα όλα αυτά που λέγατε πριν, μας λένε πως υπάρχει Θεός. Πώς αλλιώς θα γινότανε ο Αδάμ και η Εύα;
- Αυτά που λέγαμε ισχύουν για την περίπτωση που υπάρχει Θεός. Δηλαδή, ΑΝ υπάρχει Θεός και ΑΝ όλα είναι όπως τα είπαμε, τότε ποιο ακριβώς είναι το αμάρτημα του ανθρώπου;
- Δηλαδή δεν ξέρουμε αν υπάρχει Θεός, είπε ο Γιάννης.
- Όπως δεν ξέρουμε και αν δεν υπάρχει, συμπλήρωσε ο Γιώργος.

Ο Γιάννης είχε πει τα κρασάκια του και πήρε φόρα.

- Εσύ τι πιστεύεις; Υπάρχει η δεν υπάρχει;

Ο Γιώργος θεώρησε καλό να αντιστρέψει την ερώτηση. Μια από τις αγαπημένες τακτικές των ψυχολόγων.

- Εσύ Γιάννη τι πιστεύεις;
- Εγώ δεν ξέρω για το Θεό. Πάντως τον Άι Νικόλα τον έχω δει τρεις φορές με τα ίδια μου τα μάτια!
- Και πώς ξέρεις πως ήταν ο Άι Νικόλας; Συστηθήκατε;
- Αφού ήταν ολόιδιος με το εικόνισμα!
- Τον Άι Νικόλα είδες ή ένα όραμα από το εικόνισμά του;
- Ποια είναι η διαφορά;
- Έλα βρε Γιάννη. Ποια είναι η διαφορά να δω εσένα ή μια φωτογραφία σου;
- Κατάλαβα. Όχι, ήταν σα φωτογραφία. Δε μου μίλησε. Όμως μια φορά μου έδειξε με το δάχτυλο προς τα πού να βάλω την πλήρη και σώθηκα!
- Και πότε έγινε αυτό;
- Πολλά χρόνια πριν. Ήμουν νιόπαντρος. Η Φωτεινή ήταν έγκυος στο πρώτο μας παιδί. (Γύρισε προς τη γυναίκα του). Αυτό δεν στο έχω πει.
- Πολλά δε μου έχεις πει, απάντησε εκείνη κουνώντας καρτερικά το κεφάλι της.

Ο Γιάννης στράφηκε προς το Γιώργο:

- Γύριζα από το ψάρεμα. Ήθελα 10 λεπτά για να μπω στο λιμάνι όταν έπιασε ξαφνικά ένα μπουρίνι. Μέχρι τότε δεν είχα φοβηθεί τόσο πολύ. Το τρεχαντήρι

πήγαινε πέρα – δώθε σαν καρυδότσουφλο. Έκανα το σταυρό μου και φώναξα «Άγιε μου Νικόλα μου βοήθησέ με». Εκείνη ακριβώς τη στιγμή, είδα τρία μέτρα πάνω από την πλώρη τον Άγιο Νικόλα. Ήταν ακριβώς όπως τον ξέρω από την εικόνα του που έχουμε στο σπίτι. Όμως δεν έμεινε ακίνητος. Κούνησε το χέρι του και με το δάχτυλο μου έδειξε να μην πάω προς το λιμάνι, αλλά σ' έναν όρμο που βρίσκεται ανατολικά από το λιμάνι. Άλλαξα πορεία και σώθηκα.

- Κινδύνευες και τις 3 φορές που τον είδες;
- Όχι. Μια φορά τον είδα με μπουνάτσα. Ήταν ανήμερα στη γιορτή του. Παρόλο που ήταν Δεκέμβρης είχε πολύ καλό καιρό. Έτσι μόλις έφεξε, αποφάσισα να βγω για ψάρεμα. Είχε ξεχάσει εντελώς πως είναι του Άι Νικόλα. Το έχω κακό να ψαρεύω στη γιορτή του. Μόλις βγήκα από το λιμάνι, πάλι στο ίδιο σημείο της πλώρης είδα την ίδια εικόνα. Αυτή τη φορά δεν κουνήθηκε. Μόνο με κοίταζε αυστηρά. Κατάλαβα πως ήταν θυμωμένος μαζί μου που δεν σεβάστηκα τη μέρα. Έτσι γύρισα αμέσως πίσω και πήγα στην εκκλησία να παρακολουθήσω τη λειτουργία του.
- Και η τρίτη φορά;
- Όχι. Αυτή ήταν η τρίτη φορά. Η δεύτερη φορά που τον είδα ήταν η ημέρα της Αγίας Άννας που κόντεψα να πνιγώ έξω από το λιμάνι, μπροστά στα μάτια όλων.
- Μη μου τη θυμίζεις αυτή τη μέρα Παναγία μου, σταυροκοπήθηκε η Φωτεινή (η μεγάλη).
- Εκεί είδα τον άγιο κάποια στιγμή που κόντευε η βάρκα να μπατάρει. Νόμιζα πως ήταν το τέλος μου και πως ο Άγιος είχε έρθει να με πάρει. Τελικά με γλίτωσε.
- Δηλαδή Γιάννη, πιστεύεις στο Θεό, είπε η Ντέπυ που καθότανε στην άλλη άκρη του δωματίου.
- Πιστεύω Ντέπυ μου. Πιστεύω. Όμως στον Άι Νικόλα πιστεύω περισσότερο γιατί τον είδα με τα ίδια μου τα μάτια. Τον Θεό δεν τον είδα ποτέ.

Ο Γιάννης στράφηκε προς τον Γιώργο.

- Εσύ Γιώργο τι λες για όλ' αυτά;

- Για να λες ότι τον είδες, σίγουρα θα τον είδες. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι υπήρχε κιόλας.
- Δηλαδή ήταν δημιούργημα της φαντασίας μου;
- Μπορεί.
- Πώς γίνεται αυτό;
- Ακριβώς όπως δημιουργούνται και τα όνειρα. Εκείνο το κομμάτι του εγκεφάλου μας, ας το ονομάσουμε ασυνείδητο, που δημιουργεί τα όνειρα, μπορεί να δημιουργήσει και οράματα.
- Και γιατί δεν είδα ποτέ άλλα οράματα, παρά μόνο τον Άι Νικόλα;
- Αυτό Γιάννη μου, δεν ξέρω να σου το απαντήσω. Ίσως γιατί αυτές ήταν σημαντικές στιγμές της ζωής σου.
- Κοίτα. Οι δύο που κόντευα να πνιγώ, ήτανε σημαντικές. Όμως τότε που τον είδα με μπουνάτσα;
- Ήταν ένας τρόπος να σου υπενθυμίσει το ασυνείδητό σου, ότι ήταν του Αγίου Νικολάου και δεν έπρεπε να ψαρέψεις.
- Όμως στη ζωή μου είχα κι άλλες σημαντικές στιγμές. Πολλές μάλιστα. Δεν είδα όμως ποτέ κανένα όραμα.
- Γι' αυτό σου είπα πως δεν ξέρω να σου απαντήσω.
- Ωραία. Απάντησέ μου το άλλο: Πώς έγινε και μου έδειξε να βάλω πλώρη για τον όρμο αντί για το λιμάνι και γλίτωσα. Εγώ με τις γνώσεις μου – και τη θάλασσα την ξέρω καλά – έκρινα πως το σωστό ήταν να πάω στο λιμάνι.
- Το ασυνείδητο Γιάννη γράφει όλα όσα αντιλαμβάνονται οι αισθήσεις μας, είτε εμείς τα προσέχουμε συνειδητά είτε όχι. Άρα το ασυνείδητο είναι πολύ πιο σοφό από το συνειδητό γιατί έχει απείρως περισσότερα στοιχεία από το συνειδητό. Εκείνη την ώρα, το ασυνείδητό σου έκρινε πως ήταν λάθος να πας για το λιμάνι. Το έκρινε αυτό γιατί είχε υπόψη του κάποια στοιχεία τα οποία με τις συνθήκες που επικρατούσαν, το συνειδητό σου δεν μπορούσε να τα σκεφτεί. Έτσι, σε καθοδήγησε δημιουργώντας σου ένα όραμα.
- Δεν μπορώ να πω Γιώργο μου ότι κατάλαβα καλά τι μου λες.

- Να παππού, ο κύριος Γιώργος λέει πως κάθε τι που αντιλαμβανόμαστε το καταγράφουμε στο ασυνείδητό μας και οι γνώσεις αυτές μας μένουν, είπε η Φωτεινούλα.
- Όχι μόνο κάθε τι που αντιλαμβανόμαστε. Ακόμα κι εκείνα που δεν τα αντιλαμβανόμαστε συνειδητά, αλλά τα αντιλαμβάνονται οι αισθήσεις μας.
- Κάτσε βρε Γιώργο. Εγώ τώρα βλέπω κι ακούω του λόγου σας τριγύρω, αισθάνομαι το ποτήρι του κρασιού που κρατάω, μυρίζω αυτό το πράγμα που ανάβει η Ντέπυ κάθε φορά που ερχόμαστε (εννοεί ένα ινδικό μυρωδικό από σανταλόξυλο) και νιώθω τη γλώσσα μου να με καίει από αυτό που μου έδωσες να καπνίσω – δεν έχω και τσιγάρα που να πάρει ο άνεμος.
- Μήπως θέλεις Γιάννη ένα πουράκι; ρώτησε η Ντέπυ.
- Όχι ευχαριστώ. Εσύ κι ο δικός σου θα μου κάψετε τη γλώσσα. Ένα τσιγαράκι του Θεού, δεν υπάρχει;

Ο Γιάννης ακούμπησε την πίπα στο τραπεζάκι δίπλα του, άδειασε με μιας το κρασί του, ξαναγέμισε και απλώθηκε στην πολυθρόνα.

- Για μένα δεν έχει; τον κοίταξε η Φωτεινή (η μεγάλη) δείχνοντάς του το άδειο ποτήρι της.

Όσπου να πεις «κύμινο» ο Γιάννης πετάχτηκε πάνω και της γέμισε το ποτήρι. Η Φωτεινή τον βούτηξε από το σβέρκο, τον τράβηξε προς το μέρος της και του έδωσε ένα ηχηρό φιλί στο μάγουλο.

- Τέτοια μου κάνεις και σε αντέχω τόσα χρόνια, του είπε.

Ο Γιάννης επέστρεψε στην πολυθρόνα του κι άρχισε να παίζει νευρικά τα δάχτυλά του. Κοίταξε ερευνητικά τη Φωτεινούλα.

- Μήπως έχεις ένα τσιγαράκι για τον παππού;
- Μα παππού, ξέρεις πολύ καλά πως δεν καπνίζω!
- Έλεγα μήπως φυλάς τα τσιγάρα καμιάς φίλης σου...

Ύστερα γύρισε προς το Γιώργο.

- Αυτό που έλεγα είναι πως τα περισσότερα από αυτά που τώρα αντιλαμβάνομαι, αύριο το πρωί θα τα έχω ξεχάσει. Έχω πιει και λίγο παραπάνω.

- Το συνειδητό σου θα τα έχει ξεχάσει. Το ασυνείδητο σου θα τα θυμάται. Και δε θα θυμάται μόνο αυτά που πρόσεξες, αλλά και πράγματα που δεν τραβήξανε συνειδητά την προσοχή σου.
- Δώσε μου ένα παράδειγμα.
- Κοίταξε προς το μέρος μου. Τι βλέπεις;
- Σαν τι να δω; Τη φάτσα σου βλέπω. Θέλεις και ξύρισμα.
- Τι άλλο βλέπεις;
- Σαν τι άλλο να δω βρε Γιώργη;

Άρχισε να περιφέρει το βλέμμα του γύρω στο δωμάτιο. Ο Γιώργος συνέχισε.

- Μην κοιτάζεις αλλού. Κοίτα προς το μέρος μου. Δεν βλέπεις τίποτε άλλο εκτός από μένα;
- Ωραία. Πίσω σου υπάρχει ένα τραπέζι που έχει απάνω κάποια πράγματα και πιο πίσω βλέπω ένα πίνακα κρεμασμένο στον τοίχο που ανάθεμα κι αν καταλαβαίνω τι είναι.
- Τώρα, τα πρόσεξες. Πιο πριν δεν τα είχες προσέξει. Όμως το ασυνείδητό σου τα κατέγραψε.
- Δηλαδή κατέγραψε το τραπέζι, τα αντικείμενα και τον πίνακα;
- Ακριβώς.
- Δηλαδή κύριε Γιώργο αν πίσω σας υπήρχε μια βιβλιοθήκη κι εγώ καθόμουν απέναντί σας, θα κατέγραφε το ασυνείδητό μου τους τίτλους των βιβλίων χωρίς να τους έχω διαβάσει; ρώτησε η Φωτεινούλα.
- Αν η απόσταση ήταν τέτοια που τα μάτια σου μπορούσαν να διαβάσουν τους τίτλους, ναι. Είτε είχες προσέξει τα βιβλία είτε όχι.
- Κάτσε βρε Γιώργο. Κι αν τα καταγράφει το ασυνείδητο; Τι έγινε; Αφού εμείς τα έχουμε ξεχάσει.
- Όμως οι γνώσεις από αυτά υπάρχουν. Και κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορούμε να τα ανακαλέσουμε.
- Πώς δηλαδή;

- Ας υποθέσουμε πως σ' έναν πολυσύχναστο δρόμο, κάποιο αυτοκίνητο τραυματίζει έναν πεζό και αντί να σταματήσει ο οδηγός πατάει γκάζι και φεύγει. Μέσα στην αναμπουμπούλα, είναι πολύ πιθανό μερικοί άνθρωποι να πρόσεξαν το χρώμα και τη μάρκα του αυτοκινήτου, αλλά να μη θυμούνται τον αριθμό κυκλοφορίας. Κάποιοι από αυτούς, μπορούνε με ύπνωση να διαβάσουν καθαρά τον αριθμό κυκλοφορίας και να συμβάλουν στο να συλληφθεί ο ασυνείδητος οδηγός.
- Σιγά βρε Γιώργο. Τα παραλές.
- Όχι Γιάννη μου, πολλά έγκυρα επιστημονικά περιοδικά αναφέρουν τέτοια συγκεκριμένα περιστατικά.
- Και πώς το κάνουν αυτό; Κοιμούνται και το βλέπουν στον ύπνο τους;
- Όχι. Η ύπνωση δεν είναι ύπνος. Είναι μια μέθοδος να ερχόμαστε σε επαφή με το ασυνείδητό μας και να ανακαλέσουμε στοιχεία που δεν είναι άμεσα διαθέσιμα στο συνειδητό.
- Και τι σχέση έχουν όλα αυτά με τον Άι Νικόλα που μου έδειξε πού να πάω;
- Θα μπορούσε να ήταν ένας τρόπος που σκαρφίστηκε το ασυνείδητό σου για να σου πει «κατά τον όρμο πήγαινε, αλλιώς θα τσακιστείς».
- Και γιατί δεν μου το είπε σα σκέψη; Γιατί να μου φτιάξει ένα όραμα;
- Διότι το ασυνείδητο είναι μουγγό. Πάντα το ονόμαζα «ο μεγαλοφυής μουγγός». Το ασυνείδητο δεν μπορεί να μιλήσει. Έτσι επικοινωνεί με εικόνες. Το ίδιο κάνει και στα όνειρά μας. Ό,τι έχει να μας πει μας το λέει με εικόνες.
- Τι θα πει αυτό; Δεν το καταλαβαίνω.
- Φαντάσου τον εγκέφαλό σου χωρισμένο σε δύο κομμάτια.
- Μα είναι χωρισμένος. Αυτά τα ξέρω. Μου τα έχει πει η Φωτεινή. Το δεξί ημισφαίριο που είναι της λογικής
- Του συναισθήματος, τον διόρθωσε ο Γιώργος.
- Και το αριστερό του συναισθήματος...ε, της λογικής.

- Ωραία. Τη γλώσσα τη διαθέτει μόνο το αριστερό ημισφαίριο. Όπως την μουσική την καταλαβαίνει μόνο το δεξί. Εμείς απόψε αντί να λέμε δεξί ημισφαίριο, λέμε «ασυνείδητο». Αντί αριστερό ημισφαίριο, λέμε συνειδητό.
- Και είναι το δεξί καλύτερο;
- Κανένα δεν είναι καλύτερο. Χρειάζονται και τα δυο. Απλά σε κάποια πράγματα υπερτερεί το ένα και σε κάποια το άλλο.
- Εμένα το δεξί καλύτερο μου φαίνεται.
- Ε, αν λάβεις υπόψη σου ότι σ' έσωσε...
- Κανένα ασυνείδητο δε μ' έσωσε. Ο Άι Νικόλας μ' έσωσε!
- Εντάξει Γιάννη μου.
- Και ούτε έχω δει ποτέ στη ζωή μου όραμα, ούτε και θα δω!
- Βάζεις στοίχημα;
- Τι στοίχημα;
- Βάζεις στοίχημα πως μπορώ αυτή τη στιγμή να σε κάνω να δεις ένα όραμα;
- Ό,τι στοίχημα θέλεις.
- Ωραία. Ντέπυ, φέρε μου σε παρακαλώ εκείνον το μικρό δυνατό κλεφτοφάναρο που έχεις.

Η Ντέπυ πήγε στο γραφείο της και επιστρέφοντας έδωσε στο Γιώργο το κλεφτοφάναρο. Ήταν λεπτό σα στυλό και η δέσμη του εστίαζε πολύ κι έτσι μπορούσε να φέξει πολύ μακριά. Μικρό το εργαλείο αλλά...θαυματοουργό. Ο Γιώργος έσβησε τα φώτα. Μόνο το φως των κεριών υπήρχε. Στάθηκε ένα μέτρο απέναντι απ' το Γιάννη και του είπε.

- Θα ανάψω το κλεφτοφάναρο. Από τη στιγμή που θα το ανάψω θέλω να καρφώσεις το βλέμμα σου στο φακό και να τον κοιτάζεις συνέχεια για ένα λεπτό της ώρας.
- Μα είναι πολύ δυνατό το φως. Θα στραβωθώ.
- Δε θα πάθεις τίποτα. Το αντέχεις άνετα. Λοιπόν έτοιμος; Κρατάω χρόνο.

Ο Γιώργος άναψε το φακό και τον κράτησε σε απόσταση 30 εκατοστών από τα μάτια του Γιάννη. Για περίπου δέκα δευτερόλεπτα επεκράτησε άκρα σιγή. Πάνω εκεί ο Γιάννης τσίνησε.

- Ρε, δεν πιστεύω να πας να με υπνωτίσεις.

Τα είπε αυτά χωρίς να κουνηθεί καθόλου.

- Ηρέμησε. Αυτό δεν είναι το σημαντικό. Αν θέλεις μάλιστα για τα υπόλοιπα δευτερόλεπτα μπορώ να σου πω ένα ανέκδοτο ώστε να σ' εμποδίσω να υπνωτιστείς.

- Άσε ρε τα κόλπα. Δε θέλω να μου πεις τίποτα. Μόνο σε πόση ώρα τελειώνει ο χρόνος να μου πεις γιατί τα μάτια μου έχουν αρχίσει να με τσούζουν.

Τα έλεγε αυτά πάντα ακίνητος. Πράγματι από τα μάτια του κυλούσαν δάκρυα.

- Σε τριάντα. Πάντως είναι ενδιαφέρον που αρνήθηκες να σ' εμποδίσω να υπνωτιστείς.

- Εμένα κανείς δε μπορεί να μ' εμποδίσει σε τίποτα.

- Κι όμως εγώ θα σ' εμποδίσω να υπνωτιστείς.

- Ρε μπαγάσα. Πώς μ' έχεις κάνει και νιώθω έτσι;

- Δεν είναι τίποτα Γιάννη μου. Σε δέκα δευτερόλεπτα τελειώνει ο χρόνος και είσαι «ελεύθερος υπηρεσίας».

Σε δέκα δευτερόλεπτα ο Γιώργος έσβησε το φακό.

- Μπα πανάθεμά το. Με τύφλωσε, γκρίνιαξε ο Γιάννης.

- Γιάννη θέλω να περιφέρεις το βλέμμα σου στο δωμάτιο και να μου πεις τι βλέπεις.

Ο Γιάννης κοίταξε γύρω. Κάποια στιγμή κάρφωσε το βλέμμα του σ' ένα σημείο και είπε.

- Όπου και να κοιτάζω βλέπω έναν φωτεινό κύκλο. Δεν είναι μεγάλος.

- Έχει περίπου πέντε εκατοστά διάμετρο;

- Μέχρι και δέκα θα έλεγα. Και ρε Γιώργο, στο κομμάτι που φωτίζεται από τον κύκλο, βλέπω πιο φωτεινά. Να τώρα κοιτάζω τη Φωτεινή και το κομμάτι του προσώπου της που φωτίζεται από τον κύκλο το βλέπω πολύ πιο φωτεινό από το υπόλοιπο. Και όπου μετακινήσω τον κύκλο βλέπω πιο φωτεινά.

- Αυτό Γιάννη συμβαίνει διότι το φως που κοιτάζεις εξακολουθεί να είναι αποτυπωμένο στο μάτι σου. Το φαινόμενο διαρκεί 2-3 λεπτά και εξαφανίζεται σταδιακά.
- Πράγματι, έχει αρχίσει να σκοτεινιάζει τώρα. Αλλά ακόμα υπάρχει.
- Ωραία. Τώρα τι λες; Αυτός ο κύκλος είναι ή δεν είναι όραμα;
- Ε... εντάξει, όμως εξηγείται επιστημονικά.
- Ενώ τα δικά σου τα οράματα είναι ανεξήγητα έτσι;
- Έτσι.
- Πάντως μπάρμπα Γιάννη, το στοίχημα το έχασες!
- Ποιο στοίχημα;
- Δε βάλουμε στοίχημα πως θα σε κάνω να δεις όραμα;
- Βάλουμε στοίχημα, αλλά δε στοιχηματίσαμε τίποτα.
- Τι λες ρε Γιάννη;
- Άμα δε βαριέσαι, ανέβα μερικές αράδες πίσω και θα διαπιστώσεις πως ναι μεν βάλουμε στοίχημα, αλλά δεν στοιχηματίσαμε τίποτα.
- Άσε. Βαριέμαι. Σε πιστεύω. Μου αρκεί που κέρδισα το στοίχημα.
- Μου την έσκασες γιατί ήξερες ένα επιστημονικό κόλπο.

Η ψυχή της... ψυχολογίας

Η βραδιά τέλειωσε χωρίς να γίνει καμία συζήτηση για το θάνατο. Είχαν μαζευτεί από τις 8.30, είχε πάει μία, ήπιανε κιόλας, νυστάξανε. Η Ντέπυ με το Γιώργο βάλανε ένα κρασί και κάθισαν στον καναπέ. Μετά από λίγη σιωπή μίλησε η Ντέπυ.

- Μου τηλεφώνησαν από ένα περιοδικό και θέλουνε να σου πάρουν μια συνέντευξη.
- Αξίζει το περιοδικό;
- Καλό είναι.
- Απλά καλό;
- Έγκυρο, δημοφιλές και το διαβάζουν άνθρωποι καλλιεργημένοι.
- Δεν έχω, αυτή την εποχή πολύ όρεξη για τέτοια Ντέπυ μου.
- Ξέρω. Προτιμάς να γράφεις και να κουβεντιάζεις με το Γιάννη.
- Και να κάνω παρέα μαζί σου.

Το πρόσωπο της Ντέπυς ζωγραφίστηκε με μια έκφραση ικανοποίησης. Σηκώθηκε, βημάτισε αργά μες' το δωμάτιο και τον ρώτησε παιχνιδιάρικα.

- Δε θέλεις ν' ακούσεις το θέμα;
- Όχι.
- Καλά. Πάντως είναι για την ψυχή.

Ο Γιώργος άλλαξε με μιας έκφραση. Ήταν ένα θέμα που του άρεσε πολύ να το συζητάει.

Το έβρισκε προκλητικό. Έκανε όμως πως δεν άκουσε την ερώτηση και είπε στη Ντέπυ:

- Για ποιο πράγμα;
- Αφού άκουσες. Γιατί ρωτάς;
- Για να κερδίσω χρόνο να σκεφτώ. Ενδιαφέρον.
- Λοιπόν; Τι να τους πω; Θα με πάρουν αύριο.
- Θα σου απαντήσω αύριο το πρωί. Και για να είμαι βέβαιος ότι θα ξυπνήσω πριν σου τηλεφωνήσουν, θα κοιμηθώ μαζί σου.
- Δεν το κατάλαβα αυτό.
- Όταν κοιμάμαι μαζί σου, κοιμάμαι πιο ανάλαφρα και ξυπνάω πιο εύκολα.
- Τι να κάνω; Θα θυσιαστώ... για το πρωινό σου ξύπνημα.

Η Συνέντευξη

Είναι 6 το απόγευμα, Σάββατο. Ο δημοσιογράφος είναι γύρω στα 30. Σπούδασε ψυχολογία, το έφτασε μέχρι την αρχή των μεταπτυχιακών, και πάνω εκεί κατάλαβε πως προτιμάει τη δημοσιογραφία. Καθόντουσαν στο μπαλκόνι του Γιώργου πίνοντας καφέ. Ήταν ένα πολύ γλυκό και φιλικό απόγευμα. Φορούσαν και οι δυο κοντομάνικα. Ο Γιώργος είχε ανάψει την πίπα του και απολάμβανε το δροσερό αεράκι που του την κρατούσε αναμμένη.

- Πώς και το αποφάσισες ν' αλλάξεις κλάδο σπουδών; τον ρώτησε ο Γιώργος.
- Συνεργάστηκα για ένα διάστημα με την πανεπιστημιακή εφημερίδα γράφοντας την ψυχολογική στήλη και ανακάλυψα πως η δημοσιογραφία μου ταιριάζει πιο πολύ. Παράλληλα σκέφτηκα πως με τη δημοσιογραφία έχω περισσότερες πιθανότητες να γνωρίσω νορμάλ ανθρώπους απ' ότι σαν ψυχολόγος.
- Κι ένας ακόμα λόγος είναι ότι ανακάλυψες ή επιβεβαίωσες ότι γράφεις καλά.
- Δεν το είχα σκεφτεί αυτό. Βέβαια. Έχετε δίκιο. Από τότε που ήμουν μικρός μου το έλεγαν αυτό. «Γράφεις καλά».
- Και θέλεις να μιλήσουμε για την ψυχή;
- Ακριβώς. Πρόκειται για μια σημαντική έρευνα που κάνει το περιοδικό μας. Το σχέδιο είναι να πάρουμε συνεντεύξεις για την ψυχή από τριάντα καθηγητές ψυχολογίας και ψυχιατρικής.
- Να ρωτήσετε και ψυχολόγους ή ψυχιάτρους με μεγάλη επαγγελματική πείρα. Εμείς οι ακαδημαϊκοί είμαστε μερικές φορές εκτός πραγματικότητας. Είμαστε περισσότερο της θεωρίας. Εκείνοι είναι στην πράξη. Είχα ένα συνάδελφο: Ήξερε να διδάξει αναλυτικά πώς θεραπεύονται οι φοβίες καλύτερα από οποιοδήποτε άλλον. Ο ίδιος, στην πράξη, δεν είχε καταφέρει να θεραπεύσει ούτε μια φοβία. Όσοι ζήτησαν τη βοήθειά του, έφυγαν άπρακτοι. Από την άλλη στην πόλη που ζούσαμε υπήρχε ένας ψυχολόγος από το Τέξας, ο «ντουλάπας» που θεράπευε τις φοβίες στο πι και φι. Κάποια φορά που η γυναίκα του καθηγητή αποφάσισε να ταξιδέψει με αεροπλάνο και φοβότανε, πήγε σ' αυτόν! Γι' αυτό σου λέω. Μια

έρευνα για το τι είναι «ψυχή» δεν είναι ωραίο να περιορίζεται μόνο στους ακαδημαϊκούς. Χρειάζεται και τους ελεύθερους επαγγελματίες.

- Θα το προτείνω στον αρχισυντάκτη. Να προχωρήσουμε στη συνέντευξη;
- Ξέρεις τι λένε οι ελεύθεροι επαγγελματίες για εμάς τους ακαδημαϊκούς; «Αυτοί που μπορούν, κάνουν. Αυτοί που δε μπορούν να κάνουν, διδάσκουν». Και τώρα, μετά από αυτό το μικρό ζέσταμα, είμαι έτοιμος για τη συνέντευξη.
- Ζέσταμα; Τι εννοείτε;
- Πριν από την ενασχόληση με οποιαδήποτε δραστηριότητα χρειάζεται κάποιο ζέσταμα. Ένας αθλητής πριν αρχίσει ν' ασκείται στο άθλημά του, κάνει στην αρχή ένα ζέσταμα. Ένα ζευγάρι που κάνει ωραίο έρωτα, ξεκινάει από ένα ζέσταμα. Δυο φίλοι καρδιακοί, για να μπουν στο ψητό της συζήτησης χρειάζεται πρώτα να κάνουν ένα ζέσταμα σαχλαμαρίζοντας. Έτσι τώρα κι εμείς, κάναμε το ζέσταμά μας και είμαστε έτοιμοι για μια πιο ζεστή συνέντευξη. Λοιπόν. Σ' ακούω.

Ο δημοσιογράφος, πήρε μια γουλιά καφέ, χαλάρωσε και έβαλε μπρος το μηχανάκι που έγραφε τη συζήτηση.

- Κύριε καθηγητά.
- Άσε τους τίτλους στην άκρη. Λέγε με Γιώργο.
- Ωραία. Λοιπόν κύριε Γιώργο: Υπάρχουν δύο επιστήμες. Η ψυχιατρική και η ψυχολογία. Αν κρίνουμε από την ονομασία τους, υποτίθεται ότι ασχολούνται με την ψυχή. Έχουμε όμως καταλήξει ποτέ σ' έναν ορισμό για την ψυχή;
- Δεν είναι μόνο ο ορισμός που μας λείπει. Δεν ξέρουμε καν αν υπάρχει ψυχή, συμπλήρωσε ο Γιώργος.
- Αυτό δεν εξαρτάται και από τον τρόπο που θα την ορίσουμε;
- Σίγουρα και από αυτό. Αν πούμε ότι ψυχή είναι η συμπεριφορά μας, τότε υπάρχει ψυχή.
- Μα σε μια τέτοια περίπτωση γιατί αυτές οι δύο επιστήμες δεν ονομάζονται «Συμπεριφοροϊατρική» ή «Συμπεριφερολογία»; Γιατί να επικαλούνται τη λέξη «ψυχή»;

- Νομίζω από κεκτημένη ταχύτητα. Άλλωστε μην ξεχνάς ότι υπάρχουν και οι σχολές της Συμπεριφοράς, γνωστές σαν Μπιχεβιορισμός, οι οποίες δεν αναφέρονται στη λέξη «ψυχή». Σύμφωνα με αυτούς, το μόνο που είναι δυνατόν να μελετηθεί επιστημονικά είναι ό,τι μετριέται. Πιστεύουν πως η συμπεριφορά είναι αυτά που κάνουμε και λέμε. Όμως ακόμα κι αυτοί οι άνθρωποι, όταν θέλουν ν' αναφερθούν στο σύνολο των συγκεκριμένων επιστημών τις ονομάζουν ψυχολογία ή ψυχιατρική.
- Εσείς πώς θα ορίζατε τη λέξη «ψυχή»;
- Εγώ πιστεύω πως υπάρχουν τουλάχιστον δύο ορισμοί για την ψυχή. Ο ένας είναι ο ψυχολογικός ή επιστημονικός αν θέλεις. Σ' αυτή την περίπτωση εγώ ονομάζω ψυχή την εσωτερική μας συμπεριφορά.
- Από τι αποτελείται αυτή η εσωτερική συμπεριφορά;
- Από την αντίληψή μας, τις σκέψεις μας, τα συναισθήματά μας, τα όνειρα, τις φαντασιώσεις και τις ανάγκες μας.
- Αυτά όμως δεν μετριοούνται όπως η εξωτερική συμπεριφορά.
- Και που δεν μετριοούνται; Αυτό δε σημαίνει πως δεν υπάρχουν.
- Και πώς μπορούμε ν' αποδείξουμε ότι υπάρχουν;
- Πολύ απλά. Αν ρωτήσουμε ταυτόχρονα όλο τον πληθυσμό της Γης αν έχουν αισθήσεις, αν σκέφτονται, αν έχουν συναισθήματα, αν βλέπουν όνειρα αν κάνουν φαντασιώσεις και αν έχουν ανάγκες, το 99% θα μας πει «ναι». Τώρα αν ένας στους εκατό μας λέει πως επειδή αυτά δεν μετριοούνται, δεν υπάρχουν, άσε τον να κουρεύεται. Κάποτε είχα ένα Μπιχεβιοριστή συνάδελφο που ενώ όλο το πρωί με ζάλιζε με τη θεωρία πως η ύπαρξη συναισθημάτων δεν τεκμαίρεται, το βράδυ έκανε σαν τρελός για μια φοιτήτρια που είχε ερωτευτεί. Είχε καταντήσει περίγελος των φοιτητών. Κατά τα άλλα, τα συναισθήματα δεν υπάρχουν...
- Με το ίδιο σκεπτικό το 95% της Γης πιστεύει σε κάποια θεότητα. Αυτό θα πει ότι υπάρχει;
- Όχι. Αυτό θα πει πως στην εσωτερική συμπεριφορά ξέχασα μαζί με τα υπόλοιπα ν' αναφέρω και τις πεποιθήσεις.

- Μα και το ότι έχουμε αισθήσεις, σκέψεις συναισθήματα, όνειρα, φαντασιώσεις και ανάγκες, όλα αυτά δεν είναι μια πεποίθηση ότι τα έχουμε;
- Όχι διότι αυτά είναι αποτέλεσμα βιωματικών εμπειριών. Ο Θεός δεν είναι αποτέλεσμα τέτοιων εμπειριών. Είναι αποτέλεσμα κάποιων «πιστεύω».
- Κι αν κάποιοι διατείνονται πως έχουν βιωματικές εμπειρίες από την ύπαρξη του Θεού;

Ο Γιώργος σηκώθηκε κι άρχισε να βηματίζει αργά καπνίζοντας την πίπα του. Έμεινε λίγο σιωπηλός. Μετά γύρισε προς τον δημοσιογράφο.

- Αν ρωτήσω την ανθρωπότητα «πόσοι νιώθετε συναισθήματα;» οι περισσότεροι θα πουν πως νιώθουν. Αν τους ρωτήσω «πόσοι έχετε δει και μιλήσει με το Θεό;» τι πιστεύεις; Το ποσοστό θα είναι ίδιο;
- Όχι. Αυτοί που θα πουν πως έχουν δει το Θεό είναι πολύ λιγότεροι.
- Και οι περισσότεροι από αυτούς ζουν σε μοναστήρια ή σε...ψυχιατρεία.
- Δεν είμαι σίγουρος αν κατάλαβα.
- Σκέψου το λίγο. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν δει το Θεό. Πιστεύουν ότι υπάρχει αλλά είναι πολύ εκνευρισμένοι μαζί του που δεν εμφανίζεται. Όταν λοιπόν βγει κάποιος και πει «εγώ βλέπω το Θεό» πως πιστεύεις πως θ' αντιδράσουν; Θα πουν «αφού βλέπεις το Θεό, είσαι Άγιος.»; Όχι βέβαια. Οι άνθρωποι είμαστε ανταγωνιστικοί ανάμεσά μας. «Γιατί να τον βλέπεις εσύ και να μην τον βλέπουμε όλοι οι υπόλοιποι;». Κι αν μεν αν αυτό το πει ένα «εξέχον» μέλος της κοινωνίας, οι περισσότεροι θα προβληματιστούν. Όμως αν το άτομο που διατείνεται πως είδε το Θεό, δεν έχαιρε μέχρι τότε μιας γενικής εκτίμησης, το πιο πιθανόν είναι να πούνε «ο Μήτσος τρελάθηκε».
- Σ' αυτό έχετε δίκιο. Υπάρχει λοιπόν η «ψυχή»;
- Έτσι όπως το ορίσαμε, υπάρχει. Υπάρχει σαν εσωτερική συμπεριφορά. Αυτός είναι ένας ψυχολογικός - επιστημονικός ορισμός της ψυχής. Υπάρχουν κι άλλα δύο είδη ορισμών για την ψυχή. Σε αρχαιολογική σειρά είναι ο θρησκευτικός και ο φιλοσοφικός. Άλλο να ονομάζουμε ψυχή την εσωτερική συμπεριφορά, που είναι

καθαρά ψυχολογική προσέγγιση, και άλλο να λέμε πως υπάρχει κάτι που λέγεται «ψυχή» το οποίο είναι διαφορετικό από την υλική μας ύπαρξη.

- Σε τι διαφέρουν ο θρησκευτικός από τον φιλοσοφικό ορισμό για την ψυχή.
- Η θρησκεία βασίζεται πάνω στην πεποίθηση ότι υπάρχει κάποιο υπέρτατο ον. Έτσι, έχει ανάλογους ορισμούς. Η φιλοσοφία δεν έχει τέτοια πεποίθηση. Διερευνά την αλήθεια. Δεν είναι υπηρέτης καμίας αλήθειας, παρά μόνον της αναγκαιότητας για την αναζήτηση της αλήθειας.
- Εσείς έχετε κάποιες θρησκευτικές ή φιλοσοφικές απόψεις για την ψυχή;
- Έχω.
- Ποιες είναι αυτές;
- Αυτές δεν έχουν καμία θέση σε μια συνέντευξη σαν αυτή. Εμείς βρεθήκαμε για να εκφράσω μια επιστημονική γνώμη πάνω στο τι είναι ψυχή. Όχι για να συζητήσουμε αν υπάρχει ή δεν υπάρχει ψυχή. Αυτή είναι μια εντελώς διαφορετική συζήτηση και θέλει πολύ χρόνο.

Ο δημοσιογράφος έκλεισε το μηχανάκι, ήπια μια γουλιά καφέ και κοίταξε το Γιώργο στα μάτια.

- Πάντα ονειρευόμουν να κάνω μια συζήτηση σαν αυτή. Ξέρω πως ο χρόνος σας είναι πολύτιμος. Η συνέντευξη έχει τελειώσει. Απλά θέλω να γνωρίζετε πως το να κάνω μια τέτοια συζήτηση μ' έναν άνθρωπο σαν κι εσάς, είναι ένα από τα όνειρά μου.
- Ικανοποιούμαι που το ακούω και ταυτόχρονα αναρωτιέμαι: Τι το ιδιαίτερο έχω εγώ;
- Είστε ζεστός άνθρωπος.
- Ναι. Αυτό είμαι. Δηλαδή για το «ζεστός» συμφωνώ. Για το «άνθρωπος» δεν είσαι σε θέση να γνωρίζεις.
- Διακρίνω κάποιες ενοχές;
- Διακρίνω έναν ερασιτέχνη ψυχολόγο που δεν έπιασε το χιούμορ μου.

Ο δημοσιογράφος γέλασε αμήχανα. Ο Γιώργος, τώρα που το μαγνητόφωνο ήταν κλειστό, αποφάσισε να τον αιφνιδιάσει:

- Ψυχή είναι μια ποσότητα αθάνατης ενέργειας, που έχει συνείδηση της ύπαρξής της, η οποία αυτοδεσμεύεται σε διάφορες μορφές οργανικής ύλης και το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «ζωή».
- Άρα δέχεστε ότι η ψυχή – με αυτή την έννοια – υπάρχει.
- Πιστεύω ότι υπάρχει. Αυτό όμως δεν σημαίνει απαραίτητα ότι υπάρχει.
- Αυτός τι ορισμός είναι; Θρησκευτικός ή Φιλοσοφικός;
- Το ερώτημα δεν απαντιέται και να σου εξηγήσω γιατί: Από τη στιγμή που μιλάω για την ύπαρξη μιας αθάνατης ενέργειας ήδη έχω δημιουργήσει ένα δόγμα. Μια βάση που δεν αποδεικνύεται και σου ζητάω να την πιστέψεις. Για μένα αυτό από μόνο του είναι θρησκευτικό. Όμως άλλο να λέμε πως υπάρχει μια τέτοια ενέργεια και άλλο να της προσδίδουμε την ιδιότητα ενός Θεού που καθορίζει εξ αρχής ποιο είναι το «καλό» και το «κακό», το «σωστό» και το «λάθος». Από αυτή την άποψη ο ορισμός είναι και φιλοσοφικός, διότι δεν προσδίδει καμία θεϊκή οντότητα σε τούτη την ενέργεια.
- Εσείς πιστεύετε θρησκευτικά ή φιλοσοφικά;
- Κοίτα: Το θεωρώ πολύ υποτιμητικό να είμαι «καλός» άνθρωπος μόνο και μόνο από το φόβο να μην τιμωρηθώ στην επόμενη ζωή. Εγώ αν ήμουν Θεός, αυτούς δεν θα τους άφηνα να μπούνε στον Παράδεισο. Δεν είναι αυθεντικά «καλοί» άνθρωποι. Είναι απλά και μόνο φοβισμένοι.
- Μα αυτά που λέτε είναι θρησκευτικά.
- Ίσα – ίσα. Δεν είναι καθόλου θρησκευτικά. Είναι φιλοσοφικά. Αν θέλω να είμαι «καλός» ακόμα κι αν πιστεύω πως δεν υπάρχει κανένας Θεός ή καμία τιμωρία σαν την κόλαση και κανένα «βραβείο» σαν τον παράδεισο, τότε η καλοσύνη μου έχει άλλη αξία. Δεν χρειάζεται να πιστεύω στην ύπαρξη ενός Θεού για να είμαι καλός. Είμαι καλός γιατί μου αρέσει. Νιώθω συχνά θετικά συναισθήματα. Η ζωή μου είναι όμορφη. Αλλά αυτή είναι η μία πτυχή. Η φιλοσοφική. Υπάρχει και μια άλλη. Είναι τόσο επιστημονική όσο και «θρησκευτική». Αν θεωρήσουμε πως αυτή η ενέργεια επιθυμεί την ύπαρξη, τη διατήρηση και την εξέλιξη αυτής της ζωής, τότε αυτόματα δημιουργούμε «καλό» και «κακό». «Καλό» είναι ό,τι συντείνει στη

διατήρηση και στην εξέλιξη της ζωής. «Κακό» ότι οδηγεί στην τελμάτωση και την ανυπαρξία. Αν είναι έτσι, τότε όσο είσαι χρήσιμος για τη ζωή και εξελίσσεσαι εξακολουθείς να ζεις μέχρι που εξαντλείς το όρια αντοχής της ύλης από την οποία είσαι φτιαγμένος. Όμως μια τέτοια πεποίθηση είναι θρησκευτική.

- Γιατί είναι θρησκευτική;
- Διότι προσδίδει στην ενέργεια *βούληση*. Πρόσεξε: Όταν λέω πως υπάρχει «κάποια αθάνατη ενέργεια που έχει συνείδηση της ύπαρξής της», δεν σημαίνει απαραίτητα ότι αυτή η ενέργεια *θέλει* κάτι. Αν όμως προσθέσω πως αυτή η ενέργεια *θέλει να διατηρηθεί και να εξελιχθεί*, ήδη έχω δημιουργήσει θρησκεία.
- Γιατί; Δεν το καταλαβαίνω αυτό.
- Διότι αυτόματα η ύπαρξη και η εξέλιξη, δηλαδή η ζωή, θεωρούνται «καλό» ενώ η ανυπαρξία και ο θάνατος θεωρούνται «κακό».

Ο δημοσιογράφος έμεινε λίγη ώρα σιωπηλός. Ο Γιώργος έβλεπε πως ο συνομιλητής του δεν τα είχε καταλάβει καλά. Έτσι αποφάσισε να του το εξηγήσει διαφορετικά.

- Έχω έναν φίλο, πολύ ταλαντούχο στο βιολί. Είναι διάσημος. Αυτός μου έχει πει την εξής ιστορία: «Πάσχω από υπέρταση. Κάθε φορά που η πίεσή μου ανεβαίνει επικίνδυνα, με πιάνει συχνουρία. Έτσι, ελαττώνεται ο όγκος του αίματός μου και γλιτώνω από τα χειρότερα. Ε, λοιπόν πιστεύω πως αυτό το κάνει ο Θεός γιατί με θεωρεί ακόμα χρήσιμο και θέλει να ζήσω κι άλλο. Γι' αυτό και σε αυτές τις περιπτώσεις κάθε φορά που κατουράω κοιτάζω ψηλά και λέω σ' ευχαριστώ Θεέ μου». Αυτό θα πει αγαπητό μου παιδί να είσαι ανάμεσα στη θρησκεία, την επιστήμη και τη φιλοσοφία. Πιστεύεις χωρίς να πιστεύεις.

- Και τι ακριβώς είναι αυτή η αθάνατη ενέργεια; Από πού προέρχεται;
- Πότε φεύγεις από το νησί μας;
- Αύριο το πρωί στις 6.
- Πού μένεις;
- Σ' έναν ξενώνα του Δήμου.
- Είναι καλά;
- Είναι καθαρά. Είναι εντάξει για ένα βράδυ.

- Ωραία. Έλα στις 9 το βράδυ στην ταβέρνα του Νώντα. Είναι δύο λεπτά από...
- Ξέρω πού είναι.
- Θα είμαστε τρεις άντρες.
- Τρεις;
- Ναι θα είναι και ο φίλος μου ο Γιάννης. Συνταξιούχος καθηγητής ιχθυολογίας, ωκεανολογίας, μετεωρολογίας, ναυσιπλοΐας και δυο τρεις ειδικότητες ακόμη.
- Και πώς τα κατάφερε όλα αυτά;
- Ήταν ψαράς.

Στην ταβέρνα του Νώντα.

Η ταβέρνα του Νώντα τα Σαββατόβραδα, ήταν συνήθως γεμάτη. Από Οκτώβριο και πέρα μόνο τρεις ταβέρνες έμεναν ανοιχτές στο νησί. Η πελατεία καθορίζονταν από την εκκλησιαστική ενορία. Επειδή η κάθε μια από τις τρεις αυτές ταβέρνες ανήκε σε διαφορετική ενορία, οι κάτοικοι της κάθε περιοχής πήγαιναν στην ταβέρνα της ενορίας τους για να την ενισχύσουν. Βέβαια, δεν «απαγορευότανε» να πάει κανείς και στην ταβέρνα της άλλης ενορίας, αλλά αν αυτό γινότανε συστηματικά και κατ' εξακολούθηση εθεωρείτο «προδοσία».

Όπως λέγαμε λοιπόν, τα Σαββατόβραδα η ταβέρνα του Νώντα ήταν γεμάτη. Ο Νώντας ήταν ομολογουμένως ο καλύτερος απ' όλους. Το καλοκαίρι δύσκολα έβρισκες τραπέζι. Τώρα είναι Οκτώβρης. Το νησί βαστάει ελάχιστους τουρίστες και ήρθε η εποχή οι ντόπιοι ν' απολαύσουν τον τόπο τους. Ο Νώντας έχει τα περισσότερα τραπέζια μέσα. Ένα δυό είναι ακουμπισμένα στον τοίχο αριστερά και δεξιά της εισόδου κι έχει βάλει κι ένα ακόμα τραπέζι στην απέναντι μεριά κοντά στη θάλασσα που λέει πως είναι «για τα παλικάρια». Εκεί έκατσαν ο Γιάννης, ο Γιώργος και ο δημοσιογράφος που τον έλεγαν Στέφανο. Ο Νώντας ήρθε και τους «διέταξε» τι θα φάνε:

- Σήμερα κερνάει το μαγαζί. Έχω έναν ροφό δυόμισι κιλά. Θα τον κάνω σούπα και θα φέρω και κρασί από το βαρέλι που μόλις άνοιξα.

- Κάτσε ρε συ Νώντα. Δυόμισι κιλά για τρία άτομα δεν είναι πολύ; ρώτησε ο Γιάννης. Ο Νώντας έσκυψε προς το μέρος του και του έκλεισε το μάτι.

- Θα φάω κι εγώ μαζί σας. Μόνο θα με περιμένετε.

- Μα Νώντα μου η ώρα είναι 9:30. Μέχρι να φύγουν όλοι αυτοί θα πάει 2. Τότε θα φάμε; ρώτησε πάλι ο Γιάννης.

- Ποιες 2; Σιγά! Μέχρι τις 12 παρά τέταρτο το μαγαζί θα έχει αδειάσει. Τρώνε και πηγαίνουν σπίτι τους να δούνε τηλεόραση.

- Και θα μείνουμε από τις 9:30 μέχρι τις 12 νηστικοί για να φάμε το ροφό; επέμεινε ο Γιάννης.

- Έχει δίκιο, πρόσθεσε κι ο Γιώργος.

- Κι εγώ πεινάω είπε ο Στέφανος ο δημοσιογράφος.

- Εντάξει, απάντησε ο Νώντας. Η σούπα θα είναι έτοιμη σε λιγότερο από μία ώρα. Μέχρι τότε θα σας στείλω κρασί και μεζέδες. Όμως, το ψάρι θα έρθει χωρίς κεφάλι.

Ο Γιάννης έσκασε στα γέλια.

- Δίκιο έχεις μωρέ Νώντα. Το κεφάλι το δικαιούσαι.
- Και δεν δικαιούμαι μόνο αυτό! είπε ο Νώντας ακουμπώντας το χέρι του με έμφαση στο τραπέζι. Φάτε όσο θέλετε, πιείτε όσο θέλετε, μόνο ένα σας ζητώ. Μη ξεκινήσετε την κουβέντα χωρίς εμένα.

Ο Νώντας έφυγε βιαστικός για την κουζίνα. Ο Γιώργος κοίταξε απορημένος προς το Γιάννη.

- Πού ήξερε ο Νώντας ότι θα γίνει κάποια συζήτηση απόψε;
- Φοβάται κι αυτός το θάνατο Γιώργο μου.
- Μα είναι μόνο 40 χρονώ! Διαμαρτυρήθηκε ο Γιώργος.
- Κι εγώ τον φοβάμαι κύριε Γιώργο, πετάχτηκε ο δημοσιογράφος. Κι ακόμα δεν έχω κλείσει τα 31.

.....

Ο ροφός ήταν υπέροχος. Το κρασί πινότανε. Η παρέα ευχάριστη. Ρωτούσε ο Στέφανος το Γιάννη για τη θάλασσα. Ο Γιώργος το Στέφανο για τις σχέσεις του με τις γυναίκες. Ο Γιάννης ρωτούσε το Γιώργο για τη ζωή του στην Αμερική και γενικά, μέχρι να έρθει ο Νώντας με το ροφό, η ώρα πέρασε ευχάριστα. Ήπιαν βέβαια και μισό κιλό κρασί ο καθένας. Ο Νώντας έπεσε με τα μούτρα στο αχνιστό κεφάλι του ροφού. Μιλούσε τρώγοντας.

- Ο Γιάννης μου είπε πως κουβεντιάζατε για το θάνατο του Αδάμ και της Εύας, είπε στο Γιώργο, αδειάζοντας το κρασί του.
- Τα μπέρδεψες βρε Νώντα, τον διόρθωσε ο Γιάννης. Μιλήσαμε μια φορά για το θάνατο και κάποια άλλη βραδιά μίλησαν με την εγγονή μου τη Φωτεινούλα για τον Αδάμ και την Εύα.
- Ωραία. Και τι σχέση έχουν αυτά μεταξύ τους; ρώτησε ο Νώντας γεμίζοντας τα ποτήρια.

- Καμία ρε Νώντα. Αυτό σου λέω. Είναι χωριστά θέματα, είπε εκνευρισμένα ο Γιάννης.

Σε λίγη ώρα το κεφάλι του ροφού αποτελούσε παρελθόν. Ο Νώντας έστριψε ένα τσιγάρο, ήπια μια γουλιά κρασί και κοίταξε το Γιώργο.

- Ο Γιάννης μου λέει πως δεν φοβάσαι το θάνατο. Δεν το πιστεύω.

- Κι εμένα μου είπε πως εσύ τον φοβάσαι. Και τον πιστεύω...

- Φυσικό δεν είναι; Έχω δυο παιδάκια. Το ένα είναι 13 και είναι κορίτσι. Το άλλο 10 και είναι αγόρι. Αν πεθάνω, οικονομικά δεν θα έχουν κανένα πρόβλημα. Δόξα τω Θεώ. Αλλά θα τα παραλάβουν τα πεθερικά μου που είναι θρησκόληπτοι και οι γονείς μου που είναι Φασίστες και ανησυχώ τι παιδιά θα γίνουν.

- Αν δεν είχες παιδιά θα φοβόσουν; ρώτησε ο Γιώργος.

- Λιγότερο. Πολύ λιγότερο, απάντησε ο Νώντας. Έφτασα τα σαράντα και έχω πάει έξω απ' το νησί μόνο μια φορά. Πήγα στην Αθήνα γιατί γεννούσε η αδελφή μου και αυτό ήταν όλο. Ξυπνάω κάποια πρωινά και αναρωτιέμαι: « Αυτή είναι η ζωή; ». Είναι πάλι κάποια βράδια που δεν μπορώ να κοιμηθώ. Βγαίνω στον κήπο και κοιτάω τ' αστέρια. Πάλι το ίδιο σκέφτομαι: « Αυτή είναι η ζωή; ». Πιστεύω πως υπάρχει κάτι παραπέρα από όσα έχω ζήσει μέχρι τώρα. Αν πεθάνω δεν θα έχω την ευκαιρία να τα γνωρίσω ποτέ. Όμως πες μου εσύ γιατί δεν τον φοβάσαι το θάνατο;

- Κατ' αρχήν Νώντα μου γιατί δεν έχω παιδιά, απάντησε ο Γιώργος.

- Σωστά. Αλλά είναι ο μόνος λόγος;

- Όχι φυσικά, απάντησε ο Γιώργος. Δεν φοβάμαι το θάνατο γιατί δεν υπήρχε κάτι που ήθελα να ζήσω και δεν το έζησα.

- Αυτό μόνο ένας θαυματοποιός μπορεί να το κάνει πετάχτηκε ο δημοσιογράφος.

Ο Γιώργος άναψε την πίπα του:

- Καλά το λες Στέφανε. Έκανα μια παράλειψη: Όταν είπα «δεν υπήρχε κάτι που ήθελα να ζήσω και δεν το έζησα» εννοούσα «δεν υπήρχε κάτι που ήθελα να ζήσω **και να περνάει από το χέρι μου** και δεν το έζησα».

- Κι επειδή Γιώργο δεν έχεις παιδιά και δεν έχεις στερηθεί, δεν φοβάσαι το θάνατο; ρώτησε ο Νώντας.

- Όχι μόνο γι' αυτούς τους λόγους, αλλά γιατί αυτό που πιστεύω πως είναι ο θάνατος, δεν με φοβίζει.

Ο Νώντας άδειασε πάλι το κρασί του, γύρισε την καρέκλα ανάποδα, ακούμπησε τους αγκώνες στην πλάτη της και είπε του Γιώργου.

- Και τι πιστεύεις πως είναι ο θάνατος;

- Να σου εξηγήσω Νώντα μου, αλλά με τους ρυθμούς που πίνεις απόψε θα θυμάσαι τίποτα αύριο; ρώτησε ο Γιώργος.

- Όχι, απάντησε ειλικρινέστατα ο Νώντας.

- Ε, τότε γιατί να τα πω;

- Γιατί εμείς θα τα θυμόμαστε διαμαρτυρήθηκε ο Γιάννης στο Γιώργο. Μην ξεχνάς ότι η νύχτα ήταν για τους τρεις μας. Τον κύριο δημοσιογράφο, εσένα κι εμένα. Αυτός μας ήρθε με το ροφό, μας καθυστέρησε την κουβέντα και τώρα που πάμε να την αρχίσουμε είναι σκνίπα και δεν μπορεί να παρακολουθήσει!

- Μπορώ να παρακολουθήσω. Δεν είμαι σκνίπα. Αν αυτά που θα πούμε απόψε είναι σημαντικά, μπορεί αύριο να μη θυμάμαι τι είπαμε, αλλά θα θυμάμαι πως είπαμε σημαντικά πράγματα. Έτσι, την άλλη φορά που θα κουβεντιάσουμε θα φροντίσω να μην είμαι πιωμένος. Απόψε όμως είχε πολύ δουλειά ρε παιδιά. Δεν έβγαινε αλλιώς. Ήπια.

Ο Στέφανος πήρε το λόγο.

- Κύριε Γιώργο, πιο πριν είπατε πως αυτό που πιστεύετε πως είναι ο θάνατος δεν σας τρομάζει. Μπορείτε να μας το εξηγήσετε αυτό; Τι πιστεύετε πως είναι ο θάνατος;

Πάνω εκεί που ετοιμαζότανε ο Γιώργος ν' απαντήσει, ο Νώντας σηκώθηκε.

- Πάω να σβήσω την ταμπέλα του μαγαζιού. Χαλάει την ατμόσφαιρα. Πήγε μέσα στο μαγαζί και έσβησε τη μεγάλη φωτεινή επιγραφή. Η νύχτα έγινε μαγική. Ήταν ευχάριστα δροσερή, δεν φύσαγε, δεν είχε υγρασία, το μισό φεγγάρι φώτιζε αρκετά και το μόνο άλλο φως που υπήρχε ήταν από την κουζίνα του Νώντα που ήταν στο βάθος του μαγαζιού. Ο Γιώργος, φώναξε από το τραπέζι στο Νώντα.

- Νώντα, έχεις κανένα κερί;

- Πολλά, φώναξε ο Νώντας. Εδώ, κάθε λίγο και λιγάκι κόβεται το ρεύμα. Πόσα να φέρω;

- Φέρε πέντε κεριά και λίγο τυρί, απάντησε ο Γιώργος.
- Τυρί; Τι τυρί;
- Οτιδήποτε.
- Μου έχει περισσέψει λίγη γραβιέρα. Να τη φέρω;
- Φέρε ό,τι να ' ναι απάντησε ο Γιώργος.

Σε ένα λεπτό έφτασε και ο Νώντας με το τυρί και τα κεριά. Είχε φέρει και πιρούνια.

- Δοκιμάστε το είναι καλό, είπε καθώς το ακούμπησε στο τραπέζι.

Μόλις καθίσανε, ο Γιώργος πήρε το λόγο.

- Ποιο πριν ο Στέφανος με ρώτησε «τι είναι ο θάνατος;». Για να το εξηγήσω αυτό πρώτα θα χρειαστεί να μιλήσω για την ψυχή.

- Είναι σίγουρο ότι υπάρχει τέτοιο πράγμα; Είναι σίγουρο πως δεν είμαστε σκέτη ύλη και τίποτε άλλο; Ρώτησε ο Στέφανος.

- Για μένα είτε ψυχή υπάρχει είτε σκέτη ύλη είμαστε, πάλι η θεώρησή μου για τη ζωή θα ήταν η ίδια.

- Αυτό δεν το καταλαβαίνω, είπε ο Στέφανος.

Ο Γιώργος συνέχισε.

- Κάποτε, ένας Έλληνας δημοσιογράφος και ποιητής, ο Κώστας Ουράνης, πήρε μια συνέντευξη από τον Κλεμανσώ. Ο Κλεμανσώ ήταν ο πρωθυπουργός της Γαλλίας στον Πρώτο παγκόσμιο Πόλεμο. Το παρατσούκλι του ήταν ο «Τίγρης». Το άρθρο του Ουράνης έχει τίτλο «Κλεμανσώ, ο ερημίτης της Βανδαίας». Όταν του πήρε τη συνέντευξη, ο Κλεμανσώ βρισκόταν κοντά στο τέλος της ζωής του. Είχε αποσυρθεί σε μια περιοχή της Γαλλίας τη Βανδαία και ζούσε εκεί με τον υπηρέτη του. Σ' αυτή τη συνέντευξη ο Ουράνης προκειμένου να μάθει τις απόψεις του Κλεμανσώ για το θάνατο τον ρώτησε: «Κι από δω και μπρος, τι υπάρχει;». Κι ο Κλεμανσώ απάντησε: «Σαν τι να υπάρχει; Η ανυπαρξία. Η ανυπαρξία είναι η μόνη μορφή τελειότητας».

- Η ανυπαρξία είναι τελειότητα; Δεν το καταλαβαίνω, είπε ο Στέφανος. Ο Γιώργος συνέχισε.

- Τι θα πει «τέλειο»; Τέλειο, είναι εκείνο που δεν επιδέχεται άλλη εξέλιξη ή άλλη βελτίωση. Για παράδειγμα ένα άγαλμα του Μιχαήλ Άγγελου είναι τέλειο. Δεν χρειάζεται

να του προσθέσουμε ή να του αφαιρέσουμε τίποτα. Ο Κλεμανσώ, νομίζω πως λέει πως η ύπαρξη, ακριβώς επειδή έχει το στοιχείο της εξέλιξης δεν μπορεί να είναι τέλεια. Ενώ η ανυπαρξία που δεν έχει περιθώρια εξέλιξης είναι τελειότητα.

- Δηλαδή, ούτε λίγο ούτε πολύ, η γνώμη του είναι πως αφού πεθάνουμε δεν υπάρχει τίποτα, σχολίασε ο Γιάννης.

- Στην ουσία λέει πως δε μπορεί να φανταστεί τίποτε άλλο που να είναι τέλειο.

- Βέβαια σε μια τέτοια περίπτωση η ύπαρξη της ζωής δεν έχει κανένα σκοπό, σχολίασε ο Νώντας και ο Γιάννης εντυπωσιάστηκε.

- Σε μια τέτοια περίπτωση ο σκοπός της ζωής είναι η διατήρησή της, απάντησε ο Γιώργος.

- Και για ποιο σκοπό να διατηρείται; Του κόλλησε ο Νώντας.

- Σύμφωνα με την υλιστική άποψη Νώντα μου, δεν υπάρχει σκοπός. Υπάρχουν φυσικές δυνάμεις, που δημιουργούν τη ζωή. Αυθύπαρκτες φυσικές αιτίες. Δηλαδή η ζωή είναι μια ατέλειωτη αλυσίδα από φυσικά φαινόμενα και ούτε Θεός υπάρχει, ούτε ψυχή ούτε τίποτα.

- Το πιστεύεις αυτό; Ρώτησε ο Νώντας το Γιώργο.

- Όχι.

- Και τι πιστεύεις ρώτησε τον Γιώργο ο Γιάννης.

- Πιστεύω στην αθανασία, αλλά όχι στην **ιδιοκτησία** της ψυχής.

- Πάνω εκεί που είχα αρχίσει να καταλαβαίνω, πάλι με έριξε στα βαθιά βρε Γιώργη διαμαρτυρήθηκε ο Γιάννης.

Ο Γιώργος άναψε την πίπα του, πήρε μια ρουφηξιά ήπια και μια γουλιά κρασί και συνέχισε.

- Θα ξεκινήσω αλλιώς. Για πείτε μου ρε παιδιά. Ας υποθέσουμε πως μπορούσαμε να κοιτάμε αυτό το τυρί που είναι στο πιάτο και, να το κόβουμε κομματάκια με τη σκέψη και με τη σκέψη να μεταφέραμε τα κομματάκια αυτά στο στόμα μας. Σε μια τέτοια περίπτωση θα χρειαζόμασταν πιρούνια;

- Όχι βέβαια. Θα ήταν περιττά, είπε ο Νώντας.

- Αν πάλι όταν ήθελες να πας από το σπίτι στη δουλειά μπορούσες να το κάνεις λέγοντας από μέσα σου «να βρεθώ στη δουλειά», θα υπήρχε λόγος να έχουμε δημιουργήσει μεταφορικά μέσα;

- Δηλαδή, θέλεις να πεις πως κάθε τι υπάρχει για κάποιο σκοπό, είπε ο Γιάννης.

- Ναι και με το ίδιο ακριβώς σκεπτικό δεν θα υπήρχε η ζωή αν αυτά που επιτελεί η ύπαρξή της θα μπορούσαν να γίνουν και χωρίς την ύπαρξή της.

- Δηλαδή, πιστεύετε πως η ύπαρξη της ζωής εξυπηρετεί κάποιο σκοπό, σχολίασε ο Στέφανος που παρακολουθούσε με μεγάλο ενδιαφέρον.

- Και μάλιστα έναν σκοπό που δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς τη ζωή. Το θέμα είναι: **Ο σκοπός της ζωής ανήκει στην ίδια τη ζωή ή μήπως η ύπαρξη της ζωής εξυπηρετεί το σκοπό κάποιου που τη δημιούργησε;** Αν ο σκοπός της ζωής ανήκει στην ίδια τη ζωή, τότε η ζωή είναι αυτοδημιούργητη. Υπάρχει και εξελίσσεται. Επαληθεύεται δηλαδή η υλιστική προσέγγιση. Στην περίπτωση όμως που η ζωή είναι δημιούργημα κάποιας δύναμης, τότε η ζωή είναι το **μέσον** προκειμένου η δύναμη που τη δημιούργησε να πετύχει κάποιο σκοπό.

- Γιώργο. Πιο απλά δεν μπορείς να μας τα πεις, παρενέβη ο Γιάννης.

- Στη μια περίπτωση ο σκοπός της ζωής ανήκει στην ίδια τη ζωή. Στην άλλη ανήκει στη δύναμη που τη δημιούργησε. Αν η ζωή είναι αυτοδημιούργητη, τότε πιστεύω πως μπορεί να μην υπάρχει «Θεός». Αν όμως δεν είναι αυτοδημιούργητη, τότε ο Θεός είναι ο δημιουργός και η ζωή το δημιούργημά του.

- Μ' άλλα λόγια, αν η ζωή είναι δημιούργημα κάποιου, τότε αυτός ο κάποιος **έχει ανάγκη** να υπάρχει η ζωή γιατί αν δεν υπήρχε δεν θα μπορούσε να...κάνει τη δουλειά του. Συνεπώς αν αυτός ο κάποιος μπορούσε να πετύχει αυτά που θέλει, χωρίς να χρειάζεται τη ζωή, δεν θα την είχε δημιουργήσει. Καλά τα λέω; Κόρδωσε ο Νώντας.

- Πολύ καλά τα λες Νώντα. Αν μπορούσα να επικοινωνήσω με οποιονδήποτε όπου κι αν βρίσκεται με τηλεπάθεια, δεν θα υπήρχαν τα τηλέφωνα.

- Συνεπώς αν η ζωή είναι δημιούργημα του Θεού, **τότε ο Θεός έχει ανάγκη τη ζωή.** Δεν την έκανε για να... περνάει την ώρα του, είπε πάλι ο Νώντας.

- Όμως αυτά που λέμε θεωρούν δεδομένο πως υπάρχει Θεός, παρατήρησε ο Στέφανος.

- Ναι όλα αυτά στέκουν αν υπάρχει Θεός. Αν δεν υπάρχει ισχύει η υλιστική θέση. Όμως την υλιστική θέση την εξαντλήσαμε. Αν πιστέψουμε πως μετά το θάνατο δεν υπάρχει τίποτα, αυτόματα δεν πιστεύουμε ούτε στην ψυχή ούτε στο Θεό. Οπότε τι να συζητήσουμε; είπε ο Γιώργος. Ο Στέφανος επέμενε.

- Τι ακριβώς θα πει «Θεός;».

- Έτσι όπως το καταλαβαίνω εγώ, «Θεός» θα πει «αυτοδημιούργητος και δημιουργός των πάντων» απάντησε ο Γιώργος.

- Και ποιος τον έφτιαξε το Θεό Γιώργο; Τι θα πει «αυτοδημιούργητος;» ρώτησε πάλι ο Γιάννης.

- Θα πει ότι αυτό που υπήρχε πριν το Θεό το ονομάζουμε «χάος» ή «ανυπαρξία».

- Χάος και ανυπαρξία είναι το ίδιο πράγμα; Ρώτησε ο Στέφανος.

- Όχι. Πιστεύω πως το χάος δεν είναι ανυπαρξία. Είναι ύπαρξη χωρίς συγκεκριμένους κανόνες λειτουργίας.

- Οπότε πριν το Θεό δεν υπήρχε το χάος. Υπήρχε η ανυπαρξία, παρατήρησε ο Νώντας.

- Τελικά το χάος δημιούργησε το Θεό ή ο Θεός το χάος; Ρώτησε ο Γιάννης.

- Αν θεωρήσουμε πως ο Θεός είναι η αρχή των πάντων, δεν είναι δυνατόν να υπήρχε τίποτα πριν που να δημιουργήσει το Θεό, είπε ο Γιώργος.

- Και γιατί παρακαλώ; Δε θα μπορούσε το χάος να δημιουργήσει κάτι που να λειτουργεί με κανόνες; Είπε ο Νώντας.

- Κάποια πειράματα με υπολογιστές σε πανεπιστήμια έδειξαν πως αυτό είναι πιθανό. Δηλαδή είναι πιθανό το χάος να μπορεί να δημιουργεί τάξη, όπως και η τάξη μπορεί να δημιουργήσει χάος, εξήγησε ο Γιώργος.

- Σ' αυτή την περίπτωση ο δημιουργός είναι το χάος. Οπότε το χάος είναι ο Θεός. Επέμεινε ο Νώντας.

- Όχι γιατί το χάος δεν έχει κανόνες λειτουργίας ενώ ο Θεός έχει, είπε ο Γιώργος.

- Οπότε που καταλήγουμε; Τι υπήρχε πριν το Θεό; Ρώτησε ο Γιάννης.

- Η ανυπαρξία, απάντησε ο Γιώργος.
- Μα αν από την ανυπαρξία προκύπτει μια ύπαρξη που τη λέμε «Θεό» γιατί να μη θεωρήσουμε Θεό *την ίδια την ανυπαρξία*; Επανήλθε ο Νώντας.
- Η ανυπαρξία δε θα μπορούσε ποτέ να είναι Θεός Νώντα, είπε ο Γιώργος.
- Και γιατί παρακαλώ;
- Αν μέσα από την ανυπαρξία μπορεί να δημιουργηθεί ένα χάος που αυτό δημιουργείται μια δύναμη που την ονομάζουμε «Θεό», αυτό δεν σημαίνει πως το Θεό τον δημιούργησε η ανυπαρξία. Η ανυπαρξία δεν δημιουργεί τίποτα. Ο Θεός είναι δημιουργός.
- Και τι είναι η ύπαρξη; Ρώτησε ο Στέφανος το Γιώργο.
- Η ζωή, του απάντησε εκείνος.
- Οπότε η ανυπαρξία είναι ο θάνατος, είπε ο Στέφανος.
- Όχι απαραίτητα.
- Μα αν η ζωή είναι η ύπαρξη, τότε ο θάνατος είναι η ανυπαρξία, επέμεινε ο Στέφανος.
- Όχι απαραίτητα. Ο θάνατος μπορεί να είναι μια διαφορετική μορφή ύπαρξης.
- Μα πιο πριν είπες πως «ύπαρξη» σημαίνει «ζωή», έτσι δεν είπες; Ρώτησε ο Γιάννης, βάζοντας κρασί στα ποτήρια.
- Το είπα. Όμως αυτό δεν σημαίνει πως ο θάνατος είναι «ανυπαρξία».
- Μα αφού είναι αντίθετα, επέμεινε ο Γιάννης.
- Ο θάνατος είναι το αντίθετο της *σωματικής* ζωής. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ανυπαρξία.
- Δηλαδή, πιστεύετε πως μετά το σωματικό θάνατο εξακολουθεί να υπάρχει κάτι που το λέμε «ψυχή»; Ρώτησε ο Στέφανος το Γιώργο.
- Δεν αποκλείεται.
- Ούτε είναι όμως βέβαιο. Είπε με έμφαση ο Στέφανος.
- Σίγουρα δεν είναι βέβαιο, απάντησε ο Γιώργος. Άναψε την πίπα του, πήρε μια γουλιά κρασί και έτριψε με τα χέρια τους ώμους του.
- Ρε παιδιά, έχω αρχίσει να κρυώνω, είπε στους υπόλοιπους.

- Ναι, εδώ και λίγη ώρα έβαλέ υγρασία παρατήρησε ο Γιάννης.
- Πάμε να κάτσουμε μέσα, πρότεινε ο Νώντας.

Σηκώθηκαν και οι τέσσερις. Πήρε ο καθένας από κάτι στο χέρι και μπήκανε στο εσωτερικό της ταβέρνας.

Ψυχή και Θεός

Το μόνο φως μέσα στην ταβέρνα ήταν εκείνο που ερχότανε από την κουζίνα. Ο Νώντας έσπευσε ν' ανάψει τα φώτα. Η ταβέρνα έλαμπε. Όλα τα τραπέζια ήταν ήδη στρωμένα. Το πάτωμα σφουγγαρισμένο. Τα σταχτοδοχεία πάνω στα τραπέζια ήταν καθαρά. Ο Νώντας ήθελε όταν φεύγει απ' το μαγαζί τα πάντα να είναι έτοιμα για την επόμενη μέρα. Όλα αυτά τα είχε φροντίσει ο Μαχμούτ, ο Αιγύπτιος υπάλληλός του. Οι υπόλοιποι δεν ήθελαν τόσα φώτα. Ζήτησαν λοιπόν απ' το Νώντα ν' ανάψει κεριά.

- Άστε το ρε παιδιά. Θα περάσει κανένας απ' έξω και θα μας πάρει για τίποτα αιρετικούς. Καλύτερα ν' ανάψω μια λάμπα πετρελαίου.

Έτσι κι έκανε. Έσβησε και το φως της κουζίνας οπότε η ατμόσφαιρα έγινε πάλι μαγική. Αφού είπαν δυο τρεις κουβέντες για το μαγαζί και την ιστορία του, πετάχτηκε ο Γιάννης.

- Τι θα γίνει ρε Γιώργο; Θα μας πεις για την ψυχή ή θα μας βγάλεις την ψυχή; Ήδη έχει πάει μία.
- Πρώτα θα σου κάνω μερικές ερωτήσεις Γιάννη.
- Στη διάθεσή σου. Αρκεί να ξέρω να τις απαντήσω.
- Ποιο είναι το όργανο της όρασης;
- Τα μάτια.
- Της πέψης;
- Το στομάχι, απάντησε ο Γιάννης κοιτάζοντας το Γιώργο περίεργα.
- Με δουλεύεις Γιώργη;
- Καθόλου Γιάννη μου. Τώρα θέλω να μου πεις ποιο είναι το όργανο της συνείδησης.
- Γιατί η συνείδηση έχει όργανο; γέλασε πονηρά ο Γιάννης.
- Και βέβαια έχει. Είναι ο εγκέφαλος.
- Ο εγκέφαλος είναι το όργανο της συνείδησης; Δεν το ήξερα.
- Τι σημασία έχει αν ο εγκέφαλος είναι το όργανο της συνείδησης κύριε Γιώργο; Ρώτησε ο Στέφανος.
- Να σου εξηγήσω: Λέμε «έχω χέρια», «έχω πόδια», «έχω μάτια». Όλα αυτά ποιος τα λέει;

- Εννοείτε ότι τα λέει ο εγκέφαλος;
- Ναι. Στην πραγματικότητα το όργανο που λέει «έχω μάτια, κλπ.» είναι ο εγκέφαλος. Όταν τα κέντρα του λόγου στον εγκέφαλο πάθουν βλάβη δεν μπορούμε να μιλήσουμε.
- Σωστά, είπε ο Στέφανος.
- Ωραία Στέφανε. Τώρα για πες μου. Ποια από τις δύο εκφράσεις χρησιμοποιούμε: «Είμαι εγκέφαλος» ή «έχω εγκέφαλο»;
- «Έχω εγκέφαλο», απάντησε ο Στέφανος.
- Ωραία, αφού ο εγκέφαλος είναι το όργανο της συνείδησης, δεν θα έπρεπε κανονικά να λέμε «είμαι εγκέφαλος» και όχι «έχω εγκέφαλο»;
- Γιώργη πάλι δε σε καταλαβαίνω πετάχτηκε ο Γιάννης.
- Γιάννη. Ο εγκέφαλος που είναι το όργανο της συνείδησης μπορεί να πει «έχω χέρια, έχω μάτια, έχω πλάτη» και όλα αυτά είναι φυσιολογικά. Πόσο φυσιολογικό όμως είναι ο εγκέφαλος αντί να λέει «είμαι εγκέφαλος» να λέει «ΕΧΩ εγκέφαλο». Ποιος είναι αυτός που έχει τον εγκέφαλο;
- Ποιος είναι; Ρώτησε ο Γιάννης.
- Ο νους. Ο εγκέφαλος είναι το σωματικό όργανο. Ο νους είναι η λειτουργία του οργάνου. Ο εγκέφαλος είναι το όργανο της συνείδησης. Ο νους είναι η ίδια η συνείδηση, είπε με έμφαση ο Γιώργος.
- Δηλαδή κύριε Γιώργο ο νους είναι η ψυχή; Είπε ο Στέφανος.
- Μάλλον όχι. Ο νους είναι η λειτουργία του εγκεφάλου. Η ψυχή είναι αυτό που βάζει μπρος αυτή τη λειτουργία.
- Δεν το κατάλαβα αυτό, είπε ο Στέφανος.
- Σκέψου έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή. Ο εγκέφαλος είναι το μηχάνημα. Ο νους είναι τα προγράμματα που κάνουν το μηχάνημα να λειτουργεί. Η ψυχή είναι ο ηλεκτρισμός. Χωρίς ηλεκτρισμό ο υπολογιστής σβήνει.
- Δηλαδή η ψυχή είναι αυτό που μας δίνει ζωή, είπε ο Γιάννης με έμφαση. Όπως ο ηλεκτρισμός δίνει ζωή σ' ένα μηχάνημα.

- Ακριβώς, αλλά με μια διαφορά. Τη ροή του ηλεκτρισμού την ελέγχουμε εμείς. Πατάμε ένα κουμπί και το μηχάνημα παίρνει μπρος. Ότι ώρα θέλουμε, πατάμε ένα άλλο κουμπί και το μηχάνημα σβήνει. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με την ψυχή. Την ψυχή δεν την ελέγχουμε.

Ο Γιώργος άναψε ένα κεριά και το έστησε στο τραπέζι δίπλα στη λάμπα. Στο διπλανό τραπέζι ήταν τα κεριά που τους είχε φέρει ο Νώντας όταν καθόντουσαν έξω. Ο Γιώργος μοίρασε από ένα κεριά στον καθένα και συνέχισε.

- Αν αρχίσει καθένας μας να κόβει ένα κομμάτι από τη γραβιέρα που είναι στο πιάτο, κάποια στιγμή, δεν θα μείνει τίποτα. Πάνω στο τραπέζι υπάρχει ένα αναμμένο κεριά. Ανάψτε τα κεριά σας.

Ανάψανε όλοι τα κεριά τους.

- Η φλόγα του κεριού δεν ελαττώθηκε καθόλου. Παραμένει η ίδια. Και το ίδιο θα γίνει όσα κεριά κι αν ανάψουμε.
- Μέχρι να λιώσει το κεριά, είπε ο Γιάννης.
- Ακριβώς, απάντησε ο Γιώργος. Μέχρι να λιώσει το κεριά γιατί η συγκεκριμένη φλόγα εξαρτάται από μια υλική μορφή που είναι το κεριά. Όμως η φλόγα από την οποία προέρχεται η ψυχή, δεν εξαρτάται από καμία ύλη. Υπάρχει από μόνη της. Δημιουργήθηκε από μόνη της, γνωρίζει ότι υπάρχει και δεν την ελέγχει κανείς, όπως ελέγχουμε για παράδειγμα τον ηλεκτρισμό.
- Δηλαδή ο Θεός είναι σα μια φλόγα που δε σβήνει ποτέ, πρόσθεσε ο Νώντας.
- Και έχει δική της ανεξάρτητη βούληση, πρόσθεσε ο Γιώργος.
- Αν είναι έτσι όπως τα λέτε, τότε δεν είναι δυνατόν να υπάρχει ψυχή αν δεν υπάρχει Θεός, είπε ο Στέφανος.
- Αν αυτή την αρχική ενέργεια από την οποία προέρχεται η ψυχή την ονομάσουμε «Θεός» τότε δεν είναι δυνατόν να υπάρχει ψυχή χωρίς να υπάρχει Θεός. Αν θέλουμε όμως ν' αποφύγουμε τη λέξη «Θεός» εκείνο που μπορούμε να πούμε με σιγουριά, είναι πως δεν είναι δυνατόν να υπάρχει ψυχή, αν δεν υπάρχει μια πηγή από την οποία να προέρχεται.
- Και γιατί αυτή η πηγή να δημιουργεί ψυχές; Ρώτησε ο Νώντας.

- Φαίνεται πως η φύση της είναι να εξελίσσεται. Για να το πετύχει αυτό, αυτοδιασπάται και αυτοδεσμεύεται σε άπειρες μορφές οργανικής ύλης. Φαντάσου δηλαδή μια φλόγα σαν του κεριού, αλλά χωρίς να υπάρχει κεριό. Σκέτη φλόγα. Όσα κεριά και ν' ανάψεις αυτή παραμένει η ίδια σε μέγεθος. Ας φανταστούμε πως είμαστε σαν ένα από αυτά τα αναμμένα κεριά που κρατάτε. Η φλόγα στο κεριό του καθένα είναι η ψυχή. Το κεριό είναι το σώμα. Ας φανταστούμε πως αυτή η φλόγα που την είπαμε ψυχή καταγράφει όλες μας τις εμπειρίες. Καθένας από μας έχει εντελώς διαφορετικές εμπειρίες από τους υπόλοιπους. Όταν έρχεται η ώρα η υλική μας μορφή να φτάνει στο τέλος της, τότε αυτή η φλόγα φεύγει και επιστρέφει στην αρχική φλόγα μεταφέροντας όλες τις γνώσεις που απέκτησε από τις μοναδικές και ανεπανάληπτες εμπειρίες που έζησε.
- Μα τότε βρε Γιώργο, όταν λιώσει το κεριό που λέγεται «Γιάννης», η ψυχή του Γιάννη παύει να υπάρχει, σωστά; Ρώτησε ο Νώντας.
- Η ψυχή του Γιάννη επιστρέφει στη φλόγα από την οποία προήλθε. Παύει όμως να υπάρχει σαν η «η ψυχή του Γιάννη». Γι' αυτό λέω πως πιστεύω στην αθανασία αλλά όχι στην ιδιοκτησία της ψυχής.
- Δεν το καταλαβαίνω αυτό Γιώργο, είπε ο Γιάννης.
- Θα σου δώσω ένα άλλο παράδειγμα. Πες πως έχουμε όλοι στα χέρια μας από ένα ποτήρι νερό. Φαντάσου πως το ποτήρι είναι το σώμα και το νερό η ψυχή. Φαντάσου πως υπάρχει μια πηγή από την οποία προήλθε το νερό που έχουμε στα ποτήρια μας. Όταν το ποτήρι σπάσει, το νερό – που είναι η ψυχή – αντί να χυθεί στο πάτωμα, επιστρέφει στην πηγή. Εξακολουθεί να υπάρχει;
- Και βέβαια.
- Μπορείς όμως να ξεχωρίσεις ποια είναι η ψυχή του Γιάννη και ποια του Γιώργου; Ποιο νερό ήταν του Νώντα και ποιο του Στέφανου ή του βάτραχου που μόλις ψόφησε;
- Έτσι όπως το λες, όχι.
- Η άποψή μου είναι πως αυτό που λέμε Θεός, είναι μια αυτοδημιούργητη και αθάνατη ενέργεια, που έχει συνείδηση της ύπαρξής της και έχει την έμφυτη τάση

να εξελίσσεται. Για να το πετύχει αυτό, δημιουργεί οργανικές υλικές δομές, δηλαδή μορφές ζωής, μέσα στις οποίες αυτοδεσμεύει κομμάτια της. Μέσα από κάθε μορφή ζωής καταγράφει μοναδικές και ανεπανάληπτες εμπειρίες.

- Γιώργο, ξέρω πως σε κουράζω, αλλά μπορείς να μου το κάνεις πιο λιανά; Ρώτησε ο Γιάννης.
- Ας πούμε Γιάννη πως σήμερα πεθαίνουμε εσύ κι εγώ.
- Μπα σε καλό σου άνθρωπέ μου, σταυροκοπήθηκε ο Γιάννης. Ο Γιώργος συνέχισε απτόητος.
- Όσα ξέρω εγώ για το πώς είναι να είμαι ο Γιάννης, άλλο τόσο ξέρεις κι εσύ για το πώς είναι να είσαι ο Γιώργος.
- Μα τι λες τώρα Γιώργη μου. Εσύ ξέρεις πολύ περισσότερα από μένα.
- Όχι Γιάννη. Εγώ ξέρω πράγματα που η κοινωνία τα θεωρεί πιο σημαντικά. Ξέρω όμως πώς είναι να κινδυνεύεις να πνιγείς και να βλέπεις τον Άι Νικόλα;
- Όχι.
- Ξέρεις εσύ πώς είναι να έρχεται ένας φοιτητής σου και να σου λέει πως του άλλαξες τη ζωή;
- Όχι.
- Θα σου πω και κάτι ακόμα. Κάποια φορά πήγα μια βόλτα σ' ένα πάρκο. Μέσα εκεί υπήρχε μια τεχνητή λίμνη με κύκνους. Πάνω από τη λίμνη περνούσε ένα ξύλινο γεφυράκι. Όταν έφτασα στη μέση σ' αυτό το γεφυράκι σταμάτησα να θαυμάσω έναν κύκνο που έπλεε στη λίμνη. Αρχικά, το θέαμα ήταν πολύ ρομαντικό, αλλά ο κύκνος πεινούσε. Ακριβώς μπροστά τον κύκνο κολυμπούσε εκείνη την ώρα ένας βάτραχος. Μόλις τον είδε ο κύκνος, έσκυψε και του άρπαξε το δεξί πίσω μπούτι. Ενώ ο κύκνος μασούλαγε, ο φουκαράς ο βάτραχος έβαλε όλα του τα δυνατά να βγει στην ακτή, λες και εκεί θα γλίτωνε. Ο κύκνος, αφού έφαγε το ένα μπούτι με το πάσο του, μετά του άρπαξε και το άλλο. Ο βάτραχος συνέχισε να κολυμπάει σαν τρελός, με τα δύο μπροστινά πόδια που του είχαν απομείνει. Κοίταξα το θέαμα και σκεφτόμουν: «Είναι αδύνατο να γνωρίζω τι βιώνει αυτός ο βάτραχος».

- Κύριε Γιώργο, δυσκολεύομαι να πιστέψω πως αυτό που ζει ο βάτραχος, το οποίο είναι πράγματι μοναδικό, έχει την ίδια βαρύτητα με αυτό που ζει ένας άνθρωπος σε μια ολόκληρη ζωή, είπε ο Στέφανος.
- Το λες αυτό γιατί σκέφτεσαι γήινα. Για τις αξίες του πολιτισμού μας, σαφώς ένας καθηγητής πανεπιστημίου είναι (υποθέτω) πιο πολύτιμος από ένα βάτραχο. Αν όμως δούμε τη ζωή μέσα από τις βιωματικές εμπειρίες που έχουμε, πού ξέρεις; Μπορεί για τη ζωή, η εμπειρία του βάτραχου που τον έτρωγε ο κύκνος να είναι το ίδιο πολύτιμη με τις εμπειρίες του καθηγητή.
- Οπότε κάθε νέα ψυχή που δημιουργείται περιέχει στοιχεία από όλες τις υπόλοιπες ψυχές που προϋπήρξαν, τόνισε ο Στέφανος.
- Αυτό δεν το καταλαβαίνω καλά είπε ο Γιάννης.

Ο Νώντας πήρε το αναμμένο κεριά από το χέρι του Γιάννη και στάθηκε μπροστά του.

- Να βρε Γιάννη. Αυτό το κεριά είναι το δικό σου και η φλόγα του είναι η ψυχή σου. Τούτο είναι το δικό μου και η φλόγα του είναι η ψυχή μου. Από πού προήλθε η φλόγα; Από αυτό το κεριά πάνω στο τραπέζι που το ονομάζουμε «Θεό». Η ψυχή σου και η ψυχή μου προήλθαν από το Θεό. Τώρα φαντάσου την ώρα που λιώνουν τα κεριά μας, οι φλόγες τους να πηγαίνουν πίσω στη φλόγα του κεριού που είναι στο τραπέζι.

Για να γίνει πιο παραστατικός ο Νώντας ακούμπησε τις φλόγες από τα αναμμένα κεριά στη φλόγα του κεριού που ήταν στο τραπέζι. Με μια γρήγορη κίνηση τράβηξε τα δύο κεριά προς τα πίσω κρατώντας τα από τα φιλίλια τους. Όπως είναι φυσικό τα κεριά έσβησαν.

- Πες μου τώρα Γιάννη. Πού είναι η φλόγα σου και πού είναι η δική μου;
- Κατάλαβα. Οπότε αν τώρα ανάψουμε ένα καινούργιο κεριά θα έχει μέσα και τις δικές μας φλόγες, είπε ο Γιάννης φανερά χαρούμενος που είχε καταλάβει.

Οι φλογίτσες.

Πέρασαν αρκετές μέρες από εκείνη τη βραδιά χωρίς ο Γιάννης και ο Γιώργος να συναντηθούν. Ο Γιώργος είχε φύγει μαζί με τη Ντέπυ για ένα ψυχολογικό συνέδριο που γινότανε στη Ρώμη. Η Ντέπυ ήξερε καλά τι σημαίνει ψυχολογικό συνέδριο. Όλα τα ατίθασα παιδιά που μεγαλώνοντας γίνονται ψυχολόγοι, όταν βρεθούν μαζί, το συνέδριο σύντομα το μετατρέπουν σ' ένα μεγάλο πάρτι. Έστω, «επιστημονικό» πάρτι. Σίγουρα ο σκοπός της ανταλλαγής απόψεων επιτυγχάνεται, μόνο που περιέχει και μπόλικη διασκέδαση... Έτσι, η Ντέπυ σπάνια τον αφήνει να πηγαίνει σε τέτοιο συνέδρια μόνος του.

Για το Γιάννη τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Είχε μπει Νοέμβρης και ήταν καιρός να «μάσουν» τις ελιές. Ο Γιάννης στον τομέα αυτό δεν είχε εμπιστοσύνη σε κανέναν. Ούτε καν στη Φωτεινή κι ας ήταν πιο άξια από αυτόν. Η Φωτεινή του έλεγε πως κάθε Νοέμβρη γίνεται «καπετάνιος της ξηράς». Του αρέσει να δίνει διαταγές σε όλους. Η μόνη που τον αψηφά είναι η εγγονή του η Φωτεινούλα. Ο Γιάννης της λέει φωναχτά μπροστά σε όλους: «Εκμεταλλεύεσαι την αδυναμία που σου έχω». Κι εκείνη του βγάζει τη γλώσσα.

Προς τα τέλη του Νοέμβρη ο Γιάννης και ο Γιώργος ήπιανε ένα πρωί έναν καφέ αλλά είχανε και οι δυο δουλειές να κάνουν, και δεν έμεινε χρόνος να τα πούνε. Έτυχε όμως οι επόμενες μέρες να είναι ιδιαίτερα καλοκαιρινές για τέτοια εποχή. Στο νησί είχανε να δούνε τέτοιες μέρες μέσα στο Νοέμβρη εδώ και 20 χρόνια. Έτσι οι δυο φίλοι εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία και βγήκανε να ρίξουν ένα «διχτάκι». Ήτανε γύρω στις τέσσερις το μεσημέρι, αλλά έμοιαζε σα να είναι Ιούλιος ώρα 7.30 το απόγευμα.

- Βρε Γιώργο. Πολύ μπερδεύτηκα με τη συζήτηση που κάναμε τις προάλλες στου Νώντα, ξεκίνησε ο Γιάννης.
- Δε σε αδικώ Γιάννη μου. Είπαμε τόσα πολλά και διάφορα που είναι αδύνατον κάποιος που τ' ακούει για πρώτη φορά να μη μπερδευτεί. Με πιάνει κι έμένα μερικές φορές κάτι και θέλω να τα πω όλα μαζί.
- Εγώ Γιώργη μου θα ήθελα να είχα την κουβέντα εκείνης της βραδιάς, γραμμένη στο χαρτί, να μπορώ να τη διαβάσω όσες φορές θέλω. Έτσι όπως έγινε εκείνη η

κουβέντα δεν ξέρω τι να πρωτοθυμηθώ. Ύπαρξη, χάος, Θεός, ψυχή, είναι όλα ανακατεμένα μέσα μου σα μια σαλάτα.

- Γιάννη, από την κουβέντα που κάναμε πες μου τι κατάλαβες. Όχι τι θυμάσαι, αλλά τι έμεινε μέσα στην ψυχή σου.
- Α, ώστε υπάρχει η ψυχή.
- Γιάννη, χέσε με και πες μου τι κατάλαβες.
- Να σε χέσω μου είναι πιο εύκολο.

Γέλασαν κι οι δυο. Ο Γιάννης έβγαλε ένα πουράκι (ο Γιώργος χάρηκε που δεν ήταν τσιγάρο) το άναψε και έμεινε για λίγο σιωπηλός κοιτάζοντας το άπειρο.

- Το πρώτο που κατάλαβα είναι πως δεν μπορώ να ξέρω αν υπάρχει Θεός. Μόνο να πιστεύω μπορώ. Όμως πιστεύω ότι υπάρχει. Τον νιώθω κάτι σαν προστάτη. Αν και... να σου πω την αλήθεια, τον Άι Νικόλα τον νιώθω πιο πολύ προστάτη.
- Και με το δίκιο σου.
- Τον Θεό, τον νιώθω κάπως σαν έναν δίκαιο πατέρα.
- Κι εγώ την είχα αυτή την αίσθηση μέχρι τις αρχές τη εφηβείας.
- Τώρα δεν πιστεύεις;
- Βρε! Πες μου τι άλλο κατάλαβες από εκείνο το βράδυ!
- Ο Θεός υπάρχει. Είναι μια μεγάλη φλόγα, από την οποία φεύγουν άπειρες μικρές φλογίτσες που πάνε και κλείνονται σε βατράχια, κύκνους, καθηγητάδες, ψάρια, και ό,τι άλλο ζωντανό υπάρχει. Μέσα από αυτά ζούνε κάποια πράγματα και όταν πεθαίνουν, οι φλογίτσες ξαναγυρίζουν στη μεγάλη φλόγα από την οποία φεύγουν συνέχεια καινούργιες φλογίτσες.
- Ωραία. Μια χαρά τα κατάλαβες. Πού είναι το μπέρδεμα;
- Δηλαδή Γιώργο το νόημα της ζωής είναι πως ζούμε για να μαθαίνουμε από αυτά που ζούμε.
- Συμφωνώ απόλυτα.
- Ωραία Γιώργο. Όσο μαθαίνω θα ζω.
- Ε, όχι και υπερβολές. Καλύτερα να πεις «όσο θα ζω θα μαθαίνω».

Ο Γιάννης είχε αρχίσει να τραβάει το διχτάκι. Πρέπει να είχε γύρω στα τρία κιλά ψάρια η σακούλα. Καθώς ο Γιώργος κοίταζε τα ψάρια σα χαζός, ο Γιάννης γύρισε και του είπε.

- Μην κοιτάς εδώ. Κοίτα εκεί.

Και του έδειξε προς τον ουρανό.

- Τι να δω;
- Δε βλέπεις τις φλογίτσες από τα ψάρια, που ανεβαίνουν προς τον ουρανό;
- Όχι. Βλέπω τον Άι Νικόλα που μου λέει «μη του δίνεις σημασία».
- Κι όμως ρε μπαγάσα τον έχω δει.
- Είπα βρε Γιάννη πως δεν το πιστεύω;
- Τότε τι ήταν εκείνα τα επιστημονικά που μου έκανες εκείνο το βράδυ που στα είπα;
- Γιάννη τώρα μιλάμε για το νόημα της ζωής. Άσε τον Άι Νικόλα στην άκρη.
- Μα εσύ τον έφερες στη συζήτηση.
- Ωραία. Πάμε παρακάτω.

Η βάρκα πλησίαζε να δέσει. Ο Γιώργος είχε αναλάβει ρόλο μούτσου. Αφού δέσανε ήταν γύρω στις 5.30 και είχε πια νυχτώσει. Ο Γιάννης ήθελε να περάσουν απ' το Νώντα να τους καθαρίσει τα ψάρια για να μη γκρινιάζει η Φωτεινή. Τον πέτυχαν να καθαρίζει φασολάκια. Μόλις τους είδε ενθουσιάστηκε γιατί ήθελε παρέα. Έδωσε τα ψάρια στον Μαχμούτ, τον υπάλληλο να τα καθαρίσει και κέρασε ρακές.

- Α ρε μπαγάσηδες απόψε θα με κάνετε να πιω από νωρίς.
- Άσε Νώντα τις δικαιολογίες, του έκανε ο Γιάννης.

Μέχρι να καθαριστούν τα ψάρια είχαν πιει από 2 ρακές ο καθένας. Ο Μαχμούτ, επέστρεψε σε λίγο με τα καθαρισμένα ψάρια. Ο Γιώργος του γλίστρησε διακριτικά ένα νόμισμα στην τσέπη.

- Μη νομίζεις πως δεν το είδα. Σου είπα θα μου τον χαλάσεις, του είπε μαλώνοντάς τον ο Νώντας. Και συνέχισε:
 - Μόνοι σας θα τα φάτε τα ψάρια; Δε φέρνετε τις κυράδες να κάνουμε τσιμπούσι;
- Ο Γιάννης ένωσε αμήχανα.

- Μα θα φτάσουν για όλους;
- Θα βάλω κι εγώ κάτι πρωινές μουρμούρες που έχω και θα φτάσουν μια χαρά.
Πάρε αυτά μέσα, είπε στον υπάλληλο. Εννιά το βράδυ σας περιμένω μαζί με τις γυναίκες σας για ψαροφαγία.

Το Πεπρωμένο

Το τσιμπούσι ήταν για 7 άτομα. Δύο ο Γιάννης με τη Φωτεινή, δύο ο Γιώργος με τη Ντέπυ, δύο ο Νώντας με την Πελαγία τη γυναίκα του και υπάλληλός τους, ο Μαχμούτ. Ο Νώντας δεν τον άφηνε ποτέ απ' έξω. Φάγανε και ήπιανε με την ψυχή τους. Η ώρα είχε πάει 10 και μισή. Ήταν καθημερινή και η ταβέρνα δεν είχε άλλη πελατεία. Ο Νώντας είπε στον υπάλληλο.

- Μαχμούτ, κλείσε τα φώτα και φέρε μας κεριά.
- Νώντα, απόψε έχεις άγριες διαθέσεις, του είπε η Ντέπυ που φορούσε ένα ντεκολτέ κάπως τολμηρό για τα σάνταρ του νησιού.
- Όποτε σε βλέπω κούκλα μου άγριες διαθέσεις έχω. Με συγχωρείς Γιώργη, αλλά τι φταίω αν διάλεξες τον πειρασμό για γυναίκα σου;

Σε πέντε λεπτά, τα πιάτα είχαν φύγει και πάνω στο τραπέζι υπήρχαν κεριά, ποτήρια με κρασί, τασάκια και διάφορα καπνιστικά. Το λόγο πήρε ο Νώντας.

- Σπουδαία η κουβέντα που κάναμε τις προάλλες μαζί με το δημοσιογράφο Γιώργο.
- Μα αφού είπες πως δε θα θυμάσαι τίποτα.
- Ε, όλο και κάτι θυμάμαι.
- Σαν τι θυμάσαι ρε Νώντα, πετάχτηκε ο Γιάννης.

Ο Νώντας τον αγριοκοίταξε.

- Μη σου πω καμιά κουβέντα.
- Άσε τον Γιάννη κατά μέρος βρε Νώντα. Ξέρεις πως του αρέσει να σε πειράζει. Πες μου όμως: Τι σου έμεινε από εκείνη τη βραδιά; Τον ρώτησε ο Γιώργος.
- Να σου πω. Η ανυπαρξία έγινε χάος. Το χάος έγινε Θεός. Ο Θεός ξέρει ότι υπάρχει και θέλει να υπάρχει. Εδώ τώρα έχω δύο παραλλαγές: Η πρώτη είναι πως ο Θεός γνωρίζει πως στο μέλλον θ' αντιμετωπίσει καταστάσεις που με την τωρινή του μορφή δεν θα τα βγάλει πέρα μαζί τους. Έτσι σπάει σε χιλιάδες κομμάτια και γίνεται καρπούζια, πεπόνια, ταβερνιάρισσες, ψάρια και ό,τι άλλο θέλεις για να πάρει γνώσεις. Δηλαδή, ο Θεός έχει ανάγκη τη ζωή. Τη δημιουργεί για να εξελιχθεί ο ίδιος.
- Και ποια είναι η δεύτερη παραλλαγή; Τον ρώτησε ο Γιώργος;

- Η δεύτερη είναι πως Θεός δεν έχει ν' αντιμετωπίσει τίποτα. Απλά η φύση του είναι να εξελίσσεται και δε μπορεί να το κάνει αυτό αν δεν δημιουργήσει ζωή. Δηλαδή αν δεν χρησιμοποιήσει την ύλη. Και εδώ πάλι κάνω δύο σκέψεις: Η πρώτη είναι πως η ύλη υπάρχει από μόνη της σα φυσικό φαινόμενο και ο Θεός την εκμεταλλεύεται και δεσμεύει κομμάτια του μέσα της. Η Δεύτερη είναι πως ο ίδιος δημιουργεί την ύλη και δεσμεύει κομμάτια του μέσα της.
- Και στις δύο περιπτώσεις Νώντα, έχεις δημιουργήσει έναν ορισμό για τη ζωή, του είπε ο Γιώργος.
- Δεν καταλαβαίνω, αιφνιδιάστηκε ο Νώντας.
- Λες πως η ζωή είναι ένα κομμάτι Θεού δεσμευμένο σε ύλη. Όποια από τις δύο παραλλαγές της θεωρίας σου κι αν πάρουμε, ο ορισμός παραμένει ο ίδιος, είπε ο Γιώργος.

Ο Νώντας πήρε μια γουλιά κρασί και το σκέφτηκε για λίγο.

- Ναι. Κι αν αυτό το κομμάτι το πούμε «ψυχή» τότε η ζωή είναι μια ψυχή δεσμευμένη σε κάποια υλική μορφή. Χρειάζονται και η ψυχή και το σώμα (δηλαδή η ύλη) για να υπάρξει ζωή. Το καθένα από μόνο του δεν αποτελεί ζωή. Ένα σώμα από μόνο του δεν είναι ζωή. Είναι ένα νεκρό σώμα. Μια ψυχή από μόνη της, πάλι δεν είναι ζωή. Είναι ένα φάντασμα. Μόνο όταν συνυπάρχουν και τα δύο υπάρχει ζωή.
- Όμως Νώντα, πρόσθεσε ο Γιώργος, τώρα έχουμε και έναν ορισμό για την ψυχή.
- Να τον ακούσω.
- Η ψυχή είναι το ενεργειακό κομμάτι της ζωής. Όπως ο ηλεκτρισμός στη λάμπα που την κάνει και ανάβει. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι πως η ψυχή είναι ένα κομμάτι του Θεού δεσμευμένο σε μια μορφή οργανικής ύλης στην οποία δίνει ζωή.

Ο Γιάννης που παρακολουθούσε σιωπηλός αποφάσισε να μπει στην κουβέντα.

- Δηλαδή Γιώργο δεν υπάρχει αυτό που λέμε «πεπρωμένο».
- Με βάση όσα λέμε, πράγματι είναι αδύνατο να υπάρχει. Όμως θεωρητικά δεν μπορούμε να το αποκλείσουμε. Άλλωστε ένα σημαντικό ποσοστό της Γης, όπως είναι οι Μουσουλμάνοι, πιστεύει στο «Κισμέτ», δηλαδή «της μοίρας το γραπτό».

- Πώς δε μπορούμε να το αποκλείσουμε; Είπε ο Νώντας. Αν ο Θεός δεσμεύεται στην ύλη για να μάθει από τις εμπειρίες του, τι σόι εμπειρίες είναι αυτές που έχουν προγραμματιστεί εκ των προτέρων;
- Μπορεί να είναι τεστ επαλήθευσης, απάντησε ήρεμα ο Γιώργος.
- Για εξήγησέ το καλύτερα αυτό βρε Γιώργο, είπε ο Νώντας. Ο Γιώργος συνέχισε.
- Φαντάσου πως έχουμε ένα εργοστάσιο το οποίο κατασκευάζει ρομπότ που η δουλειά τους είναι να βιδώνουν βίδες σε μια γραμμή παραγωγής. Το πρώτο που πρέπει να κάνουμε είναι τα δοκιμάσουμε αν δουλεύουν σωστά. Βάζουν τις σωστές βίδες, στα σωστά σημεία με σωστό τρόπο;
- Δηλαδή Γιώργο πιστεύεις πως είμαστε μέρος ενός τεράστιου πειράματος που λέγεται «ζωή»; Παρενέβη η Ντέπυ.
- Όχι. Δεν το πιστεύω. Απλά προσπαθώ να εξηγήσω με ποιον τρόπο θα μπορούσε να σταθεί η θεωρία του πεπρωμένου. Θα μπορούσε δηλαδή η ζωή μας να είναι μια δοκιμή.
- Μα τα ρομπότ δεν έχουν δική τους ελεύθερη βούληση, επέμεινε η Ντέπυ.
- Σύμφωνα με τη θεωρία του πεπρωμένου ούτε εμείς έχουμε, απάντησε ο Γιώργος. Σ' αυτή την περίπτωση είμαστε ρομπότ που τα δοκιμάζει ο Θεός για να δει αν λειτουργούν σωστά.
- Και γιατί να το κάνει αυτό; Για να περνάει την ώρα του; Πετάχτηκε ο Νώντας.
- Πολύ ενδιαφέρουσα ερώτηση Νώντα: Για ποιο σκοπό η ζωή να ήταν μια σειρά από δοκιμές που κάνει ο Θεός; Για ποιο σκοπό τις κάνει;
- Για να τις κάνει θα πει πως τις χρειάζεται, πρόσθεσε ο Νώντας.
- Σε τι τις χρειάζεται; Ρώτησε το Νώντα ο Γιάννης.

Ο Γιώργος σηκώθηκε πάνω και στάθηκε στη μέση της παρέας.

- Παιδιά, προτείνω κάτι. Να φανταστούμε όλοι μας για λίγη ώρα πως είμαστε ο Θεός και ν' αναρωτηθούμε: «Αν ήμουν Θεός, γιατί θα έφτιαχνα τη ζωή; Κι αν την έφτιαξα για δοκιμή, τι ακριβώς δοκιμάζω; Και για ποιο σκοπό το δοκιμάζω;». Προτείνω να μείνουμε για λίγη ώρα χωρίς να μιλάμε και να το σκεφτούμε. Κι αφού το σκεφτούμε να πει καθένας μας τι σκέφτηκε.

- Δυο λεπτά. Εγώ θέλω να πάω στην τουαλέτα, είπε η Φωτεινή.
- Ε, κι εκεί μπορείς να σκεφτείς, είπε ο Γιάννης. Κάνω εγώ κάτι φιλοσοφικές σκέψεις όταν κάθομαι στο... θρόνο.

Οι πάντες έβαλαν τα γέλια, ακόμα και η Φωτεινή, που πήγε δίπλα του, του έδωσε ένα φιλί στο κούτελο, μια δαγκωνίτσα στο μάγουλο και κάτι σα μια μικρή μπουνιά στην κοιλιά του.

- Κάτσε κυρά μου. Θα μου βγει το φαγητό.

Η Φωτεινή κόρδωσε μπροστά σε όλους και ορθώνοντας το ανάστημά της είπε: - Τόσα χρόνια είμαστε μαζί. Ούτε μια φορά δε με είπε «μωρή».

Μετά έμεινε λίγο σκεπτική, άλλαξε ύφος και είπε:

- Να σας πω, δε θα με πείραζε κιόλας. Ίσως και να μου λείπει που δε με είπε ποτέ «μωρή».

Η ομήγυρη έβαλε ξανά τα γέλια.

- Εγώ πηγαίνω γιατί δεν κρατιέμαι. Εσείς σκεφτείτε πως είσατε ο Θεός. Εγώ τώρα σκέφτομαι άλλα. Είπε η Φωτεινή πήγε προς την τουαλέτα.
- Περίμενε. Έρχομαι μαζί σου, είπε η Ντέπυ και την ακολούθησε.

Ο Γιάννης είχε εντυπωσιαστεί από το λόγια της γυναίκας του.

- Άκου φίλε μου παράπονο: Δεν την έχω πει «μωρή»...
- Παιδιά, ησυχία. Είμαι Θεός και με δυσκολεύετε να σκεφτώ, ακούστηκε ο Νώντας.

Το τελετουργικό με τις σκέψεις τέλειωσε και τώρα καθόντουσαν όλοι στις θέσεις τους. Ο

Νώντας πήρε ένα επίσημο ύφος και είπε:

- Λοιπόν. Μια και το μαγαζί είναι δικό μου, τον τροχονόμο στη συζήτηση θα τον κάνω εγώ. Οι ερωτήσεις ήταν: Αν ήμουνα Θεός, «γιατί θα έφτιαχνα τη ζωή; Αν την έφτιαξα για δοκιμή, τι ακριβώς δοκιμάζω; Και για ποιο σκοπό το δοκιμάζω;».
- Δηλαδή κύριε... πρόεδρε, είπε ο Γιάννης, αν δεν πιστεύω πως την έκανε για δοκιμή δεν είμαι υποχρεωμένος ν' απαντήσω στις άλλες δύο ερωτήσεις.
- Δε σε καταλαβαίνω, είπε απορημένα ο Νώντας.

Ο Γιάννης ανέλαβε να του εξηγήσει.

- Αυτό που κάναμε ήταν να φανταστούμε πως είμαστε ο Θεός και ν' απαντήσουμε σε 4 ερωτήσεις:
- Γιατί θα έφτιαχνα τη ζωή;
- Την έφτιαξα για δοκιμή;
- Τι ακριβώς δοκιμάζω;
- Κι αν κάτι δοκιμάζω, για ποιο σκοπό το δοκιμάζω; Αν δεν πιστεύω πως ο Θεός έφτιαξε τη ζωή για δοκιμή, δεν χρειάζεται να απαντήσω και στις άλλες δύο ερωτήσεις. Σωστά;
- Σωστά, ακούστηκαν να λένε μερικοί απ' το δωμάτιο. Κι ο Γιάννης συνέχισε:
- Μια και πήρα φόρα, με συγχωρείτε κύριε... πρόεδρε, αλλά θέλω να σύρω το χορό και ν' απαντήσω πρώτος: Αν ήμουν ο Θεός, θα έφτιαχνα τη ζωή για να ξεχωρίσω τους καλούς απ' τους κακούς. Δηλαδή θα έφτιαχνα ρομπότ που να έχουν ελεύθερη θέληση και θα έβλεπα ποια από αυτά λειτουργούν όπως θέλω και ποια όπως δε θέλω. Κι εκείνα που λειτουργούν όπως θέλω, θα τα έβαζα σε μια αποθήκη που λέγεται «Παράδεισος» και τα άλλα θα τα έστελνα για... ανακύκλωση στην «Κόλαση».
- Και γιατί να τα βάλεις στην αποθήκη; Έχεις ανάγκη να φτιάξεις μουσείο; Πετάχτηκε ο Νώντας.

Η Ντέπυ έβαλε τα γέλια και παρενέβη.

- Νώντα, δεν είναι σωστό σαν διευθυντής της συζήτησης ν' απαντάς σε όποιον μιλάει. Η δουλειά σου είναι να φροντίσεις ώστε να έχουμε όλοι το χρόνο να πούμε τη γνώμη μας.
- Με συγχωρείς Ντέπυ, αλλά δεν υπήρξα ποτέ μου διευθυντής και δεν ξέρω πώς γίνεται.

Έπεσε αρκετό γέλιο στην παρέα. Ο Νώντας πήρε το ρόλο του λίγο πιο σοβαρά. Στράφηκε προς τη Ντέπυ.

- Μια και μίλησες, θα μας πεις κι εσύ τη γνώμη σου;
- Να σας την πω. Φαντάστηκα πως είμαι ο Θεός. Πως κάθε μου επιθυμία μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Αντί να νιώσω καλά, άρχισα να αισθάνομαι ένα σφίξιμο.

Σκέφτηκα πως σε λίγο καιρό, θα άρχιζα να βαριέμαι. Έτσι θα είχα την ανάγκη να κάνω κάτι.

- Δηλαδή, για να περνά η ώρα! Διέκοψε πάλι ο Νώντας.
- Γιατί;! Αυτό λίγο το έχεις Νώντα; Ξέρεις τι θα πει να μην έχεις να κάνεις τίποτα *όλη μέρα*; Απάντησε η Ντέπυ.
- Ναι, αλλά αυτά ισχύουν για τον άνθρωπο. Όχι για το Θεό, επεσήμανε ο Νώντας.
- Κατ' αρχήν είπαμε πως ο διευθυντής δεν πιάνει διάλογο, τον μάλωσε η Ντέπυ. Εγώ δεν είμαι ο Θεός. Είμαι ένας άνθρωπος που για λίγο φαντάστηκε πώς είναι ο Θεός. Λέω αυτά που φαντάστηκα. Δε θέλω να κάνω διάλογο. Θέλω ν' ακούσω και τους άλλους.

Ο Νώντας κατάπιε τη γλώσσα του. Άναψε ένα τσιγάρο, άδειασε το ποτήρι του και είπε.

- Ρε παιδιά, ας κάνει κάποιος άλλος το διευθυντή. Εγώ δεν ξέρω να παίζω αυτό το ρόλο.
- Μωρέ ξέρεις και παραξέρεις! Είπε η γυναίκα του η Πελαγία. Μέσα στο μαγαζί, απ' το πρωί μέχρι το βράδυ αυτό το ρόλο παίζεις. Έτσι δεν είναι Μαχμούτ; Ρώτησε τον Αιγύπτιο υπάλληλο.

Ο Μαχμούτ έβαλε το κεφάλι κάτω και έπλεξε αμήχανα τα χέρια του. Μετά ανασηκώθηκε κοίταξε το Νώντα στα μάτια και είπε:

- Κύριος Νώντας καλός διευθυντής στο μαγαζί. Όχι καλός διευθυντής στη συζήτηση.

Τα λόγια του Μαχμούτ φέρανε γέλιο. Ο Νώντας, δήλωσε μεν ότι δεν ήθελε να κάνει τον διευθυντή, αλλά αυτό ήταν μόνο στα λόγια. Έτσι, συνέχισε ακάθεκτος.

- Εγώ δεν πιστεύω πως μας έφτιαξε κάποιος Θεός επειδή βαριέται. Ούτε σε δοκιμές και πράσιν' άλογα. Εγώ αν ήμουν ο Θεός, θα γούσταρα να είμαι αραχτός. Δεν υπάρχει καλύτερη αίσθηση από το να μην κάνεις απολύτως τίποτα και ταυτόχρονα να νιώθεις ευτυχής. Λέω δηλαδή πως ο Θεός αν δεν ήταν υποχρεωμένος να ξεβολευτεί θα έμενε εκεί σαν τη σημαδούρα κοντά στο βράχο που έχουμε έξω απ' το λιμάνι. Δεν θα έκανε απολύτως τίποτα... εκτός από το να θαυμάζει τα δημιουργήματά του και να λέει «κοίτα ο μάγκας τι δημιούργησα!». Θα ασχολιόταν αποκλειστικά και μόνο με τον αυτοθαυμασμό.

- Και τι τον έκανε να ξεβουλευτεί; Ρώτησε η Ντέπυ.
- Για να δημιουργήσει ο Θεός τη ζωή, θα πει ότι κάποια δύναμη τον έσπρωξε να το κάνει. Ίσως ο ίδιος να είναι αυτή η δύναμη. Να είναι δηλαδή η φύση του τέτοια. Και για να το πω ακόμα ποιο απλά πιστεύω πως η ζωή και ο Θεός είναι ένα και το αυτό. Και η φύση του Θεού είναι να δημιουργεί και να εξελίσσεται.

Όλοι έμειναν για λίγο σκεπτικοί. Η Πελαγία σηκώθηκε να φέρει κεριά. Μόλις την πήρε χαμπάρι ο Μαχμούτ όρμηξε και την πρόλαβε. Εκείνη του έριξε μια στοργική ματιά χωρίς ο ίδιος να τη βλέπει. Καθώς ο Μαχμούτ άναβε τα κεριά, ακούστηκε η Φωτεινή.

- Εμένα μου άρεσε αυτό που είπε ο δικός μου. Πως ο Θεός μας φτιάχνει με ελεύθερη θέληση για να μας δοκιμάσει. Και αν εμείς με την ελεύθερή μας θέληση «βγάζουμε τα μάτια μας» ο Θεός δε μας φταίει σε τίποτα. Τώρα, αν οι καλοί πάνε στον Παράδεισο και οι κακοί στην Κόλαση, δεν το ξέρω. Αλλά σκέφτομαι: Αν υπάρχει Παράδεισος, γιατί να υπάρχει; Είναι σαν ένα «μουσείο» που έλεγε πιο πριν ο Νώντας στο Γιάννη; Όχι. Ο Θεός δεν τους φυλάει στον παράδεισο μόνο και μόνο για να τους βραβεύσει που ήταν καλοί άνθρωποι. Είναι δα τόσο σημαντικό να είναι κανείς καλός άνθρωπος που να του αξίζει ένα τόσο μεγάλο βραβείο, όπως είναι ο Παράδεισός; Σπουδαία τα λάχανα! Η ζωή βαστάει λίγα χρόνια. Ο Παράδεισος είναι η αιωνιότητα. Νομίζω πως είναι παράλογο να περιμένουμε πως επειδή ήμασταν καλοί άνθρωποι για λίγα χρόνια να παίρνουμε βραβεία εις τους αιώνες των αιώνων. Εγώ πιστεύω πως ο Θεός βάζει τους καλούς στον Παράδεισο για να τους χρησιμοποιήσει την ώρα που θα τους χρειαστεί. Γιατί ο Θεός ξέρει πως κάποια στιγμή θα τους χρειαστεί.

Παρενέβη η Ντέπυ.

- Φωτεινή. Να σου κάνω τις ερωτήσεις να μου δώσεις τις απαντήσεις;
- Αμέ.
- Αν ήσουν Θεός γιατί θα έφτιαχνες τη ζωή;
- Γιατί θα ήταν *ανάγκη* να τη φτιάξω.
- Θα την έφτιαχνες για δοκιμή;
- Η ζωή είναι από μόνη της δοκιμή.

- Και τι ακριβώς δοκιμάζεις;
- Τι από αυτά που έφτιαξα αξίζουν να διατηρηθούν και ποια είναι για πέταμα.
- Και για ποιο σκοπό το κάνεις αυτό;
- Γιατί στο μέλλον θα μου χρειαστούνε.
- Θα σου χρειαστούνε σε τι;
- Δεν ξέρω. Ξέρω όμως πως θα μου χρειαστούνε. Πού να ξέρω; Θεός είμαι;

Οι περισσότεροι γέλασαν, αλλά το μυαλό τους ήταν ακόμα σ' αυτά που είχαν ακούσει. Ο Γιάννης κοίταζε τη Φωτεινή με θαυμασμό. Δεν είχαν κάνει μεταξύ τους ποτέ τέτοια συζήτηση. Την ίδια στιγμή ο Νώντας γύρισε προς τη γυναίκα του.

- Εσύ Πελαγία, πώς τα βλέπεις τα πράγματα;

Η Πελαγία ήταν φοβερά αμήχανη. Καθότανε με τα χέρια στην ποδιά της και όλο τα έτριβε. Ήταν φανερό πως δεν ένιωθε άνετα να μιλάει μπροστά σε κόσμο.

- Εγώ...πώς να τα βλέπω; Όλοι μου φαίνεται πως έχετε δίκιο. Τι να σας πω; Δε σκέφτηκα τίποτα. Είχα πάει στην κουζίνα και σας καθάρισα λίγα μήλα. Πάω να τα φέρω πριν μαυρίσουν.

Με αυτή τη δικαιολογία η Πελαγία έβγαλε τον εαυτό της από τη δύσκολη θέση. Καθώς πήγαινε για την κουζίνα ο Μαχμούτ σηκώθηκε να πάει να φέρει εκείνος τα μήλα, αλλά η Πελαγία τον κάρφωσε:

- Κάτσε εκεί που κάθεςαι!

Η φωνή της ήταν τόσο επιτακτική που ο Μαχμούτ ξανακάθισε στη θέση του. Το λόγο πήρε ο Γιώργος.

- Αν ήμουν ο Θεός, θα δημιουργούσα τη ζωή γιατί η φύση μου είναι να δημιουργώ. Κάτι παραπλήσιο μας είπε και ο Νώντας. Φαίνεται πως η δημιουργία της ζωής είναι το μέσον για να εξελίσομαι. Αυτό απαιτεί να δημιουργώ υλικές μορφές και να δεσμεύω κομμάτια μου μέσα τους. Αυτά τα κομμάτια είναι η ψυχή που δίνει ζωή σ' αυτές τις υλικές μορφές. Μόλις εκφυλιστούν αυτές οι υλικές μορφές, η ψυχή απελευθερώνεται και επιστρέφει στην αρχική φλόγα από την οποία προήλθε κουβαλώντας μαζί της όλες τις πληροφορίες που μάζεψε, μέσα από αυτά που έζησε. Ως εδώ καλά. Όμως εκείνο που με προβληματίζει είναι αν αυτή η κατανομή

ψυχών σε σώματα, γίνεται τυχαία ή αν υπάρχουν κάποια κριτήρια. Υπενθυμίζω πως ενώ πιστεύω στην *αθανασία* της ψυχής, δεν πιστεύω στην *ιδιοκτησία* της ψυχής.

- Μας το εξηγείς αυτό λίγο περισσότερο σε παρακαλώ Γιώργο, του είπε η Φωτεινή.
- Είναι ένα πράγμα να πιστεύω πως η ψυχή είναι αθάνατη και άλλο να πιστεύω πως η ψυχή που υπάρχει μέσα στο σώμα μου είναι ψυχή ΜΟΥ. Αυτό το «μου» είναι που δεν δέχομαι. Αν θεωρήσουμε πως ο Θεός και η Ζωή είναι ένα και το αυτό, τότε η ψυχή είναι ένα κομμάτι του Θεού δεσμευμένο σε αυτό το σώμα. Σαν τέτοιο, είναι αθάνατο. Αυτό δεν σημαίνει πως αυτό το κομμάτι μου ανήκει. Αυτή είναι μια γήινη αντίληψη. Είναι μια αντίληψη ιδιοκτησίας. Όπως δηλαδή λέμε «το σπιτάκι μου, που είναι δικό μου και θα το κληροδοτήσω στα παιδάκια μου», κάπως ανάλογα αντιλαμβανόμαστε και την ψυχή μας. «Η ψυχούλα μου που είναι δική μου και θα παραμείνει για πάντα δική μου». Όποιος το πιστεύει αυτό, πιστεύει στην ιδιοκτησία της ψυχής κάτι που εγώ δεν το πιστεύω καθόλου.
- Πώς μπορείς να είσαι τόσο σίγουρος; Είπε η Ντέπυ. Υπάρχουν θρησκείες που πιστεύουν στη μετεμψύχωση ή στη μετενσάρκωση. Λες αυτοί που τα πιστεύουν αυτά, να μην τα έχουν ψάξει;
- Αυτοί που τα πιστεύουν αυτά, πιστεύουν πως υπάρχουν διαφόρων κατηγοριών ψυχές. Πιστεύουν δηλαδή πως η ψυχή περνάει από στάδια και ανεβαίνει σε μια «ιεραρχία» όπως στο στρατό που ξεκινάς από φαντάρος και καταλήγεις στατηγός. Βέβαια, αυτό προϋποθέτει την ιδιοκτησία της ψυχής. Αλλιώς πώς θα γίνει η «προαγωγή»; Δηλαδή ζεις ως γάτα και - αν ήσουν «καλή» γάτα - στην επόμενη ζωή παίρνεις ...προαγωγή και γίνεσαι μαϊμού. Αν είσαι «καλή» μαϊμού παίρνεις προαγωγή και γίνεσαι άνθρωπος, αλλά πολύ υποβαθμισμένος. Άντε το πολύ να είσαι κανένας τρωγλοδύτης. Αν είσαι «καλός» τρωγλοδύτης, στην επόμενη ζωή παίρνεις πάλι προαγωγή και γίνεσαι σκλάβος και αν είσαι «καλός» σκλάβος παίρνεις προαγωγή και πάει λέγοντας. Κάποια μέρα καταλήγεις...Βασιλιάς.

Η Ντέπυ επέμεινε.

- Ωραία. Πώς μπορούμε να το αποκλείσουμε αυτό;

- Δεν μπορούμε Ντέπυ μου. Αν μάλιστα θυμάσαι, πιο πριν είπα πως εκείνο που με προβληματίζει είναι αν αυτή η κατανομή ψυχών σε σώματα, γίνεται τυχαία ή αν υπάρχουν κάποια κριτήρια. Δηλαδή αν η μεγάλη φλόγα που είναι ο Θεός αυτοδιασπάται σε άπειρες ψυχές γιατί η μια ψυχή να είναι ο Νώντας και η άλλη ένας βάτραχος;
- Ε, δεν έχει και μεγάλη διαφορά, πετάχτηκε ο Γιάννης. Γέλασαν οι πάντες. Ακόμα και ο Νώντας, ο οποίος όμως δεν άντεξε και του το ανταπέδωσε.
- Καλύτερα βάτραχος παρά ...ψάρι.

Ο Γιώργος βάλθηκε να τους καλέσει στην τάξη. Μια συνήθεια που του είχε μείνει από το επάγγελμα της διδασκαλίας που ασκούσε τόσα χρόνια.

- Λέω δηλαδή: Γιατί η μια ψυχή πάει εδώ και η άλλη εκεί; Είναι τυχαίο;
- Γιατί πάει Γιώργο; τον ρώτησε ο Νώντας.
- Μακάρι να ΄ξερα. Απάντησε ο Γιώργος. Γενικά, στα θέματα αυτά, ακολουθώ την εξής προσέγγιση: Αν κάτι δεν μπορώ να το εξηγήσω με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο, τότε δεν μπορώ και να το ελέγξω. Για ν' αποφύγω λοιπόν τα λάθη που θα προκύψουν αν προσπαθήσω να το ελέγξω, είναι καλύτερα να το θεωρήσω τυχαίο. Το ίδιο ακριβώς κάνω και στο θέμα της ψυχής. Επειδή λοιπόν, δεν μπορώ να εξηγήσω με ποιο σκεπτικό η μια ψυχή γίνεται αμοιβάδα και η άλλη αγελάδα το θεωρώ τυχαίο.
- Ναι, αλλά οι θεωρίες της μετεμψύχωσης και της μετενσάρκωσης δίνουν μια άλλη εξήγηση. Λένε πως όλοι ξεκινάμε σαν αμοιβάδες και καταλήγουμε σαν τέλειοι άνθρωποι, είπε η Ντέπυ.
- Και από εκεί παίρνουμε πάλι μια «προαγωγή» και γινόμαστε τι; Μικροί Θεοί;
- Ναι. Είπε με έμφαση η Ντέπυ. Το αποκλείεις;
- Τίποτα δεν αποκλείω. Απλά Ντέπυ, αν έχω μια επιφύλαξη προς τις θρησκείες, είναι διότι περιέχουν τα στοιχεία της τιμωρίας και της επιβράβευσης. Αλλά να ξεκινήσω αλλιώς: Τα σκυλιά, στη φύση, ζούνε σε αγέλες. Θα μπορούσαν να είχαν επιβιώσει αυτές οι αγέλες αν τα σκυλιά τρωγόντουσαν μεταξύ τους;
- Μα τα σκυλιά τρώγονται μεταξύ τους, είπε ο Νώντας.

- Όχι στη φύση. Τα αρσενικά τσακώνονται μεταξύ τους, αλλά ποτέ δε σκοτώνει το ένα το άλλο. Μιλάμε πάντα για τη φύση. Και αυτό ισχύει σε όλες τις αγέλες των ζώων. Αν δεν ίσχυε το είδος θα είχε εξαφανιστεί.
- Και τι σχέση έχουν όλα αυτά με την επιβράβευση; Ρώτησε η Ντέπυ.
- Το ανθρώπινο είδος ζει σε αγέλες. Κάποτε ήμασταν πολύ άγριοι. Είμαστε ένα είδος που σκοτώνει το είδος του. Ενώ τα ζώα δεν το κάνουν, οι άνθρωποι σκοτωνόμαστε μεταξύ μας. Για να μην εξαφανιστεί λοιπόν το είδος, χρειάστηκε να βρεθεί ένας τρόπος ώστε το φαινόμενο αυτό να περιοριστεί. Έτσι δημιουργήθηκαν οι θρησκείες. Αν δεν υπήρχαν οι θρησκείες, δεν θα υπήρχαν οργανωμένες κοινωνίες.
- Μα εμένα μου έχεις πει πως είσαι άθρησκος, του είπε ο Γιάννης.
- Και είμαι. Αυτό όμως δε σημαίνει πως δεν είμαι ικανός ν' αναγνωρίσω το ρόλο που έχουν παίξει (και παίζουν ακόμα) οι θρησκείες προκειμένου να υπάρξει κάποια οργανωμένη κοινωνία. Και επειδή τις εποχές που δημιουργήθηκαν, οι άνθρωποι ήμασταν πολύ πρωτόγονοι, όλες οι θρησκείες για να έχουν επιρροή πάνω στους ανθρώπους έχουν επιστρατεύσει την επιβράβευση. Στο σημείο αυτό, όλες οι θρησκείες λένε το ίδιο πράγμα: «Αν είσαι κακό παιδί θα τιμωρηθείς. Αν είσαι καλό παιδί θα πάρεις βραβείο». Το βραβείο αυτό για τους Χριστιανούς και τους Μωαμεθανούς είναι οι... «παράδεισοι» (κάθε μια θρησκεία τον ορίζει αλλιώς), για τους Ανατολικούς είναι οι «προαγωγές ψυχής», η Νιρβάνα, η διαφώτιση και πάει λέγοντας. Παντού υπάρχει κάποιο «βραβείο» ή κάποια «τιμωρία».
- Και τι το κακό έχει αυτό; ρώτησε ο Γιάννης.
- Κανένα κακό. Ίσα – ίσα που η μέθοδος φέρνει αποτελέσματα. Το 90% του πληθυσμού της Γης πιστεύει σε κάποια θρησκεία. Παρόλο που το ποσοστό των ανθρώπων που συμπεριφέρονται σύμφωνα με τις αρχές της θρησκείας τους είναι κατά πολύ μικρότερο, και πάλι, αυτό το ποσοστό, ελέγχεται είτε μέσα από το φόβο της τιμωρίας είτε από την προοπτική κάποιας επιβράβευσης. Και η θεωρία της επιβράβευσης και της τιμωρίας δεν μπορεί να σταθεί χωρίς τη θεωρία της ιδιοκτησίας της ψυχής. Να γιατί είμαι δύσπιστος προς αυτές τις θεωρίες. Διότι περιέχουν την εξής ιδιοτέλεια: «Πίστεψε πως η ψυχή σου είναι δική σου και

αθάνατη και μέσα από αυτή σου την πεποίθηση θα σε ελέγχω με την απειλή τιμωριών ή με την προοπτική βραβείων». Φιλοσοφίες κατάλληλες για πρωτόγονους. Για παιδάκια που περιμένουν την καραμελίτσα.

Στην ταβέρνα, έπεσε για λίγο σιωπή. Ακούστηκε η Πελαγία.

- Να σας φέρω λίγο μήλο ακόμα;
- Ε, τι ρωτάς βρε γυναίκα, είπε ο Νώντας. Αφού η πιατέλα άδειασε. Και ρίξε και λίγη κανέλλα.
- Μη φέρνεις τίποτα Πελαγία μου, είπε η Φωτεινή. Είναι ώρα να πηγαίνουμε. Έχει πάει αργά.

Ο Νώντας διαμαρτυρήθηκε.

- Κάτσε βρε Φωτεινή. Τώρα που έχει φύγει ο τουρισμός, το μαγαζί σου το ανοίγεις το πρωί ό,τι ώρα θέλεις. Για πες μας ρε Γιώργο: Τι συμπέρασμα βγαίνει από όλα αυτά.

- Ζήσε σα να μην υπάρχει ούτε τιμωρία ούτε κανένα μετά θάνατον «βραβείο». Το βραβείο είναι η ποιότητα ζωής που ζεις και η ποιότητα των σχέσεων που απολαμβάνεις σ' αυτή τη ζωή. Οποιαδήποτε αρετή, αν την έχουμε για να πάρουμε «βραβείο» δεν είναι αρετή. Είναι «μέθοδος» για να έχουμε κάποιο κέρδος. Με δυο λόγια, ο δικός μου Θεός μου προσφέρει αθανασία αλλά όχι ιδιοκτησία της ψυχής. Δε με καταπιέζει κάνοντάς μου το μπαμπούλα, ούτε με εξαγοράζει με βραβεία. Ο δικός μου Θεός, δέχεται όλες τις ψυχές που επιστρέφουν γιατί κουβαλάνε πολύτιμες πληροφορίες. Ο δικός μου Θεός, δέχεται την ψυχή του φονιά, την ψυχή του αγίου και την ψυχή του κύκνου, με τον ίδιο τρόπο. Δεν κάνει κριτική. Μαζεύει εμπειρίες.

Λέγοντάς τα αυτό ο Γιώργος σηκώθηκε σα να ετοιμαζότανε να αναχωρήσει. Τον ακολούθησε και η Φωτεινή. Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε ο Μαχμούτ.

- Να πω κι εγκώ;

Όλοι ένιωσαν αμήχανα που τον είχανε ξεχάσει και ξανακάθισαν στις θέσεις τους. Ο Μαχμούτ καθότανε σκυφτός σε μια καρέκλα με τους αγκώνες ακουμπημένους στους μηρούς του και κοίταζε το πάτωμα. Ήταν πολύ σκεφτικός.

- Εγκώ Μουσουλμάνος. Μουσουλμάνοι πιστεύουν Κισμέτ. Εγκώ ντεν πιστεύω Κισμέτ. Αλλά απόψε άκουσα πολλά και ίσως Κισμέτ έχει ντίκιο.
- Δηλαδή μετά από αυτά που άκουσες άρχισες να πιστεύεις στο Κισμέτ; τον ρώτησε φανερά ενοχλημένος ο Νώντας και την ίδια στιγμή σηκώθηκε και του γέμισε το ποτήρι με κρασί.
- Εμείς απόψε 4 ερωτήσεις: Αν εγώ Θεός γιατί φτιάξω ζωή; Φτιάξω γκια ντοκιμή; Ντοκιμάσω τι; Και για ποιο σκοπό ντοκιμάσω; Εγκώ τώρα πει γνώμη μου. Φτιάξω ζωή γκιατί όπως είπε κύριο Νώντα, έχω ανάγκη φτιάξω. Πρώτα όμως κάνω ντοκιμή. Φτιάξω πρώτα ζωή με Κισμέτ γκια να ντοκιμάσω πριν δώσω ελεύθερο θέληση. Αν με Κισμέτ άντρωπο ντουλεύει σωστά τότε ξαναφτιάξω με ελεύθερο θέληση. Τότε αν είναι καλό, κρατάω γκιατί θα το χρειαστώ.
- Δηλαδή Μαχμούτ (ανέλαβε να εξηγήσει ο Γιώργος) πιστεύεις πως ο Θεός μας φτιάχνει σε δύο στάδια. Το πρώτο είναι καθαρά δοκιμαστικό. Φτιάχτηκες για να κάνεις κάποια πράγματα ώστε να δει ο Θεός ότι σαν «μηχάνημα» μπορείς και τα κάνεις. Αν το μηχάνημα τα καταφέρνει, τότε περνάει στο δεύτερο στάδιο που είναι να του βάλει ο Θεός ψυχή η οποία έχει ελεύθερη θέληση. Μπορεί.

Ο Γιώργος σηκώθηκε και βημάτισε στο δωμάτιο. Μερικές φορές αυτό τον βοηθούσε να σκεφτεί καλύτερα.

- Όμως και πάλι, αυτό απαιτεί κάποια ιδιοκτησία της ψυχής. Απλώς η ψυχή περνάει ένα στάδιο ζωής στο οποίο δεν έχει ελεύθερη βούληση και μετά συνεχίζει σ' ένα δεύτερο στάδιο, όπου δεν υπάρχει πεπρωμένο αλλά ελεύθερη εκλογή. Ωραία Μαχμούτ. Κι εσύ τι πιστεύεις; Εμείς εδώ είμαστε στο πρώτο ή στο δεύτερο στάδιο;
- Εγκώ γκι αυτό είπα ντεν πίστευα Κισμέτ αλλά τώρα δεν μπορώ να ξέρω. Τώρα ντεν ξέρω αν είμαι πρώτο στάντιο οπότε το ζωή μου είναι Κισμέτ ή ντεύτερο στάντιο που έχω ελεύθερο θέληση. Ντεν ξέρω. Αλλά ξέρω ότι ντεν ξέρω. Πριν συζήτηση απόψε ντεν ήξερα ότι ντεν ξέρω. Νόμιζα πως ξέρω.
- Έτσι όπως τα λες Μαχμούτ, κανέννας μας δεν ξέρει είπε ο Γιώργος, και σηκώθηκε απ' το τραπέζι.
- Παιδιά, έχει πάει αργά. Λέω να το διαλάμε.

- Καλή ιδέα, είπε η Φωτεινή και σηκώθηκε κι εκείνη.

Σε λίγο η ταβέρνα ήταν ένας σκοτεινός χώρος που μύριζε σβησμένα κεριά.

Ο φόβος του θανάτου

Ήταν δύο εβδομάδες μετά την Πρωτοχρονιά. Ο Γιώργος και η Ντέπυ μόλις είχαν επιστρέψει από το ταξίδι τους. Είχανε πάει να κάνουν γιορτές μαζί με την κόρη της Ντέπυς στο Οhio που σπούδαζε. Η πρώτη δουλειά του Γιώργου, αφού τακτοποίησε τα πράγματά του, ήταν να τηλεφωνήσει στο Γιάννη. Το σήκωσε η Φωτεινή. Ακουγότανε βιαστική και αναστατωμένη.

- Αχ Γιώργο μου! Ο Θεός σ' έστειλε.
- Τι τρέχει;
- Ο Γιάννης δεν είναι καλά. Ένωσε πριν λίγο μια αδιαθεσία και τώρα βρίσκεται στο κέντρο υγείας του νησιού. Ο γιατρός είπε πως είναι καλύτερα απόψε να μείνει εκεί κι ήρθα να του πάρω μερικά πράγματα. Ο Θεός σε έστειλε.
- Θα σε συναντήσω στο κέντρο υγείας.

Η Ντέπυ προθυμοποιήθηκε να πάει μαζί του αλλά ο Γιώργος δεν ήθελε. Δεν ήξερε τι θα συναντήσει και δεν ήθελε στην περίπτωση που ήταν κάτι σοβαρό να έχει και την έγνοια της Ντέπυς. Με τη Φωτεινή συναντήθηκαν στην είσοδο. Μόλις τον είδε όρμηξε και τον έπιασε απ' το μπράτσο.

- Αχ Γιώργο μου. Δεν τους εμπιστεύομαι αυτούς τους γιατρούς εδώ. Είναι άπειροι. Πιο πολύ εμπιστεύομαι τις νοσοκόμες παρά τους γιατρούς.

Μετά συνειδητοποίησε την παράλειψή της. Τον αγκάλιασε και τον φίλησε.

- Καλώς ορίσατε. Καλή χρονιά.
- Επίσης, είπε ο Γιώργος ανταποδίδοντας τα φιλιά. Μα τι έγινε βρε Φωτεινή;
- Να, αυτές τις μέρες όλο του το λέω κι όλο δε μ' ακούει. Έχει φάει και έχει πιει πολύ. Έπιασε πάλι και το τσιγάρο. Όταν είσαι εδώ, σε ντρέπεται και καπνίζει τα πουράκια. Τέλος πάντων, σήμερα το μεσημέρι, είπα να φάμε ελαφρά κι έφτιαξα μια σαλάτα με βραστό κοτόπουλο. Μόλις την έφαγε, τον έπιασε πείνα. Πήγε στο ψυγείο, βρήκε ένα παγωμένο κατσικάκι με πατάτες κι έφαγε το μισό. Σα να μην έφτανε αυτό, ήπια και μισό κιλό κρασί. Μετά, αφού κάπνισε και 2 τσιγάρα, όρμηξε στο ταψί με τα γαλακτομπούρεκα. Σα να μην είχε ξαναδεί γλυκό Γιώργο μου! Έφαγε σχεδόν τρία κομμάτια. Λέω «σχεδόν» γιατί στο τρίτο μου είπε «Φωτεινή δε

νιώθω καλά». Εν τω μεταξύ, εγώ όλη την ώρα που τον έβλεπα έλεγα από μέσα μου «να δεις που αυτός κάτι θα πάθει.». Τον έχω ξανακούσει να μου λέει πως δεν είναι καλά, αλλά αυτή την φορά ήταν σαν το πανί και τρόμαξα. Λες βρε Γιώργο να το γρουσουζέψα και να 'γινε;

- Άσε τις ανοησίες Φωτεινή. Τώρα που είναι;
- Τον έχουν ξαπλώσει στο αναρρωτήριο και του έχουν βάλει έναν ορό.
- Πάμε να τον δούμε.

Όταν μπήκαν στο αναρρωτήριο ο Γιάννης ήταν σε καλύτερη κατάσταση. Δεν βόγγαγε πια και ήταν φανερό πως ενθουσιάστηκε που είδε το Γιώργο. Ο Γιώργος του ενέπνεε μια αίσθηση ασφάλειας. Με λίγο ξεψυχισμένη φωνή, ανθρώπου που έχει περάσει ταλαιπωρία τον καλωσόρισε.

- Καλώς το Γιώργη. Καλή χρονιά.

Ο Γιώργος έσκυψε και τον φίλησε σταυρωτά.

- Και σε σένα καλή χρονιά Γιάννη μου. Τους κοψοχόλιασες.
- Γιατί, εσένα δε σε κοψοχόλιασα;
- Κι εμένα, μα μέχρι να σε δω. Τώρα που σε βλέπω, ηρέμησα. Μια χαρά είναι το μαγουλάκι σου.
- Πού να τον έβλεπες μισή ώρα πριν είπε η Φωτεινή. Ήταν σα φάντασμα.
- Τι έπαθες ρε; Ρώτησε ο Γιώργος το Γιάννη και κάθισε στην άκρη του κρεβατιού.
- Έχασα τη γη κάτω απ' τα πόδια μου Γιώργο μου. Πώς να στο πω; Ξαφνικά ένα σβήσιμο. Αλλά το χειρότερο ήταν που γύριζε το δωμάτιο. Δεν ήξερα πού είναι το πάνω και πού το κάτω.

Ο Γιώργος τον κοίταζε σιωπηλός μ' ενδιαφέρον κρατώντας τον πάντα από την παλάμη.

- Α ρε Γιώργο. Πόσο καλά νιώθω που είσαι εδώ. Ο Θεός σ' έστειλε.

Στο μεταξύ, μπήκε ο γιατρός στο δωμάτιο. Ήταν ένας νεαρός ενήλικας γύρω στα τριάντα με πολύ ευγενική φυσιογνωμία και λίγο συμμαζεμένος. Ήξερε για τον Γιώργο. Τον είχε συναντήσει μερικές φορές σε διάφορα μέρη του νησιού, αλλά ποτέ δεν είχαν συστηθεί. Μόλις τον είδε πήγε αμέσως και του έδωσε το χέρι.

- Τιμή μου που σας γνωρίζω. Έχω διαβάσει άρθρα σας για τις ψυχοσωματικές διαταραχές και μ' έχουν εντυπωσιάσει.

Ο Γιώργος ανταπέδωσε τη χειραψία.

- Χαίρομαι που ο φίλος μου βρίσκεται υπό την επίβλεψη ενός ευσυνείδητου γιατρού.
- Ευχαριστώ, αλλά πώς το καταλάβατε;
- Η μπλούζα σου είναι πεντακάθαρη, έρχεσαι κάθε λίγο και λιγάκι και ελέγχεις τον ασθενή σου, είσαι μετριοφρων και η διαίθησή μου, μου λέει πως είσαι ένα πολύ καλό παιδί με μία Αχίλλειο πτέρνα.

Ο γιατροδάκος είχε μείνει κάγκελο. Όμως, αμέσως συνειδητοποίησε το χρέος του και πήγε προς το Γιάννη. Του έπιασε το σφυγμό.

- Πάμε καλύτερα βλέπω. Το χρώμα επανήλθε, οι σφυγμοί αρχίζουν ν' ανεβαίνουν σε κανονικά επίπεδα, αύριο κύριε Γιάννη θα είσαι περδίκι.
- Αύριο; Διαμαρτυρήθηκε ο Γιάννης. Εγώ θέλω να πάω σπίτι μου απόψε!
- Για απόψε δεν θα το θεωρούσα πολύ φρόνιμο, του απάντησε ο γιατρός.
- Και θα μείνω εδώ όλη τη νύχτα μόνος μου; Έχω να κοιμηθώ μόνος μου πάνω από 40 χρόνια!
- Θα μείνω κι εγώ μαζί σου, του είπε η Φωτεινή.
- Και πού θα κοιμηθείς; Τη ρώτησε (ανακουφισμένος) ο Γιάννης.
- Θα μεταφέρουμε ένα ράντσο από το διπλανό αναρρωτήριο, είπε ο γιατρός.
- Θα κοιμηθώ εγώ στο ράντζο, είπε ο Γιάννης.
- Εσύ θα κοιμηθείς στο κρεβάτι. Διαταγή γιατρού, είπε ο Γιώργος, κοιτάζοντας το γιατρό.
- Ούτε συζήτηση είπε ο γιατρός.

Ο Γιάννης έδειχνε να συμβιβάζεται με την κατάσταση.

- Και τι έπαθα γιατρέ μου;
- Τίποτα σπουδαίο κύριε Γιάννη. Απλά το κρασί με το γαλακτομούρεκο δεν πάνε.
- Ε, δε μου δίνεις κάτι να τα ξεφορτωθώ και να πάω σπίτι μου;

Ο γιατρός γέλασε.

- Κύριε Γιάννη η κατάσταση δεν είναι σοβαρή αλλά, καλού – κακού, καλύτερα να σε κρατήσω την νύχτα εδώ.
- Θα είσαι κι εσύ εδώ; Ρώτησε ο Γιάννης το γιατρό κοιτάζοντάς τον ερευνητικά.
- Θα φύγω για δύο ώρες και θα επιστρέψω. Στο μεταξύ θα είναι εδώ η νοσοκόμα η κυρά Ντίνα που έχει πολύ πείρα.
- Θα είναι και ο φίλος μου ο Γιώργος που έχει κι αυτός πολύ πείρα. Ξέρεις τι μπορεί να κάνει αυτός; Είναι πολύ σπουδαίος. Ξέρει το ασυνείδητο!

Ο γιατρός δεν μπόρεσε να κρύψει ένα μειδίαμα.

- Θα χρειαστούν τίποτα εξετάσεις γιατρέ; Πετάχτηκε η Φωτεινή.
- Ίσως ένα καρδιογράφημα, απάντησε ο γιατρός. Αν το φαινόμενο επαναληφθεί, ίσως χρειαστεί να κάνουμε πιο αναλυτικές εξετάσεις.
- Και θα με τρέχετε στην Αθήνα; Δεν πάω στην Αθήνα. Με το που πατάω το πόδι μου εκεί τρελαίνομαι από το καυσαέριο. Είναι σα να έχω καπνίσει 40 τσιγάρα μονοκοπανιά!
- Είπαμε αν χρειαστεί. Απάντησε ο γιατρός.

Ο Γιώργος πήγε δίπλα του και του μίλησε διακριτικά.

- Υποψιάζεσαι κάτι;
- Αυτή τη στιγμή όχι. Όμως είμαστε σε σχετικά απομονωμένο μέρος και θέλω να καλύψω όλα τα ενδεχόμενα.
- Περίπτωση λαβύρινθου υπάρχει; Ρώτησε ο Γιώργος το γιατρό.
- Θεωρητικά ναι. Αλλά περισσότερο για διατροφική διαταραχή φαίνεται.

Στο μεταξύ η Φωτεινή και η κυρά Ντίνα βοηθούσαν το Γιάννη ν' αλλάξει. Ο Γιώργος μιλούσε με το γιατρό για την ειδικότητα που σκέφτεται να κάνει. Σε λίγο ο Γιάννης ήταν με τις μπιτζάμες του καθισμένος στο κρεβάτι. Είχε ακουμπήσει την πλάτη του στο κεφάλι του κρεβατιού με τραβηγμένες τις κουβέρτες μέχρι τη μέση και έτσι όπως καθότανε, θύμιζε αγοράκι που περιμένει να του πουν το παραμύθι του πριν κοιμηθεί. Ή μάλλον ο Γιάννης θύμιζε εκείνα τα αγοράκια που θα τους πεις παραμύθι για να κοιμηθούν.

Ο γιατρός καληνύχτισε προσωρινά και έφυγε. Η κυρά Ντίνα πήγε με τη Φωτεινή στο διπλανό αναρρωτήριο να φέρουν το ράντσο. Μόλις μείνανε μόνοι ο Γιάννης ψιθύρισε δυνατά στο Γιώργο.

- Ρε, έχεις κανένα τσιγαράκι;
- Πώς σου ήρθε αυτό; Αφού ξέρεις πως καπνίζω πίπα!
- Έλεγα μπας και είχες κανένα.
- Να εύχεσαι να μη με δεις με πακέτο τσιγάρα στην τσέπη μου.
- Γιατί;
- Γιατί θα πει πως είμαι στο χάλι μου. Θα πει πως περνάω μια περίοδο με μπόλικη υπερένταση.
- Βοηθάει το τσιγάρο;
- Αν βοηθάει λέει; Πρόσεξε Γιάννη. Οι καπνιστές του τσιγάρου είναι άνθρωποι που έχουν μια ιδιομορφία: Τις μεγάλες φουρτούνες τις αντιμετωπίζουν ήρεμα.
- Κι εγώ έτσι τις αντιμετωπίζα.
- Όμως στις μικροδυσκολίες της καθημερινής ζωής, αντιδράνε με άγχος. Το τσιγάρο είναι μια αντίδραση προς αυτό το άγχος η οποία προσωρινά τους ανακουφίζει.
- Σωστά. Μπορεί για παράδειγμα να πέρασα μια φουρτούνα χωρίς κανένα άγχος και όταν μπήκα στο λιμάνι, βλέποντας πως είχα χάσει το αριστερό φανάρι της βάρκας, μου ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι. Αμέσως άναψα τσιγάρο.
- Παρακολούθησε πότε ανάβουν οι άνθρωποι τσιγάρο σε μια παρέα: Τις 8 στις δέκα φορές είναι ή γιατί κάτι άκουσαν και αγχώθηκαν ή γιατί βαριούνται. Η βαρεμάρα φέρνει κι αυτή άγχος. Και μπόλικο μάλιστα.

Τη στιγμή εκείνη μπήκαν η κυρά Ντίνα και η Φωτεινή στο δωμάτιο. Ο Γιώργος ρώτησε αν χρειάζονται κάποια βοήθεια και αφού του είπαν «όχι» συνέχισε να μιλάει με το Γιάννη. Η Φωτεινή στράφηκε προς το Γιάννη.

- Κοίτα μην καπνίσεις κι άλλο απόψε κι έχουμε τρεχάματα.

Ο Γιάννης την αγνόησε επιδεικτικά και κοίταξε αλλού. Η Φωτεινή στράφηκε προς το Γιώργο.

- Μην τον αφήσεις να καπνίσει.

Ο Γιώργος πήρε ένα δήθεν προσβεβλημένο ύφος και της απάντησε:

- Κοιτάξτε κυρία μου. Έχετε κάθε δικαίωμα να παραμένετε ερωτευμένη με τον άντρα σας και να τον βλέπετε νεότερο απ' όσο πράγματι είναι. Δεν είναι όμως δυνατόν να βλέπετε εμένα τόσο μεγαλύτερό του, που να μου ζητάτε να του κάνω τον μπαμπά!

Η Φωτεινή αρχικά παρασύρθηκε από το ύφος του Γιώργου και τρόμαξε. Στη συνέχεια έπιασε το χιούμορ και ανταποκρίθηκε ανάλογα.

- Σωστά. Άμα θέλει να καπνίσει, ας καπνίσει. Κακό στον εαυτό του θα κάνει. Μόνο μη σου πει να πας να του πάρεις τσιγάρα και το κάνεις γιατί, αν το κάνεις, τότε θα είσαι «ο μικρός του μαγαζιού».
- Σ' αυτό δεσμεύομαι, απάντησε ο Γιώργος.
- Ωραία. Θα πάμε εμείς δίπλα στο γραφείο με τη Ντίνα να πούμε τα δικά μας κι αφήνουμε και σας να πείτε τα δικά σας.

Η Φωτεινή και η Ντίνα βγήκανε απ' το δωμάτιο. Η πρώτη κουβέντα που είπε ο Γιάννης μόλις μείνανε μόνοι τους ήταν:

- Δώσε μου να καπνίσω από την πίπα σου.
- Κάτσε βρε Γιάννη. Σε αναρρωτήριο είμαστε. Δε σηκώνει ν' ανάψω πίπα.
- Σιγά που θα το καταλάβουνε.
- Και βέβαια θα το καταλάβουνε. Μόλις μπούνε στο δωμάτιο θα το μυριστούνε. Θα μυρίζει οπωσδήποτε.
- Ε, κι αν μυρίζει; Εσύ κάπνισες, όχι εγώ!
- Α, και το σκύλο χορτάτο και την πίπα ολάκερη κύριε Γιάννη.
- Από πότε άρχισαν οι σκύλοι να τρώνε πίτες ρε Γιώργο; Αλλά είσατε όλοι άσχετοι, γι' αυτό την παροιμία τη λέτε λάθος.
- Και πώς είναι το σωστό;
- Και τον «κοίλο», δηλαδή την κοιλιά, χορτάτη και την πίπα ολάκερη!
- Ενδιαφέρον. Δεν τόξερα.
- Το 'ξερες δεν το 'ξερες κάνε κάτι να καπνίσω γιατί κοντεύω να τρελαθώ εδώ μέσα.
- Κάτσε. Θα πάω να ενημερώσω την κυρα Ντίνα πως θα καπνίσω.
- Βρε κάνε ό,τι θες. Πρόσεξε όμως μη σε δεσμεύσει κι άλλο η δικιά μου.

- Μη φοβάσαι.

Καθώς έμπαινε στο γραφείο της κυρα Ντίνας ο Γιώργος, κατάλαβε πως είχαν με τη Φωτεινή μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση που δε θα ήθελαν να τη διακόψει η παρουσία ενός τρίτου. Έτσι εκμεταλλεύτηκε αμέσως την ευκαιρία. Ήταν μια ιδιότητα που την είχε καλλιεργήσει στο μπέιζμπολ. Να εκμεταλλεύεσαι την ευκαιρία. Έτσι, μπήκε στο γραφείο κρατώντας την πίπα στο χέρι και είπε.

- Συγγνώμη. Μπορώ να μείνω λίγο μαζί σας για να καπνίσω;

Αμέσως η Φωτεινή σηκώθηκε και πήγε στο αναρρωτήριο να δει τι κάνει ο Γιάννης μόνος του. Από το μέσα δωμάτιο ακούστηκε θυμωμένη η φωνή του Γιάννη.

- Τι ήρθες; Έλεγχο μου κάνεις;

Η κυρα Ντίνα, μη θέλοντας να διακόψει τη συζήτηση που είχε με τη Φωτεινή έσπευσε να πει του Γιώργου.

- Κυρ Γιώργη, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Κάπνισε στο αναρρωτήριο. Ο Δήμαρχός μας είναι μερακλής. Και καλή θέρμανση και καλό εξαερισμό έχουμε. Ας είναι καλά ο άνθρωπος γιατί με τον προηγούμενο δήμαρχο είχα πάθει αρθριτικά από την υγρασία.

Την ίδια στιγμή επέστρεψε και η Φωτεινή, φανερά εκνευρισμένη που του έδωσε το δικαίωμα να της φωνάξει. Ο Γιώργος χαιρέτισε τις κυρίες και επέστρεψε στο αναρρωτήριο ανάβοντας την πίπα του. Μόλις τον είδε ο Γιάννης άπλωσε το χέρι του.

- Δωσ' μου κι εμένα μπάρμπα!
- Κάτσε ρε. Ακόμα καλά – καλά δεν την άναψα. Ξέρεις από πότε έχω να καπνίσω; Από το αεροδρόμιο της Νέας Υόρκης. Εσύ έχεις να καπνίσεις το πολύ τρεις ώρες.
- Βρε άι στον άνεμο! Δώσε μια τζούρα.

Ο Γιώργος πήρε μια μεγάλη ρουφηξιά από την πίπα, φύσηξε και λίγο την καύτρα να δυναμώσει η φλόγα και έδωσε την πίπα στο Γιάννη. Μόλις πήρε ο Γιάννης δυο τρεις απανωτές ρουφηξιές γύρισε προς το Γιώργο.

- Αμ δεν μας τάπες αυτά! Αυτό εδώ είναι ό,τι καλύτερο έχω καπνίσει στη ζωή μου!

Μετά συνειδητοποίησε ότι μιλούσε δυνατά και επανέλαβε τη φράση ψιθυριστά στο Γιώργο. Ο Γιώργος απάντησε κι εκείνος ψιθυριστά.

- Είναι από τη στέρηση. Η στέρηση αλλοιώνει την αντίληψη. Έχεις να καπνίσεις πολύ ώρα και σου φαίνεται υπέροχο. Το ίδιο παθαίνουν κι όσοι βρεθούν για πολύ καιρό χωρίς σύντροφο. Γνωρίζουν μια «πατάτα βραστή» και τη βλέπουν για «αστακό».
- Βρε άσε τα σάπια. Αυτό εδώ το πράμα δεν καπνίζει σαν εκείνες τις πέντε που μου δάνεισες.
- Σ' αυτό έχεις δίκιο. Αυτή είναι πίπα πρώτης κατηγορίας. Εκείνες που σου έδωσα ήταν δεύτερης και τρίτης κατηγορίας.
- Και όχι μόνο! Μου έδωσες και καπνό δεύτερης κατηγορίας.
- Για όνομα του Θεού! Όχι Γιάννη μου. Έναν καπνό έχω και τον καπνίζω από τότε που ο Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική. Ναι σου έδωσα πίπες δεύτερης κατηγορίας αλλά ο καπνός είναι ολόιδιος.
- Τι λες ρε παιδί μου; Τόση διαφορά κάνει το ξύλο;
- Τόση. Αλλά ρε μπαγάσα, δώσε να καπνίσω κι εγώ λίγο.

Ο Γιάννης πήρε μια βιαστική ρουφηξιά και επέστρεψε την πίπα στο Γιώργο.

- Αυτή πρέπει να είναι πρώτης κατηγορίας.
- Αυτή είναι το νούμερο 2 από όλες όσες έχω.
- Δώσε μου Γιώργη αυτή κι αν ξαναπιάσω στα χέρια μου τσιγάρο να μου ρίξει ο Άι Νικόλας ένα παγωμένο κουβά νερό στη μούρη.
- Μην παίρνεις όρκο Γιάννη. Δεν είσαι σε θέση να κάνεις όλα αυτά που κάνω εγώ και καπνίζει αυτή η πίπα έτσι.
- Και γιατί παρακαλώ;
- Διότι κατ' αρχήν δεν ξέρεις τι πρέπει να κάνεις. Και μετά διότι, ακόμα κι αν ήξερες, δεν θα έμπαινες στον κόπο να το κάνεις. Είσαι καπνιστής τσιγάρου. Οι πιο πολλοί από εσάς θέλετε τις εύκολες λύσεις. Η πίπα έχει «μπελά».
- Ναι, αλλά άμα καπνίζει έτσι, χαλάλι ο μπελάς.
- Ωραία. Θα σου αφήσω δύο τέτοιες πίπες και θα σε μάθω τι να κάνεις. Αν μέσα σ' ένα μήνα δεν καπνίσεις πάνω από 5 τσιγάρα, θα σε ονομάσω «καπνιστή πίπας» και θα σου προμηθεύσω πίπες No 1.

- Δε μου λες ρε Γιώργο. Πόσες πίπες πρώτης κατηγορίας έχεις;
- Κάπου 11.
- Και βρε αθεόφοβε μου έδωσες πίπες δεύτερης κατηγορίας μη σε βράσω;
- Ήθελα να δω πώς θα τα πας πρώτα μ' εκείνες.
- Ναι, αλλά εκείνες με καίγανε.
- Και οι πρώτης κατηγορίας καίνε.
- Όχι. Αυτή που μου έδωσες ήταν βελούδο.

Εκείνη τη στιγμή ο Γιώργος είχε έμπνευση.

- Μέχρι να πάω και να έρθω από το σπίτι θέλει 10' λεπτά. Πάω να σου φέρω τη νούμερο 1!
- Ναι, αλλά άσε μου αυτήν που καπνίζεις εδώ!
- Τρελάθηκες; Δεν θέλεις να έχω καλές σχέσεις με τη γυναίκα σου;

Λέγοντας αυτό, ο Γιώργος έβαλε την πίπα στην τσέπη και φώναξε προς το γραφείο.

- Κυρά Ντίνα.

Σε λίγα δευτερόλεπτα η Φωτεινή και η κυρά Ντίνα εμφανίστηκαν στο δωμάτιο έντρομες.

- Τι συμβαίνει;
- Τίποτα. Απλά θα πεταχτώ για λίγο στο σπίτι, να δω πώς είναι και η Ντέπυ και σε δέκα λεπτά θα είμαι πίσω.

Πράγματι, ο Γιώργος σε λίγη ώρα επέστρεψε μαζί με την πίπα νούμερο 1. Τη γέμισε, την άναψε και την έδωσε του Γιάννη. Μετά από μια ρουφηξιά ο Γιάννης έκανε έναν μορφασμό.

- Δε νομίζω ότι καπνίζει καλύτερα από την άλλη. Γιατί την θεωρείς νούμερο 1;
- Καλύτερα καπνίζει. Απλά, αυτή την είχα πάρει μαζί μου ενώ την άλλη που κάπνισες την είχα αφήσει εδώ και είχε μείνει χωρίς ν' ανάψει σχεδόν 15 μέρες.
- Τι 15; Εσείς λείπετε κοντά ένα μήνα.
- Είκοσι μέρες για την ακρίβεια, είτε ο Γιώργος.

Ο Γιάννης συνέχισε να καπνίζει την πίπα. Όμως άλλαξε ύφος.

- Έχω τίποτα σοβαρό;

- Δεν ξέρω. Νομίζω πως όχι.
- Αν είχα θα μου το έλεγες;
- Δεν ξέρω. Νομίζω πως όχι.
- Τώρα γιατί μου το κάνεις αυτό; Με μπουρδουκλώνεις. Δηλαδή «ρώτα τον μπάρμπα μου τον ψεύτη να σου πει την αλήθεια».
- Έχεις δίκιο. Όμως δεν είπα πως σίγουρα δεν θα σου έλεγα. Είπα «νομίζω» πως δε θα σου έλεγα.
- Εγώ θέλω να ξέρω ό,τι και να γίνει. Άμα δε μου πει ο φίλος μου την αλήθεια, ποιος θα μου την πει;
- Δεν δεσμεύομαι.
- Μπα; Προηγουμένως στην κυρα Φωτεινή δεσμεύτηκες.
- Δεν είναι το ίδιο.

Ο Γιάννης σοβάρεψε. Έδωσε την πίπα στο Γιώργο και του πρότεινε το χέρι:

- Συμφωνία κυρίων. Όποιος από τους δυο βρεθεί στη θέση που είμαι τώρα εγώ, ο άλλος θα του πει την αλήθεια.

Ο Γιώργος αντί ν' ανταποδώσει τη χειραψία, απλά που έπιασε το μπράτσο.

- Άκου. Αυτή τη συμφωνία, θα την κάνουμε όταν με το καλό θα είσαι πάλι καλά και θα κυκλοφορείς. Μέχρι τότε, θα μου επιτρέψεις να είμαι επιφυλακτικός.
- Γιώργο. Μη μου το κάνεις αυτό. Θα με καταστρέψεις. Ακόμα και τίποτα να μην έχω συνέχεια θ' αναρωτιέμαι. Σε παρακαλώ κατάλαβέ με.

Το είπε αυτό και πρότεινε πάλι το χέρι του για χειραψία. Αυτή τη φορά ο Γιώργος κατάλαβε την παγίδα στην οποία είχε ρίξει το φίλο του και του έδωσε το χέρι.

- Εντάξει Γιάννη. Όποιος από τους δυο βρεθεί στη θέση που είσαι τώρα εσύ, ο άλλος θα του πει την αλήθεια.

Ένα πλατύ χαμόγελο ικανοποίησης γέμισε το πρόσωπο του Γιάννη. Αμέσως άπλωσε το χέρι του να πάρει πίσω την πίπα.

- Κάτσε βρε Γιάννη. Άσε να καπνίσω κι εγώ λίγο. Πάντως έχεις δίκιο. Απόψε η άλλη καπνίζει καλύτερα.

- Άμα σου μιλάει ο Γιάννης να τον ακούς. Δώσε μου τώρα αυτό το μαραφέτι. Εσύ θα πας σπίτι σου και θα καπνίζεις όσο θέλεις. Εγώ όταν θα φύγεις θα ξεμείνω.

Ο Γιώργος του έδωσε την πίπα. Ο Γιάννης απλώθηκε περισσότερο στα μαξιλάρια και χαλάρωσε. Έδειχνε να νιώθει πολύ καλύτερα απ' ό,τι μια ώρα πριν. Ο Γιώργος έβγαλε από την τσέπη του μια δεύτερη πίπα και άρχισε να τη γεμίζει αργά. Ο Γιάννης τον έκοψε με την άκρη του ματιού.

- Οργανωμένος βλέπω Γιωργάκη.
- Έ, είπα να φέρω μια και για μένα.
- Θέλω κι αυτή να τη δοκιμάσω. Τις καλές, τώρα τις έβγαλες στη φόρα.

Μετά ξαφνικά η όψη του άλλαξε.

- Ρε! Μπας κι είναι μετρημένες οι μέρες μου και γι' αυτό μου δίνεις τις καλύτερες;
- Ναι. Είσαι ετοιμοθάνατος. Γι' αυτό η νοσοκόμα και η γυναίκα σου το έχουν ρίξει στο κουτσομπολιό. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο έφυγε κι ο γιατρός.

Ο Γιάννης κατάλαβε την ανοησία του και συνήλθε αμέσως. Οι δυο φίλοι μέινανε για λίγη ώρα σιωπηλοί καπνίζοντας τις πίπες τους. Τη σιωπή διέκοψε ο Γιάννης.

- Κι όμως βρε Γιώργο, με αφορμή το σημερινό, διαπιστώνω πως παρ' όλες τις συζητήσεις που κάναμε, εξακολουθώ να τον φοβάμαι το θάνατο.
- Φυσικό είναι.
- Ε, άμα είναι φυσικό, εσύ γιατί δεν τον φοβάσαι;
- Άλλο εγώ. Εγώ άρχισα να μην τον φοβάμαι σταδιακά από τα 33 μου και μετά. Δεν είναι δυνατόν να περιμένεις στα 72 σου, από τη μια μέρα στην άλλη να πάψεις να φοβάσαι το θάνατο. Θέλει αρκετό χρόνο μέχρι να συμφιλιωθεί κανείς με την ιδέα του θανάτου. Να σου πω όμως και κάτι: Όταν λέω πως δεν φοβάμαι το θάνατο, δεν εννοώ πως αν αυτή τη στιγμή μου συνέβαινε δεν θα αισθανόμουνα δέος. Και βέβαια θα αισθανόμουνα! Όπως θα αισθανότανε οποιοσδήποτε αντιμετωπίζει κάτι πρωτόγνωρο. Αυτό που εννοώ είναι πως ο φόβος του θανάτου *δεν επηρεάζει την καθημερινότητά μου.*
- Δηλαδή δεν τον σκέφτεσαι καθόλου;

- Μου περνάει κάπου – κάπου από το νου αλλά το αφήνω και περνάει. Δε στέκομαι εκεί.
- Και γιατί ρε Γιώργη δεν τον φοβάσαι;
- Γιατί δεν μπορώ να κάνω κάτι ώστε να τον αποτρέψω. Εκτός αν καταστήσω υποχόνδριος και τρέχω συνέχεια στους γιατρούς. Τι να την κάνω μια τέτοια ζωή; Χίλιες φορές να πεθάνω παρά να ζω συνέχεια στην αγωνία.
- Σωστά τα λες, αλλά εγώ μετά το σημερινό κάζο θέλω να κάνω μερικές εξετάσεις.
- Και καλά κάνεις! Όμως είχες κάποια αφορμή. Δε σ' έπιασε στα καλά καθούμενα να τρέχεις για εξετάσεις.
- Δίκιο έχεις.
- Γιάννη, έχεις σκεφτεί ποτέ, πόσα πράγματα πρέπει να δουλέψουν ρολόι για να είμαστε αύριο πάλι μαζί;
- Τι εννοείς;
- Ας πάρουμε μόνο τις σωματικές μας λειτουργίες: Δισεκατομμύρια κύτταρα, το καθένα εξειδικευμένο να κάνει κάτι ξεχωριστό. Ένα κύτταρο να λειτουργήσει στραβά, μπορεί να καταλήξεις κουφός, τυφλός, ανάπηρος και βάλε. Πρέπει δηλαδή όλα μας τα σωματικά συστήματα να δουλεύουν ρολόι για να πάμε από τη μία μέρα στην άλλη. Σ' αυτό βάλε και τους εξωτερικούς παράγοντες όπως είναι για παράδειγμα τα ατυχήματα. Εκεί που περπατάς αμέριμνος, κάνει ένας απρόσεκτος οδηγός μια στραβοτιμονιά και καταλήγεις κουτσός. Για να μην αναφέρω τους σεισμούς, τις πλημμύρες και όλους τους άλλους παράγοντες της φύσης που μας περιβάλλει. Ανά πάσα στιγμή μπορεί να γίνει κάτι, μέσα ή έξω από το δέρμα μας και η ζωή μας ν' αλλάξει εντελώς.
- Για καλό μου τα λες όλα αυτά βρε Γιώργη;
- Σου τα λέω για να καταλάβεις πως δεν υπάρχει ασφάλεια! Κανένας μας, πουθενά και ποτέ δεν είναι αντικειμενικά ασφαλής. Ακόμα κι εκείνοι που αισθάνονται απόλυτα ασφαλείς, στην ουσία είναι το ίδιο ανασφαλείς όπως κάθε άλλος άνθρωπος. Δεν έχουν ασφάλεια, αλλά μια ψευδαίσθηση ασφάλειας.

- Έτσι που μου τα λες, είναι καλύτερα να πάμε να φουντάρουμε για να γλιτώνουμε μια ώρα αρχύτερα.

Ο Γιώργος γέλασε.

- Όχι ρε. Στα λέω για να καταλάβεις ότι η ζωή είναι από τη φύση της ανασφάλεια και το μόνο που μας απομένει είναι να συμφιλιωθούμε με την ιδέα της προσωρινότητάς μας και να μην αποζητάμε την αθανασία.
- Αυτό το καταλαβαίνω. Όμως, το γεγονός ότι δεν μπορείς να κάνεις κάτι για να αποτρέψεις το θάνατο, είναι λόγος να μην τον φοβάσαι κιόλας;
- Όχι. Δεν είναι μόνο αυτό. Είναι επίσης ότι δεν πιστεύω πως με το θάνατο θα μου συμβεί κάτι κακό.
- Μα το ότι θα πάψεις να υπάρχουν δεν είναι κακό;
- Κακό; Γιατί κακό;
- Θα χάσεις τα αγαπημένα σου πρόσωπα.
- Με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, έχω χάσει αρκετά αγαπημένα μου πρόσωπα μέχρι τώρα. Δεν είναι για μένα αυτός λόγος για να θεωρώ τον θάνατο «κακό». Άσε που με βάση αυτά που πιστεύω εκείνοι θα με χάσουν κι όχι εγώ. Δικό τους θα είναι το πρόβλημα. Όχι δικό μου.
- Και το άγνωστο δεν το φοβάσαι;
- Άκουσε Γιάννη. Ας πάρουμε όλα τα ενδεχόμενα. Με το θάνατο μπορεί να συμβεί ένα από τα εξής: Το πρώτο είναι να είμαστε σκέτη ύλη και να πάψουμε να υπάρχουμε εντελώς. Να μην υπάρχει καμία μορφή συνέχειάς μας. Σε μια τέτοια περίπτωση πρόβλημα ουδέν. Υπήρξα και μετά δεν υπάρχω. Πάει και τέλειωσε. Όποιος δεν υπάρχει δεν έχει και κανένα πρόβλημα.
- Ως εδώ σε παρακολουθώ, αλλά δώσε μου την άλλη πίπα γιατί αυτή έχει αρχίσει να με καίει.
- Το δεύτερο που μπορεί να συμβαίνει είναι να υπάρχει μετά θάνατον ζωή και ιδιοκτησία της ψυχής ταυτόχρονα. Αν είναι έτσι, το πράγμα γίνεται πιο πολύπλοκο. Περνάμε κάποια κρίση; Θα μας κρίνει κάποιος; Δεν ξέρω. Όμως ακόμα και αν ήξερα ότι θα υπάρξει κρίση, μου είναι αδύνατο να ξέρω τα κριτήρια.

- Αν είναι έτσι Γιώργη μου, η Φωτεινή κι εγώ θα πάμε σίγουρα στον Παράδεισο. Δεν έχουμε πειράξει άνθρωπο. Εντάξει, μπορεί να δέρναμε μερικές φορές τα παιδιά όταν ήταν μικρά, αλλά πάντα τα χτυπούσαμε απαλά. Δε νομίζω πως αυτός είναι λόγος να πάμε στην Κόλαση.
- Μια άλλη περίπτωση είναι να μην υπάρχει κρίση αλλά απλά μεταφορά πληροφοριών. Είναι αυτό που σας έλεγα για τις φλόγες με τα κεράκια. Σε μια τέτοια περίπτωση η ψυχή μας θα χαθεί ανάμεσα σε άπειρες άλλες ψυχές. Αυτή είναι η αγαπημένη μου θεωρία. Αθανασία αλλά όχι ιδιοκτησία της ψυχής.
- Εμένα αυτή η θεωρία δε μου αρέσει. Δηλαδή όλη μου τη ζωή τι ήμουνα; Ένα στοιχείο που μάζευε πληροφορίες; Μόνον αυτό; Δεν έχω καμία συνέχεια;
- Μα δεν μαζεύεις μόνο πληροφορίες. Έχεις αντίκτυπο στο περιβάλλον γύρω σου. Δεν επηρεάζεσαι μόνο. Επηρεάζεις κιόλας. Άσε που αφήνεις και τρία παιδιά καθώς κι ένα σωρό εγγόνια.
- Δεν ξέρω. Εμένα πάντως αυτή η θεωρία με τις φλογίτσες δεν μου καλοκάθεται.
- Το θέμα είναι ρε Γιάννη πως ό,τι και να συμβεί, δύο πράγματα είναι αλήθεια: Δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα και ταυτόχρονα αυτό που τώρα είμαστε δεν θα υπάρξει πάλι ποτέ.
- Γιατί το αποκλείεις; Δεν γίνεται δηλαδή να είμαι ο Γιάννης ξανά σε κάποια άλλη εποχή; Δεν είπα ότι θα με λένε Γιάννη και θα είμαι ψαράς. Αλλά αποκλείεται η ψυχή μου να γίνει στη συνέχεια κάτι άλλο; Έστω ένας γλάρος;
- Μπα; Μου έγινες κι εσύ της μετενσάρκωσης; Εμ βέβαια. Όταν θέλεις η ψυχή σου να είναι αθάνατη και ιδιόκτητη πώς να μην καταλήξεις στη μετενσάρκωση ή τη μετεμψύχωση;

Εκείνη την ώρα μπήκε πάλι η Φωτεινή στο δωμάτιο.

- Πω – πω! Τι καπνός είναι αυτός; Για ποιο εξαερισμό μιλούσε η Ντίνα;
- Μα αφού είναι κλειστά τα παράθυρα, διαμαρτυρήθηκε ο Γιάννης.
- Διότι είναι χειμώνας! Ακόμα τα λέτε; Έχει πάει αργά. Ο γιατρός έχει αργήσει να έρθει και η Ντίνα πρέπει να πάει σπίτι της.
- Να την πάω με το αμάξι μου; Ρώτησε ο Γιώργος.

- Μπα. Δε φεύγει αυτή όσο λείπει ο γιατρός.

Λέγοντας αυτά, πήγε προς το κρεβάτι του Γιάννη και του χαμήλωσε τα μαξιλάρια για να ξαπλώσει. Φαινόταν κι ο ίδιος ταλαιπωρημένος και συμμορφώθηκε αμέσως.

- Άντε Γιώργο. Πήγαινε σπίτι σου. Αρκετά κάθισες. Έχεις αφήσει και τη Ντέπυ μόνη της.
- Μην ανησυχείς Φωτεινή. Η Ντέπυ τώρα θα κοιμάται του καλού καιρού. Ήταν αρκετά ταλαιπωρημένη από το ταξίδι.
- Το ίδιο κι εσύ, πρόσθεσε η Φωτεινή.
- Μπα εγώ αντέχω ακόμα.

Η Φωτεινή επέμεινε.

- Δε χρειάζεται να μείνεις άλλο Γιώργο. Ο Γιάννης όπου να 'ναι θα κοιμηθεί. Ήδη έχει γλαρώσει. Θα μείνω κοντά του μέχρι να έρθει ο γιατρός. Δε θ' αργήσει πολύ. Όπου να 'ναι θάρθει.

Ο Γιώργος πήρε την πίπα από το χέρι του Γιάννη, καληνύχτισε και τους δυο και βγήκε απ' το δωμάτιο. Μόλις βγήκε από το Κέντρο Υγείας συνάντησε το γιατρό στο πάρκινγκ. Ο γιατρός φαινότανε νυσταγμένος.

- Καλησπέρα. Πώς πάει ο κυρ Γιάννης;
- Μια χαρά. Ετοιμάζεται να κοιμηθεί. Τον προλαβαίνεις, δεν τον προλαβαίνεις ξύπνιο. Καληνύχτα.
- Καληνύχτα.

Ο Γιώργος είχε ανοίξει την πόρτα του αυτοκινήτου όταν άκουσε το γιατρό πίσω του.

- Κύριε Γιώργο.
- Ναι;
- Μπορώ να σας απασχολήσω δύο λεπτά;
- Μετά χαράς.
- Νωρίτερα απόψε μου είπατε πως είμαι ένα πολύ καλό παιδί με μία Αχίλλειο πτέρνα. Τι εννοούσατε; Ποια είναι η Αχίλλειος πτέρνα μου;
- Η σχέση σου με τις γυναίκες.
- Και πώς το καταλάβατε; Όντως έτσι είναι, αλλά πώς το καταλάβατε;

- Θα στο εξηγήσω κάποια άλλη στιγμή γιατί έχει πάει αργά και ο Γιάννης σε περιμένει για να κοιμηθεί.
- Θα έρθετε να τον δείτε αύριο το πρωί;
- Θα είναι ακόμα εδώ;
- Για λόγους ασφαλείας δεν μπορώ να του δώσω εξιτήριο πριν περάσουν 24 ώρες.
- Αν το μάθει θα γίνει έξαλλος.
- Λοιπόν; Θα έρθετε;
- Ναι. Γύρω στις 10.
- Ωραία. Κερνάω καφέ στο γραφείο μου. Όμως, για να μην το σκέφτομαι συνέχεια: Δίνω σε όλους αυτή την εντύπωση;
- Αν όλοι μπορούν και βλέπουν αυτά που βλέπω εγώ, τότε σίγουρα ναι.
- Ε... δεν νομίζω. Εσείς βλέπετε πολύ περισσότερα.
- Οπότε, μπορείς απόψε να κοιμηθείς ήσυχος. Καληνύχτα.

Την άλλη μέρα

Την άλλη μέρα, γύρω στις 10:30 ο Γιώργος έπινε καφέ με τον γιατρό στο γραφείο του κέντρου υγείας. Ο Γιάννης είχε ξυπνήσει απ' τις 8 και ήταν αδύνατον πια να κάτσει στο κρεβάτι. Έτσι τους ταλαιπώρησε όλους αρκετά. Για πρωινό ζήτησε μπουγάτσα! Τέλος πάντων, ο γιατρός του έδωσε ανεπίσημο εξιτήριο, δηλαδή προφορικό, και τον έστειλε σπίτι του, αλλά το γραπτό θα το έπαιρνε στις 7 το βράδυ. Ο γιατρός ξεκίνησε την κουβέντα.

- Λοιπόν κύριε Γιώργο; Πώς καταλάβατε την Αχιλλείο πτέρνα μου;
- Θα ξεκινήσω από κάτι απλό. Την εποχή που ήσουν 14 μέχρι 18, ενώ οι περισσότεροι συμμαθητές σου έβγαιναν και διασκέδαζαν, εσύ προετοιμαζόσουν για την Ιατρική σχολή. Έτσι στον τομέα του «πάρε-δώσε» με τη γυναίκα, έχεις μείνει πίσω.
- Όταν λέτε πως έχω «μείνει πίσω», τι εννοείτε;
- Δεν ανέπτυξες τις κοινωνικές ικανότητες ώστε να μπορείς να προσεγγίζεις το άλλο φύλο.
- Μα μέχρι τώρα είχα κοπέλες! Και τώρα που μιλάμε, έχω μια σχέση 4 χρόνια με μια γυναίκα 3 χρόνια μεγαλύτερή μου.
- Αυτές που είχες μέχρι τώρα τις διάλεξες ή σε διαλέξανε;
- Εννοείτε ποιος πήρε την πρωτοβουλία;
- Ναι.
- Μάλλον εκείνες. Και τι σημασία έχει αυτό;
- Έχει να κάνει με την Αχιλλείο πτέρνα σου. Αλήθεια, εσύ ποια θεωρείς Αχιλλείο πτέρνα σου στη σχέση σου με τις γυναίκες;
- Το ότι μου επιβάλλονται.
- Φυσικό είναι να συμβεί αυτό. Αφού σε διαλέγουνε!
- Εγώ πιστεύω πως έχει να κάνει με τη μητέρα μου. Ήταν σαγηνευτικά δεσποτική. Μου έλεγε συνέχεια τι να κάνω, αλλά μου το έλεγε σα να με ρωτάει. «Τώρα ο Βασιλάκης θα κάνει κι ένα μπάνιο. Έτσι δεν είναι γλυκό μου;». Και με κοίταζε στα μάτια με λατρεία. Άντε τώρα εσύ να πεις «όχι».

- Αυτή είναι η μια εκδοχή. Η άλλη είναι πως μια γυναίκα που παίρνει την πρωτοβουλία να σε πλησιάσει, είναι από τη φύση της άνθρωπος με έντονη προσωπικότητα. Αν παράλληλα εσύ είσαι ένας πράος άνθρωπος χαμηλών τόνων, είναι εύκολο να βρεθείς «καπελωμένος».
- Δηλαδή η λύση είναι να διαλέγω πρώτος;
- Κοίτα: Αν μείνεις στη θεωρία για τη σαγηνευτικά δεσποτική σου μητέρα, δεν μπορείς να κάνεις και πολλά. Το πολύ που μπορείς να κάνεις, είναι ν' αποφεύγεις τις δυναμικές γυναίκες είτε να μάθεις να τα βγάζεις πέρα μαζί τους.
- Έχω μεγάλη δυσκολία σ' αυτό.
- Φοβάσαι μήπως και σε κάνουν «ντα»;

Ο γιατρός έμεινε λίγο σκεπτικός. Μετά γύρισε προς το Γιώργο και του είπε:

- Ναι. Αυτή είναι η αλήθεια. Φοβάμαι μη με τιμωρήσουν.
- Και ποια είναι η τιμωρία;
- Μη μ' αφήσουν.
- Δηλαδή προκειμένου να έχεις εσύ εκείνες, δεν έχεις εσένα!
- Ακριβώς!

Ο Γιώργος χαμογέλασε και συνέχισε:

- Κι εκεί αρχίζουν οι σκέψεις: «Θα τα καταφέρω να βρω καλύτερη; Θα είναι καλύτερη; Κι αν δεν τα καταφέρω και βρεθώ για το υπόλοιπο της ζωής μου μόνος;».

Ο γιατρός έβαλε τα γέλια.

- Εσείς διαβάζετε τη σκέψη μου!
- Όχι γιατρέ μου. Τη δική μου σκέψη διαβάζω, όταν ήμουν στη δική σου ηλικία.
- Και τι κάνουμε;
- Δοκίμασε να δεις πώς εξελίσσεται μια σχέση με μια κοπέλα που την έχεις διαλέξει εσύ.
- Κι αν γίνει πάλι το ίδιο;
- Τότε μπορείς να επιστρέψεις στη θεωρία σου για τη μαμά.
- Κι αν όντως ισχύει αυτό;

- Τότε θα χρειαστεί να μάθεις τρία πράγματα: Να γνωστοποιείς ξεκάθαρα τα όρια σου στους άλλους. Να μπορείς να λες «όχι» χωρίς να νιώθεις ένοχος και να μάθεις να διεκδικείς χωρίς να απαιτείς.
- Κι έτσι θα «γίνω καλά»;
- Μου αρέσεις γιατί συνεσταλμένος μεν, με χιούμορ δε. Πες μου όμως τώρα: Τι γίνεται με το Γιάννη;
- Το συγκεκριμένο περιστατικό δε μ' ανησυχεί. Είδα όμως μερικά πράγματα που με προβληματίζουν. Κατ' αρχήν έχει υψηλή πίεση χωρίς να υπάρχει κάτι οργανικό. Ύστερα είναι κι αυτή η ιστορία με τον ίλιγγο.
- Δηλαδή τι φοβάσαι;
- Είναι παρακινδυνευμένο, αλλά ανησυχώ μήπως έχουμε τίποτα σοβαρότερο.
- Σαν τι;
- Είπα. Είναι παρακινδυνευμένο. Όμως κύριε Γιώργο καλό θα ήταν να πήγαινε σ' ένα νοσοκομείο στην Αθήνα να κάνει γενικές εξετάσεις.
- Δε νομίζω πως θα έχει καμία αντίρρηση. Ιδιαίτερα αν πάω κι εγώ μαζί του.
- Πιστεύω πως θα ήταν καλύτερα να πήγαινε μαζί σας παρά με τη γυναίκα του.
- Συμφωνώ κι εγώ, αλλά θα πρέπει κάπως να το φέρουμε στη Φωτεινή γιατί μου φαίνεται πολύ δύσκολο να τον αφήσει να πάει στην Αθήνα μόνος του.

Ο Γιώργος σηκώθηκε, χαιρέτισε το γιατρό και έφυγε.

Στην Αθήνα

Προς τα τέλη του Γενάρη, ο Γιάννης με το Γιώργο πήγανε στην Αθήνα. Ο Γιώργος είχε κλείσει μια σουίτα σ' ένα πολυτελές ξενοδοχείο το οποίο βρισκότανε απέναντι από ένα νοσοκομείο. Από το μπαλκόνι τους βλέπανε την Ακρόπολη. Ο Γιώργος κατάφερε να πείσει την Φωτεινή πως πηγαίνανε στην Αθήνα κυρίως για δικές του δουλειές και επί τη ευκαιρία θα...προσπαθούσε (δήθεν) να πείσει και τον Γιάννη να κάνει μερικές εξετάσεις.

Ήταν η πρώτη φορά που ο Γιάννης είχε βρεθεί σε τόσο πολυτελή χώρο. Είχε μείνει έκθαμβος. Πήγαινε πέρα - δώθε στο δωμάτιο και όπου εύρισκε κουμπάκια τα πάταγε. Αυτό δεν έβγαινε πάντα σε καλό, αλλά έγινε αφορμή για πολύ γέλιο. Πλημμυρίσανε το μπάνιο, κάψανε μια ασφάλεια και κάποια στιγμή τους πήρανε τηλέφωνο από τη ρεσεψιόν και τους είπανε πως παραγγείλανε να δούνε 18 ταινίες μέσα σε μια νύχτα!

Θα μένανε στην Αθήνα 3 νύχτες. Την πρώτη νύχτα φάγανε ελαφρά στο εστιατόριο του ξενοδοχείου και μετά ανέβηκαν στο δωμάτιο. Ήταν η πρώτη φορά που θα διανυκτερεύανε μαζί μετά από πολλά πολλά χρόνια. Η τελευταία φορά, ήταν η βραδιά πριν απολυθούνε από το στρατό, όπου είχανε μείνει όλη νύχτα άγρυπνοι κουβεντιάζοντας για τη ζωή τους από δω και μπρος.

Κάτι μαγικό έγινε ανάμεσά τους μόλις βρέθηκαν στο δωμάτιο. Νιώσανε και πάλι όπως εκείνη τη βραδιά στο στρατό. Μόνον που τότε μοιραζόντουσαν ένα κρασί που το πίνανε απ' το μπουκάλι. Τώρα βρισκόντουσαν σ' ένα πολυτελές ξενοδοχείο που είχε στο ψυγείο δεκάδες μπουκαλάκια από διάφορα ποτά και τα ανάλογα ποτήρια.

Ο Γιάννης έβαλε ένα Ουίσκι πρώτης κατηγορίας με δύο παγάκια ενώ ο Γιώργος προτίμησε ένα μαύρο ρούμι που το έβαλε σ' ένα ποτήρι του κονιάκ. Κάτσανε αναπαυτικά στις πολυθρόνες, άναψε ο Γιώργος την πίπα του, ο Γιάννης ένα πουράκι (τον καταπίεζε αυτό, αλλά δεν ήθελε να στεναχωρεί το Γιώργο) και πιάσανε την κουβέντα.

- Και δε μου λες βρε Γιώργο; Έχεις μείνει σε πολλά τέτοια ξενοδοχεία;
- Ναι Γιάννη μου.
- Είσαι πολύ τυχερός.
- Ναι. Μ' αρέσει η ατμόσφαιρα που υπάρχει σε κάποια από αυτά. Όπως εδώ. Όμως κάποια στιγμή τα συνηθίζεις και δε σου κάνουν τόση αίσθηση.

Ο Γιάννης άλλαξε ύφος.

- Αύριο πρέπει στις 9 να είμαστε στο νοσοκομείο;
- Ναι. Τι σ' απασχολεί; Απέχει πέντε λεπτά με τα πόδια. Είναι ακόμα 11. Και στη 1 να κοιμηθούμε, τα προλαβαίνουμε όλα. Και το πρωινό και το νοσοκομείο.
- Ποιο πρωινό ρε Γιώργο; Αφού θα κάνω εξετάσεις! Δεν θα πρέπει να είμαι νηστικός;
- Δίκιο έχεις. Οπότε μπορούμε να το ξενυχτήσουμε κι άλλο γιατί δεν χρειάζεται να ξυπνήσουμε πριν τις 8.
- Αν ξενυχτήσουμε θα πιω. Κι αυτό δεν είναι καλό για τις εξετάσεις.
- Σωστά. Αν δεν μπορείς να βάλεις μια ρέγουλα στο ποτό, καλύτερα να πάμε για ύπνο από νωρίς.
- Τι λες βρε Γιώργο; Πιστεύεις πως θα μπορέσω να κοιμηθώ όλη νύχτα απόψε;
- Ανησυχείς για τις εξετάσεις, ε;
- Εμ, βέβαια. Πού να κλείσω μάτι; Εδώ, τα δύο προηγούμενα βράδια στο νησί, για να κοιμηθώ ήπια δυο καραφάκια ρακί.
- Γιάννη. Βρίσκεσαι σε μια κατάσταση που εμείς οι ψυχολόγοι την λέμε «διπλοδέσιμο».
- Δηλαδή;
- Να: Ό,τι και να κάνεις, χάνεις. Αν μείνεις ξύπνιος θα πιεις και θα επιβαρύνεις τα αποτελέσματα των εξετάσεων. Αν δεν πιεις θα αγωνιάς και δε θα μπορείς να κοιμηθείς.
- Ακριβώς!
- Και τι σκέφτεσαι να κάνεις;
- Θα κάνω ό,τι μου πεις εσύ.
- Ωραία. Θα βάλεις στο ποτό μια μικρή ποσότητα νερού ώστε ν' αυξηθεί ο όγκος του χωρίς να χαλάσει σοβαρά η γεύση. Παράλληλα θα έχεις δίπλα σου ένα ποτήρι νερό και, πριν κάθε γουλιά ποτού, θα πίνεις μια γουλιά νερό. Επίσης κάθε φορά που θα πίνεις μια γουλιά από το ποτό, θ' αφήνεις το ποτήρι στο τραπέζι για να μην πίνεις αυτόματα. Αν τα κάνεις αυτά, μέχρι να πάμε για ύπνο θα έχεις

χαλαρώσει και θα νυστάξεις. Και δεν θα έχεις πει και τόσο πολύ που να επηρεαστούν οι εξετάσεις.

- Καλά τα λες.

Ο Γιάννης άδειασε μονομιάς το ρούμι στου και πήγε να βάλει ένα δεύτερο. Ο Γιώργος έβαλε τα γέλια.

- Α ρε μπαγάσα. Είσαι αδιόρθωτος.
- Μα το έκανα για να αρχίσω σωστά, Γιώργο μου! Φτιάξε μου τώρα και μια πίπα. Αλλά να τη γεμίσεις εσύ!

Πέρασε κανένα ημίωρο με σαχλαμάρες και αναμνήσεις μέχρι που κάποια στιγμή ο Γιάννης ρώτησε το Γιώργο.

- Ρε Γιώργη. Για πες μου. Τι γνώμη έχεις για σένα;

Ο Γιώργος έμεινε για λίγο σκεπτικός πριν απαντήσει.

- Να σου πω. Εδώ και χρόνια, με κοιτάζω και λέω: Τι πλάσμα έφτιαξε ο Θεός;! Είμαι γεμάτος αντιφάσεις. Κι αν ισχύει αυτό που λένε ότι μας έπλασε «κατ' εικόνα και ομοίωση», τότε, με τέτοιο αντιφατικό Θεό, αλίμονό μας.

Ο Γιάννης έβαλε τα γέλια. Αισθανότανε τόσο καλά που για λίγο είχε ξεχάσει τις ανησυχίες του για τις αυριανές εξετάσεις. Όμως επανήλθε.

- Ρε Γιώργο· λες να 'χω τίποτα;
- Τι να σου πω Γιάννη μου; Δεν ξέρω. Πάντως δεν έχεις την εικόνα ανθρώπου που έχει κάτι σοβαρό.
- Φοβάμαι ρε γαμώτο.

Ο Γιώργος παρέμεινε σιωπηλός διότι ο Γιάννης καθώς τα έλεγε αυτά, κοιτούσε αλλού.

Ο Γιώργος είχε μια συνήθεια: Δεν μιλούσε, μέχρι να τον κοιτάξει ο συνομιλητής του.

Ο λόγος ήταν γιατί δεν ήθελε να διακόψει τη σκέψη του. Μετά από ένα λεπτό ο Γιάννης συνέχισε κοιτάζοντας το Γιώργο.

- Κι αν έχω καμιά καρδιά;
- Εύχομαι να μην έχεις τίποτα. Αλλά αν είναι κάτι να έχεις, σου εύχομαι να έχεις καρδιά.
- Τις λες Παναγία μου;! Γιατί ρε Γιώργο;

- Γιατί αν δεν έχεις καρδιά θα είναι πρόβλημα. Ξέρεις κανέναν που να ζει χωρίς καρδιά;
- Έλα ρε. Μην παίζεις με τον πόνο μου.
- Ωραία. Θα σου μιλήσω σοβαρά. Μακάρι – αν έχεις κάτι που να κινδυνεύει η ζωή σου – να είναι η καρδιά σου.
- Μα τι λες άνθρωπέ μου;
- Γιατί ρε Γιάννη; Μπαμ και κάτω! Προτιμάς την αγωνία μιας μακροχρόνιας αρρώστιας;
- Αυτά τα λες γιατί φοβάσαι την αναπηρία. Όμως για μένα δεν είναι έτσι. Εγώ έχω ένα σωρό πράγματα που πρέπει να τακτοποιήσω.
- Πρέπει ή θέλεις;
- Και τα δύο.
- Δύσκολο αυτά τα δύο να συμβαδίζουν.
- Και γιατί παρακαλώ;
- Γιατί αν θέλεις, για ποιο λόγο να λες «πρέπει»;
- Βρε άσε τις φιλοσοφίες. Εγώ θέλω χρόνο. Δε θέλω να πεθάνω ξαφνικά.
- Δυστυχώς Γιάννη μου, δεν μας έφερε κανείς ένα «μενού θανάτου» ώστε να διαλέξουμε.
- Ναι βρε αδερφέ. Λέω τι θα προτιμούσα.
- Γιάννη μου. Μπορεί να μην είσαι σε θέση να διαλέξεις το θάνατό σου, αλλά τις εκκρεμότητες που έχεις μπορείς να τις τακτοποιήσεις.
- Εσύ πως θα γουστάριζες να πέθαινες Γιώργη;
- Κάνοντας έρωτα Γιάννη μου. Ανακοπή την ώρα του οργασμού. Στην ψυχολογία ονομάζεται «οργαθάνατος».
- Και την άλλη τη φουκαριάρα που θα πάθει σοκ δεν τη σκέφτεσαι;
- Αν ήτανε να σκέφτομαι τους άλλους ακόμα και για να διαλέξω πώς θα πεθάνω θα πει πως δεν ζω για μένα, αλλά για τους άλλους. Άλλωστε είπαμε: Οι νεκροί δεν έχουν προβλήματα.

Ο Γιάννης έμεινε σκεπτικός. Άφησε την πίτα στην άκρη και έπιασε ένα πούρο. Κατέβασε μονοκοπανιάς και το δεύτερο ρούμι, αγνοώντας πλήρως τα διδάγματα του Γιώργου.

- Μπορεί να έχεις και δίκιο.
- Δίκιο ξε – δίκιο μη βάλεις τρίτο γιατί αύριο θα σου βρούνε ζάχαρο.

Εκείνη τη στιγμή ο Γιάννης πήγαινε προς το ψυγιάκι. Τα λόγια του Γιώργου τον σταμάτησαν. Ο Γιώργος συνέχισε.

- Μην πιεις άλλο απόψε και αν αύριο από τις εξετάσεις βγεις καθαρός, σου υπόσχομαι να μεθύσουμε με σαμπάνια.

Το άλλο πρωί ο Γιώργος συνόδευσε το Γιάννη στο νοσοκομείο και τον παρέδωσε σ' έναν φίλο του διευθυντή μιας από τις παθολογικές κλινικές. Αυτός τον έστειλε αρχικά για αιματολογικές εξετάσεις.

Ο Γιώργος άρπαξε την ευκαιρία και κατέβηκε στο κέντρο της πόλης. Αγόρασε καπνό, έριξε μια ματιά στη σύγχρονη τεχνολογία και όταν επέστρεψε βρήκε τον Γιάννη να τον περιμένει στην είσοδο. Δεν του είχαν βρει τίποτα σημαντικό εκτός από ελάχιστα ανεβασμένη χοληστερίνη και λίγο ανεβασμένα σάκχαρα. Όμως ο παθολόγος του ζήτησε να κάνει και μια μαγνητική τομογραφία για τους ιλίγγους που είχε νιώσει. Υπήρχε μεγάλη λίστα αναμονής και χρειάστηκε ένα τερτίπι ώστε να του κλείσουν ραντεβού για την επόμενη ημέρα. (Οι νοσοκομειακοί γιατροί αλληλοεξυπηρετούνται «υποχρεώνοντας» ο ένας στον άλλον...).

Το ίδιο βράδυ ο Γιώργος τον πήρε ν' ακούσουν συμφωνική μουσική. Τον Γιάννη θα τον έπαιρνε ο ύπνος, αν δεν ήταν η πρώτη φορά που έβλεπε ζωντανά μια τόσο μεγάλη ορχήστρα. Αμέσως μετά πήγαν σε ένα εστιατόριο πολυτελείας. Ο Γιάννης φορούσε το μοναδικό κουστούμι του, που το έβαζε σπάνια και που του ταίριαζε ακόμα! Ήπιανε λίγο κρασί και επιστρέψανε στο ξενοδοχείο με τα πόδια. Απείχε 20 λεπτά από το εστιατόριο. Την επομένη το πρωί ο Γιώργος συνόδευσε το Γιάννη για να κάνει την τομογραφία.

Ο Γιώργος, αυτή τη φορά τον περίμενε στο χώρο της υποδοχής του νοσοκομείου. Κάπου-κάπου έβγαινε και κάπνιζε. Μετά από 2 ώρες αναμονής εμφανίστηκε ο Γιάννης.

- Πω - πω Γιώργο μου! Χίλιες φορές να σε πάρει ο χάρος παρά να σε χώνουνε σ' αυτό το διαολεμένο μηχάνημα!
- Δεν καταλαβαίνω.
- Έχεις κάνει ποτέ τέτοιο πράγμα;
- Όχι.
- Ούτε και να κάνεις! Λες και σ' έχουν βάλει στον τάφο!

Τελικά οι εξετάσεις, δεν έδειξαν τίποτα σοβαρό. Ο Γιώργος ξεσπάθωσε.

- Γιάννη, επειδή το ένιωθα πως δεν θα έχεις τίποτα σοβαρό, άλλαξα τα εισιτήριά μας.
- Δηλαδή;
- Να: Σκέφτηκα πως το πλοίο φεύγει αύριο στις 6 το πρωί. Τι στο καλό θα κάνουμε απόψε αν πρέπει να κοιμηθούμε από τις 10;

Ο Γιάννης άρχισε να δείχνει σημάδια ανησυχίας.

- Και τι έκανες βρε Γιώργο;
- Έκλεισα θέσεις με το αεροπλάνο των 11.
- Ωχ αμάν! Γιατί μου το 'κανες αυτό Γιώργο μου;
- Τι έκανα;
- Θα με βάλεις σ' αυτόν το διάολο; Δεν έχω μπει ποτέ μου στο αεροπλάνο!
- Το φοβάσαι Γιάννη μου, ε;
- Αν το φοβάμαι λέει; Το τρέμω! Εγώ θέλω πάντοτε τα πόδια μου να πατάνε στη γη.
- Μια ζωή πατούσαν στη βάρκα ρε Γιάννη!
- Ναι, αλλά αν πέσεις στο νερό, κολυμπάς. Στον αέρα δεν κολυμπάς.
- Δίκιο έχεις. Θα τα ακυρώσω. Υπάρχει πλοίο και στις 6 το απόγευμα. Πάντως 6 το πρωί δε φεύγω με τίποτα! Θέλω απόψε να το γλεντήσουμε.
- Το πλοίο των 6 το απόγευμα δεν το εμπιστεύομαι. Είναι σκυλοπνίχτης. Σε δύο μήνες θα το αποσύρουν. Καλύτερα το αεροπλάνο.

Το τελευταίο βράδυ τους στην Αθήνα το σχεδίασε ο Γιώργος. Αρχικά πήγανε για φαΐ σ' ένα εστιατόριο στο Λυκαβηττό, απ' όπου βλέπανε την πόλη πιάτο. Στη συνέχεια πήγανε σ' ένα μαγαζί όπου χορεύανε γυμνές γυναίκες. Την περισσότερη ώρα ο

Γιώργος δεν κοίταζε την πίστα. Χάζευε το Γιάννη που κοίταζε τις γυμνές γυναίκες. Είχε ύφος διανοητικώς καθυστερημένου έφηβου. Η ώρα είχε πάει 1 όταν ο Γιώργος ζήτησε το λογαριασμό. Ο Γιάννης δεν ήθελε να φύγουν. Ο Γιώργος έσκυψε στ' αυτί του.

- Να μείνει χρόνος και για μια σαμπάνια στο δωμάτιο. Θυμάσαι που στο υποσχέθηκα;
- Σωστά!

Σε λίγη ώρα είχαν βρεθεί στο δωμάτιό τους. Πέντε λεπτά αργότερα κατέφθασε μια πανάκριβη Γαλλική σαμπάνια με μαύρο χαβιάρι. Γέμισαν τα ποτήρια και ο Γιώργος στάθηκε για μια πρόποση. Ο Γιάννης τον ακολούθησε.

- Πίνω στη υγεία του φίλου μου, του Γιάννη.
- Κι εγώ στην υγεία του φίλου μου του Γιώργου.

Τα ποτήρια κόντεψαν να σπάσουν από το τσούγκρισμα. Με την πρώτη γουλιά, ο Γιάννης έμεινε εκστατικός. Μίλησε γεμάτος θαυμασμό.

- Ίσα με πόσα θα το πληρώσουμε αυτό το πράγμα Γιώργο;
- Άντε ρε! Τα λεφτά σκέφτεσαι. Κερνάω εγώ. Το θέμα είναι σου αρέσει;
- Αν δε μου άρεσε θα έκανα τέτοια ερώτηση βρε Γιώργο; Αυτό πρέπει να το έπινε ο Δίας. Κι αυτό το μαύρο πράμα τι είναι;
- Χαβιάρι.
- Το έχω ακουστά. Δεν το έχω φάει ποτέ.

Ο Γιώργος πήρε ένα κράκερ, έβαλε πάνω του μια κουταλιά χαβιάρι και το έδωσε του Γιάννη. Ο Γιάννης το έφαγε και αμέσως μετά άδειασε μονομιάς το ποτήρι της σαμπάνιας ξεπλένοντας το στόμα του.

- Γιώργη μου, το χαβιάρι δικό σου.
- Μετά χαράς Γιάννη μου.
- Και η σαμπάνια δική μου.
- Να πας να κουρεύεσαι Γιάννη μου. Θα παραγγείλουμε και δεύτερη.
- Για όνομα του Θεού! Αυτό το πράγμα είναι πανάκριβο.
- Γιάννη. Αύριο γυρίζουμε στο νησί. Άσε να ξεφαντώσουμε λιγάκι.

- Βρε Γιώργο, την σαμπάνια την καταλαβαίνω. Όμως αυτό το μαύρο πράμα βρομάει σαν ψαροκασέλα! Τι το κάνει τόσο σπουδαίο;
- Ίσως Γιάννη μου, επειδή είναι ακριβό κάνει εμάς που το τρώμε να νιώθουμε σπουδαίοι...
- Άμα είναι έτσι, όταν θα πάμε στο νησί να σου δώσω μια ψαροκασέλα να τη μυρίζεις.

Ο Γιώργος έσκασε στα γέλια. Ο Γιάννης συνέχισε.

- Όμως, επειδή θέλω να είμαι ειλικρινής, πιο πολύ μου άρεσε στο μαγαζί με τα κοριτσάκια.

Εκείνη τη στιγμή ο Γιώργος σηκώθηκε και με αργά βήματα προχώρησε προς την τηλεόραση. Την άναψε και ω του θαύματος. Πολλές πανέμορφες γυναίκες χόρευαν ημίγυμνες. Ο Γιώργος είχε παραγγείλει στη ρεσεψιόν να τους βάλουν μια ταινία από ένα Γαλλικό Καμπαρέ. Ο Γιάννης είχε μείνει άναυδος. Ο Γιώργος του φώναξε σηκώνοντας το ποτήρι.

- Ότι θέλει ο φίλος μου.
- Ο φίλος σου θέλει μια δεύτερη σαμπάνια. Δεν πάω σπίτι μου απόψε!

Ο Άι Νικόλας

Την επόμενη το πρωί ο Γιάννης κι ο Γιώργος καθόντουσαν πλάι – πλάι στο αεροπλάνο. Μια και ήταν η πρώτη φορά που έμπαινε ο Γιάννης σ' αεροπλάνο, ο Γιώργος τον έβαλε να καθίσει στο παράθυρο. Ήταν μια ηλιόλουστη μέρα του Γενάρη με φοβερή διαύγεια. Ο Γιάννης είχε τα μάτια ορθάνοιχτα. Έζησε μια ζωή μέσα στη θάλασσα αλλά ήταν η πρώτη φορά που την έβλεπε από ψηλά.

- Πόσο διαφορετική φαίνεται από δω πάνω!
- Είδες τι σπουδαίο πράγμα είναι να μπορείς ν' αλλάζεις γωνία αντίληψης Γιάννη μου; Πόσο διαφορετικά φαίνονται τα πράγματα αν τα κοιτάξεις από μια άλλη σκοπιά;

Την ίδια ώρα η Ντέπυ μόλις είχε βγει από το μπάνιο και ετοιμαζόταν να περάσει να πάρει τη Φωτεινή με το αυτοκίνητο για να πάνε να παραλάβουνε το Γιώργο και το Γιάννη από το αεροδρόμιο του νησιού. Την ώρα που πήγαινε να φορέσει ένα τζιν χτύπησε το τηλέφωνο. Το σήκωσε με το ένα πόδι μέσα στο μπατζάκι και το άλλο έξω. Ήταν η Φωτεινή. Ακουγόταν αναστατωμένη και θυμωμένη.

- Ταμαθες; Οι δικοί μας είναι στο πέλαγο!
- Έρχονται με το πλοίο;
- Ποιο πλοίο καλέ; Το αεροπλάνο έπεσε στη θάλασσα!
- Πού το ξέρεις;!
- Μου τηλεφώνησε ο γαμπρός μου. Δουλεύει στον πύργο ελέγχου. Πέσανε δέκα χιλιόμετρα έξω απ' το νησί. Έχουν ήδη ξεκινήσει ένα ψαράδικο και το λιμενικό να πάνε εκεί που πέσανε.
- Έρχομαι αμέσως.

Την ίδια ώρα, ο Γιάννης και ο Γιώργος βρισκόταν στο Αιγαίο Πέλαγος μαζί με τους υπόλοιπους σε μια κίτρινη φουσκωτή σωστική λέμβο. Κανείς δεν είχε πάθει τίποτα!

- Γιώργο μου! Βλέπω τον Άι Νικόλα!
- Καλά βλέπεις.

Όμως όταν το είπε αυτό, συνειδητοποίησε ότι ο Γιάννης κοιτούσε αλλού.

- Μου χαμογελάει.

Ο Γιώργος κατάλαβε πως ο Γιάννης έβλεπε όραμα. Έτσι αποφάσισε να τον ...ξυπνήσει.

- Χαμογελάνε τα ψαροκάικα βρε Γιάννη;

Ο Γιάννης τινάχτηκε σα να βγήκε από όνειρο.

- Βρε ο «Αι Νικόλας», το τρεχαντήρι του Αργύρη! Γι' αυτό έβλεπα τον άγιο.
- Κι εγώ βλέπω τον «Έκτορα».

Μόλις είχε καταφτάσει το ομώνυμο σκάφος του Λιμενικού.

ΤΕΛΟΣ